

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

**DIDAKTIKA NADANÝCH ŽÁKŮ NA 1.STUPNI ZÁKLADNÍ
ŠKOLY**

Didactics of Gifted Children at Primary School

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Tereza Krčmářová, Ph.D.

Autor diplomové práce: Kateřina Jůzová

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Forma studia: prezenční

Diplomová práce dokončena: duben 2019

Prohlášení

Odevzdáním této diplomové práce na téma Didaktika nadaných žáků na 1. stupni základní školy potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. 4. 2019

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji PhDr. Tereze Krčmářové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za čas, který mi věnovala a za milou spolupráci. Dále děkuji vedení a pedagogům fakultní základní školy za možnost realizovat můj akční učitelský výzkum, za pomoc a konzultace při tvorbě příprav a za přijetí do kolektivu třídy.

ABSTRAKT

Práce si klade za cíl zmapovat metody, formy práce a vzdělávací strategie využívané při vyučování nadaných žáků a prostřednictvím akčního učitelského výzkumu ověřit jejich efektivitu v praxi. Teoretická část obsahuje výsledky rešerše české i zahraniční literatury, týkající se problematiky vzdělávání nadaných žáků. Věnuje se především metodám, formám a obsahu vzdělávání, ale také definování základních pojmů *talent* a *nadání*, modelům nadání, charakteristikám a typologiím nadaných žáků, jejich motivaci a přístupu učitele, který hraje podstatnou roli ve vzdělávacím procesu (nejen) nadaného žáka. Praktická část obsahuje průběh a vyhodnocení akčního učitelského výzkumu, ve kterém aplikuji poznatky z teoretické části do třídy prvního stupně základní školy, kde se vyskytuje skupina mimořádně nadaných žáků, a ověřuji jejich efektivitu v praxi. Výzkum je rozdělen na dva cykly. První cyklus se věnuje pozorování výuky. Druhý cyklus obsahuje plánování, realizaci a reflektování vlastní výuky, do které jsou aplikované poznatky z části teoretické. Výsledky výzkumu ukázaly, že se ověřila většina poznatků získaných v teoretické části práce. Zejména potom tvorba vlastních materiálů a volba zajímavých a aktuálních témat.

Klíčová slova:

didaktika, nadaný žák, formy a metody práce, akční výzkum

ABSTRACT

This master thesis aims to describe the methods, form of work and educational strategies used in teaching gifted students and to verify their effectiveness in practice through action – based teacher research. The theoretical part contains the results of Czech and foreign literature research concerning the issue of gifted education. It focuses mainly on methods, forms and content of education, but also defining the basic concepts of *be gifted* and *be talented*, models of giftedness, characteristics and typologies of gifted pupils, their motivation and attitude of teacher, who plays an essential role in the education process of (not only) gifted pupils. The practical part contains the course and evaluation of action teacher research, where I will apply theoretical knowledge to primary school classes with gifted children and verify their effectiveness in practice. The research is divided into two cycles. The first cycle is focused on observing teaching. The other one cycle includes the planning, implementation and reflection of self teaching, into which the theoretical knowledge is applied. The research results showed that the most of knowledge gained in theoretical part of the thesis was verified as effective. Especially creation of own materials, choice of interesting and actual topics.

Key words:

didactics, gifted child, forms and methods of work, action research

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Nadání	9
1.1. Definice nadání	9
1.2. Definice talentu	11
1.3. Modely nadání – Renzulliho model nadání, model nadání podle J. F. Mönkse, Tannenbaumův hvězdicový model nadání	12
2. Projevy a charakteristiky nadaného žáka	16
3. Typologie nadaných žáků	19
3.1. Žáci s dvojí výjimečností	21
3.1.1. Výuka žáků s dvojí výjimečností	22
4. Legislativa a nadaný žák	23
4.1. Legislativní opatření platná pro vzdělávání nadaných žáků	24
4.1.1. Individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka	25
5. Potřeby nadaných žáků	25
5.1. Přístup učitele ke vzdělávání nadaného žáka	26
5.2. Obohacování obsahu vzdělávání mimořádně nadaných žáků	29
5.3. Metody vzdělávání	31
5.4. Osobnostní a sociální výchova	33
5.5. Formy práce s nadanými žáky	36
5.6. Motivace mimořádně nadaných žáků	38
5.7. Cíle vzdělávání (nejen) mimořádně nadaných žáků	40
Závěr teoretické části	43
EMPIRICKÁ ČÁST	44
6. Cíle, metody a organizace výzkumu	44

6.1.	Výzkumné metody, dva základní cykly výzkumu	44
6.2.	Organizace a okolnosti výzkumu.....	45
7.	Výsledky prvního cyklu akčního učitelského výzkumu	46
7.1.	Záznamy z pozorování žáků	47
7.1.1.	Žák A	47
7.1.2.	Žák B	48
7.1.3.	Žák C	48
7.1.4.	Žák D	48
8.	Výsledky druhého cyklu akčního učitelského výzkumu.....	49
8.1.	Výuka mimořádně nadaných žáků, plánování výuky	49
8.2.	Přípravy na hodiny	50
8.2.1.	Přípravy na hodiny matematiky.....	50
8.2.2.	Přípravy na hodiny českého jazyka	61
8.2.1.	Pohled zkušeného pedagoga.....	69
8.3.	Shrnutí druhého cyklu akčního učitelského výzkumu	70
	Závěr.....	72
	Seznam obrázků:.....	74
	Seznam tabulek.....	74
	Knižní zdroje	74
	Internetové zdroje	76
	Legislativní zdroje	78
	Seznam příloh:.....	79

Úvod

S prvním nadaným žákem jsem se setkala již při studiu na střední pedagogické škole, kdy jsem spolupracovala s malotřídní školou v okolí mého bydliště. Tehdy se tam objevil žák, který svými schopnostmi výrazně převyšoval své vrstevníky. Právě v tu dobu mě téma natolik zaujalo, že jsem na něj v průběhu studia zpracovala již několik prací.

Když se řekne nadaný žák, většinu lidí by napadla spousta otázek. I já mám otázky, na které se ve své práci hledám odpovědi. Jak nadaného žáka nejlépe učit? Jak nadanému žákovi pomoci, aby se ve škole cítil dobře? Jak zajistit, aby pro něj byla práce ve škole přínosná a zajímavá? Právě tyto otázky byly jedním z dalších důvodů volby tohoto tématu. Věřím, že poznatky, které si z této práce odnesu, budou velkým přínosem do mé další praxe a že i budoucím kolegům budu moci být oporou při setkání s nadaným žákem.

Mým cílem je především dopomoci těmto žákům, kteří hladoví po znalostech, výzvách a činnostech, k maximálnímu rozvoji ve školním prostředí. V průběhu celého studia dostáváme informace o tom, jak zabezpečit ve třídě žáka, který je nějakým způsobem znevýhodněn. Bohužel velmi málo informací se k nám dostane o tom, jak přistupovat k žákům nadaným a již několikrát jsem byla svědkem toho, co právě tento špatný přístup může způsobit. Pokud je učitel obeznámen s charakteristikami a potřebami nadaného žáka, může mu zajistit takové podmínky, které mu umožňují rozvíjet jeho nadání.

Teoretická část se zabývá nejprve definováním pojmů nadání a talent, jejichž definice bývají často rozporuplné. Dále uvádí typologii a charakteristiky nadaných žáků a nakonec se věnuje tomu, jaké potřeby má nadaný žák ve škole.

Praktická část obsahuje akční učitelský výzkum, který se skládá ze dvou hlavních cyklů. Nejprve z nezúčastněného pozorování výuky a následného vyhodnocení a dále plánováním, realizováním a reflektováním vlastní výuky v homogenní třídě nadaných žáků. Praktická část je zpracovávána formou kvalitativního šetření a dává si za cíl ověřit poznatky získané v teoretické části. Ověřit funkčnost metod, motivačních strategií a jiných doporučení, načerpaných z odborné literatury.

TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části jsem se rozhodla každou kapitulu okomentovat a zdůvodnit volbu témat, která jsem do své práce zařadila a jak mi pomáhají ve směřování k mému cíli.

1. Nadání

Jelikož pojmy nadání a talent provází celou mou diplomovou práci, považuji za podstatné tyto dva základní pojmy definovat.

„Genialita, dokonce i velké nadání, nepochází ani tak z intelektuálních úryvků, ze zvláštní myšlenkové vytříbenosti, jimiž někdo vyniká nad své bližní, jako spíš ze schopnosti své předpoklady přeměnit a transformovat.“

Marcel Proust

Existuje mnoho způsobů, jak nadání definovat. Ne každý rozumí tomuto pojmu stejně. Někteří si ho spojují pouze s vysokým IQ. Vysoké výsledky IQ testů ale nejsou vždy předpokladem pro to, že se nám podařilo objevit nadaného žáka. Proto se první kapitola bude věnovat právě pojmům nadání a talent, jejichž definice bývají často rozporuplné. Lechta (2016) uvádí, že pojmem nadání se začali zabývat odborníci z celého světa zejména v 70 letech 20. století.

1.1. Definice nadání

Každý člověk, bez ohledu na jeho úroveň obecných schopností, má oblast individuální síly. Něco, co vyniká jako nejvyšší bod vzhledem k jeho schopnostem. (Gross, 2004) Každý člověk v sobě tedy nosí určité nadání. Pro účely této práce budeme chápat pojem nadání způsoby, které objasňují následující definice.

Cihelková (2017, s. 12) definuje nadání takto: „*Pojmem nadání označujeme rozumový potenciál člověka neboli jeho inteligenci (schopnost poznávat, učit se, řešit problémy, přizpůsobovat se).*“

Tato definice zdůrazňuje zejména rozumové schopnosti člověka. J. Siaud - Facchin (2017, s. 15) zmiňuje, že mimořádně nadaný člověk se liší druhem své inteligence a také poukazuje na rozdíl v neurologickém fungování nadaných jedinců. „*Být nadaný, to je hlavně a především způsob JAK být inteligentní. Atypický způsob intelektuálního fungování, aktivace kognitivních zdrojů, jejichž odlišné cerebrální báze a jejichž organizace vykazují neočekávané zvláštnosti. Nejedná se o kvantitativně vyšší inteligenci, ale o inteligenci kvalitativně odlišnou.*“

Kolektiv autorů podílející se na tvorbě dokumentu „Tvoříme IVP mimořádně nadaného žáka“ (2009, s. 5) definuje nadání takto: „*Nadání můžeme vymezit více schopnostmi: kromě intelektu je třeba myslet i na další, jako je především tvořivost a produktivita myšlení a v neposlední řadě motivace nebo snaha projevit v určité oblasti výjimečné výkony či výsledky.*“ Tato definice rozšiřuje pojem nadání o další schopnosti. Kromě inteligence a rozumových schopností zmiňuje také motivaci, tvořivost a produktivitu.

Montgomery (2015) definuje nadání jako využívání nenaučených schopností v oblasti alespoň jedné schopnosti do takové míry, že osoba se tím dostává do nejlepších 10% populace. Tato definice navíc tedy pracuje s faktem, že aby mohl být člověk označený za nadaného, musí ve srovnání se svými vrstevníky patřit do určité elitní skupiny.

Hartl a Hartlová (2015, s. 338) definují nadání jako: „*soubor vloh jako předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností: nejčastěji používáno ve spojení s jedinci podávajícími nadprůměrné výkony při činnosti tělesné i duševní.*“ Tito autoři označují za nadaného jedince člověka, který podává nadprůměrné výkony a nadání chápe jako vrozenou vlohu pro rozvoj schopností v různých oblastech.

National association for gifted children definuje nadání takto: „*Dítě je nadané, pokud jeho schopnosti výrazné převyšují jeho věkovou normu. Nadání se může projevit v jedné nebo více oblastech, jako je: intelektuální, tvůrčí, umělecké, vedení, nebo v konkrétní akademické oblasti, jako je jazykové umění, matematika nebo věda*“.¹ (vlastní překlad¹) Tato definice zdůrazňuje oblasti, ve kterých se může nadání projevit. Podobně definuje nadání také Gross (2004), která za nadání považuje také projev schopnosti nebo potenciálu nad rámec dané věkové normy.

1.2. Definice talentu

Rozlišení těchto dvou pojmů se v odborných publikacích často liší. Talent je nejčastěji chápán jako schopnost dosáhnout vysoké úrovně osvojení schopností v určité speciální oblasti. „*Talent je běžně užívaný pojem – používají ho učitelé v rozhovoru mezi sebou, v rozhovoru rodiči s žáky, používají jej žáci ve svých diskusích, používají jej sdělovací prostředky i ostatní veřejnost. Vymezení tohoto pojmu (a také i jen matematického talentu) je různé a jednoznačný ustálený náhled na něj neexistuje.*“ (Zhouf, 2010, s. 19)

Talent i nadání jsou pojmy, které využíváme ve spojení se schopnostmi. Veřejnost je může často chápat jako synonyma. Stejně tak někteří odborníci. Fořtík a Fořtíková (2015) vnímají pojem talent a nadání jako slova stejného významu. Hovoří o rozumově vybavených jedincích, kdy tyto pojmy vysvětlují jako vysoký předpoklad rozvíjet schopnosti. A také že talent se nejvíce projevuje v situacích, kdy je důležitá originalita.

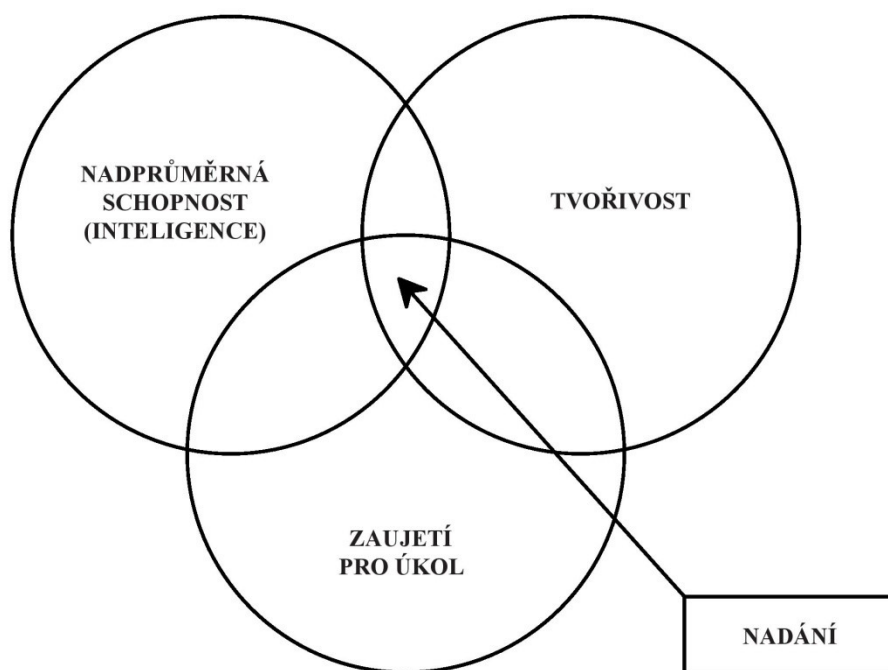
Portešová (2011) in Novotná (2012, s. 67) definuje talent a nadání jako „*V tzv. multidimenzionálním přístupu jde o pojetí nadání nebo talentu jakožto výsledku vzájemného působení osobnostních faktorů, faktorů prostředí a někdy i dalších proměnných, jak je například štěstí a náhoda.*“

¹ „*Children are gifted when their ability is significantly above the norm for their age. Giftedness may manifest in one or more domains such as; intellectual, creative, artistic, leadership, or in a specific academic*

1.3. Modely nadání – Renzulliho model nadání, model nadání podle J. F. Mönkse, Tannenbaumův hvězdicový model nadání

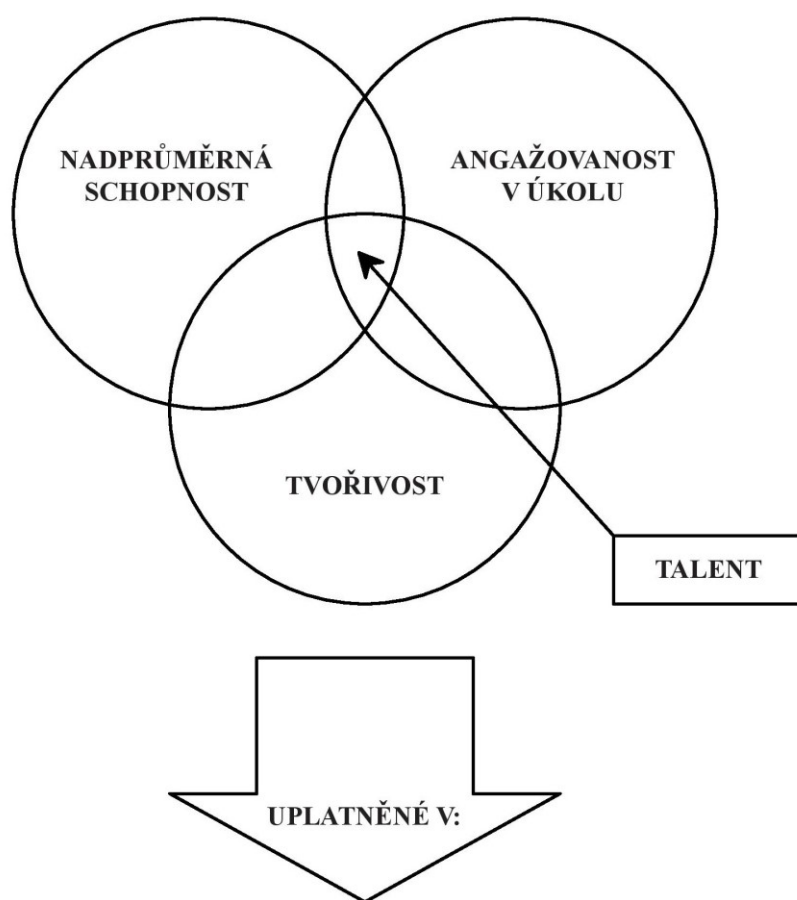
Modely nadání mi dopomáhají k názornému uchopení pojmu nadání. Mým názorem je, že široká veřejnost často chápe nadání jen jako nadprůměrnou schopnost (inteligenci), ale právě modely tuto skutečnost vyvrací. Můžeme z nich lépe chápat komplexnost nadání a nadané dítě samotné.

K názornějšímu pochopení pojmu nadání nám mohou pomoci modely, které zohledňují znaky osobnosti nadaných jedinců. Jako první je Renzulliho model nadání, který je složen ze tří prvků: Nadprůměrná schopnost, tvořivost a angažovanost v úkolu. Je důležité zdůraznit, že žádný z prvků samostatně netvoří nadání. Také že všechny tři okruhy nesou stejnou váhu, přestože nadprůměrná schopnost je často považována za nejpodstatnější prvek. (Renzulli, 1978)

Obrázek 1 Renzulliho model nadání

Na základě tohoto modelu Renzulli a Reisová (1986) in (Jurášková, 2003) definovali nadání jako interakci všech těchto vlastností. Pokud má jedinec všechny tyto vlastnosti, má potenciál projevit své nadání. Podle Renzulliho (1978) musí být tyto tři prvky využitelné a aplikovatelné na všechny společensky užitečné činnosti. Tuto interakci zobrazuje následné schéma. Zde kromě třech již známých složek – nadprůměrné schopnosti, angažovanosti v úkolu a tvořivosti zdůrazňuje také to, že se jedná o nadání ve chvíli, kdy jsou tyto složky uplatněny v oblastech činnosti (oblastech specifických i obecných).

Obecných oblastech činnosti:

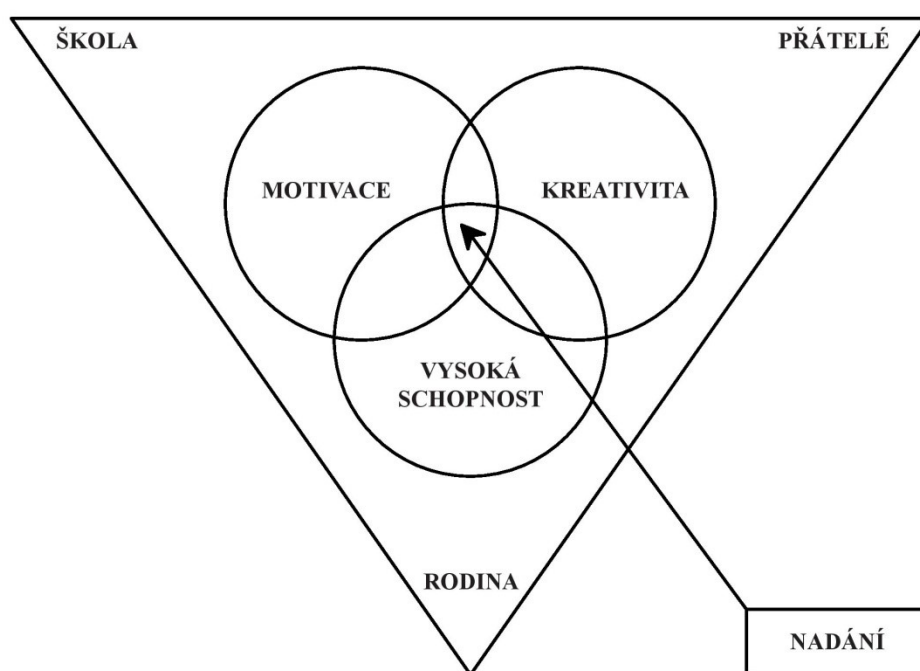
- Matematika, výtvarné umění, přírodní vědy, filosofie, společenské vědy, právo, náboženství, lingvistika, hudba, lékařské vědy, tanec atd.

Specifických oblastech činnosti:

- Kreslířství, astronomie, výzkum veřejného mínění, choreografie, reklama, meteorologie, design nábytku, navigace, filmová kritika atd.

Obrázek 2 Grafické znázornění nadání

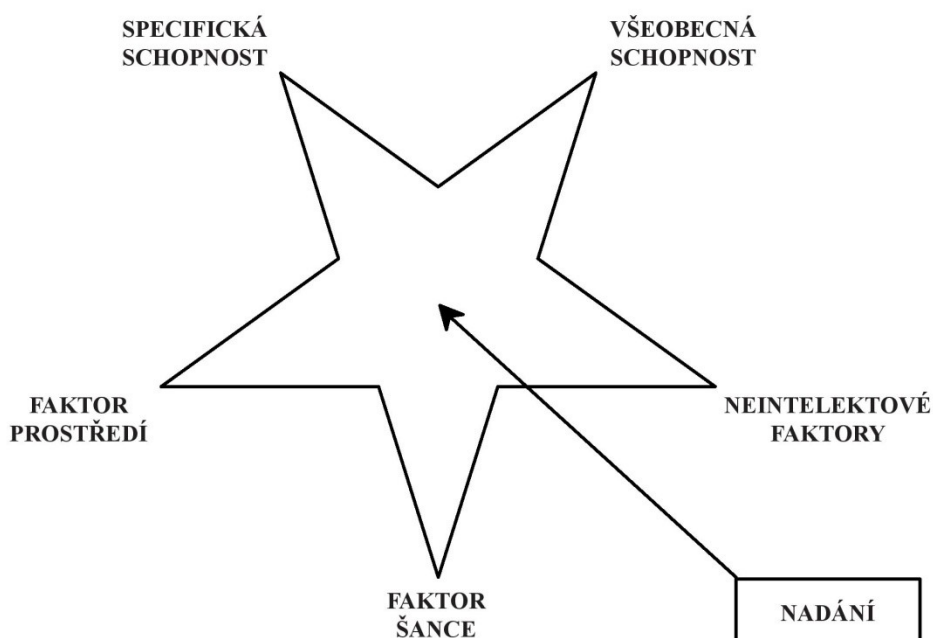
Další model zpracoval holandský vývojový psycholog F. J. Mönks. Oproti Renzulliho modelu tří kruhů je obohacen o vliv prostředí – Rodina, škola, vrstevníci a dochází zde k interakci mezi vnějšími a vnitřními faktory. Na vývoji nadání se tedy projevuje celkem 6 prvků.

Obrázek 3 Model nadání podle F. J. Mönkse

Tannenbaum (1983) in Gross (2004) definuje pět základních psychologických a sociálních faktorů, díky kterým se zvyšuje pravděpodobnost projevu a rozvoje identifikovaného nadání: všeobecná schopnost, specifická schopnost, faktor prostředí, faktor šance a neintelektové faktory. Tannenbaum věří, že děti a mladiství, aby měli šanci uspět jako nadaní dospělí, potřebují nejen specifické schopnosti, které jsou uvedeny v předchozích modelech, ale také další usnadňující vlastnosti osobnosti a jiné faktory související s prostředím.

„Je třeba mít na paměti, že rozvinutý talent existuje pouze u dospělých. Definice nadání u dětí je potenciál pro to, aby se stali uznávanými umělci nebo příkladnými producenty myšlenek v činnostech, které zvyšují morální fyzickou, emocionální, společenskou, intelektuální nebo estetickou úroveň komunity.“ Tannenbaum (1983) in (Gross 2004, s. 35)

Obrázek 4 Hvězdicový model nadání

2. Projevy a charakteristiky nadaného žáka

Projevům a charakteristikám jsem věnovala poměrně dlouhou kapitolu. Pokud mám být dobrým učitelem nadaného žáka, považuji za nezbytně nutné, pochopit zvláštnosti, kterými se jeho osobnost vyznačuje a naučit se je jako učitel respektovat. Přesto jsem ale toho názoru, že každé dítě je jedinečné a proto musí být jedinečný i způsob, jakým se projevuje. Proto není snadné a ani možné vytvořit jednotnou charakteristiku nadaného žáka.

Stehlíková (2018) uvádí, že podle výpovědí rodičů nadaných dětí bylo možné pozorovat jisté projevy již od prvních měsíců po narození, kdy se může zdát, že pohledy jejich dětí jsou plné zvědavosti, moudrosti, vyspělosti a uvědomělosti. Právě rodiče si často všimnou toho, že u jejich dítěte je něco jinak. Někteří odborníci používají pojem *précoce* z francouzského *předčasně vyspělý*. Nadání se také projevuje z hlediska osvojování řeči. U nadaných dětí se objevuje první žvatlání již kolem 4 měsíce (norma je 8 měsíců). První slova následují ve věku 9 měsíců (norma je 10 – 17 měsíců) a první věty skládají okolo 18 měsíce. Lazibatová (2001) dále udává, že později používají širší slovní zásobu a dorozumívají se v delších souvislých celcích. Sternberg a Zhang (1995) in Colangelo, Nicholas a Gary (2003, s.470) přišli s teorií, že nadání u dětí musí mít všech pět vlastností.

1. Výkon musí být vynikající ve vztahu k výkonu vrstevníků ve stejném věku nebo na stejné úrovni.
2. Musí se jednat o ojedinělý výkon v porovnání s vrstevníky.
3. Nadání musí být prokázáno na základě spolehlivého a platného nástroje pro hodnocení.
4. Dítě musí být produktivní nebo naznačovat potenciál pro produktivitu.
5. Musí mít společenskou hodnotu.

Podle Jeanne Siaud-Facchin (2008) je třeba vždy pohlížet na obě tváře nadaných – emocionální a intelektuální. Pokud je nadání uznáno a pochopeno, může představovat sílu a potenciál. Pokud ho však budeme ignorovat, či dokonce popírat, může to vést k hlubokému pocitu nedostatku a to může dále vést až k sociální izolaci nebo dokonce k závažným psychickým poruchám.

Laznibatová (2001) zpracovala dělení znaků mimořádně nadaných dětí:

Všeobecný pohled - Dítě má velké množství zájmů, rozvinutou slovní zásobu, zájem o velké množství témat.

Tvořivé znaky – Má velkou fantazii, velkou spoustu originálních a neotřelých nápadů, smysl pro estetiku.

Učební znaky – nadané děti se učí rychleji než ostatní. S některými činnostmi začínají dříve než ostatní, jsou bystří, chápou do detailů, jsou perfekcionista.

Učební charakteristiky více rozvedla Hříbková (2015):

- Snadněji a rychleji chápou nové učivo
- Při učení používají fantazii a abstraktní myšlení
- Mají vlastní pracovní tempo při řešení úkolů
- Mají velké znalosti v oblasti zájmu
- Inklinují k individuálnímu učení a řešení problémů
- Mají tendenci ke strukturování řešeného problému
- Nerady se učí mechanicky
- Mají snahu o dokonalé provedení úkolu, který je v souladu s jejich představou
- Preferují individuální učení před skupinovou prací
- Dokáží se déle soustředit a neradi často střídají učební aktivity
- Mají tendenci polemizovat a pochybovat

Je nutné neopomínat to, že nadání nenese jen pozitivní, ale i negativní aspekty. Winerbrennerová (2001) in Sejvalová (2004) upozorňuje na to, že s projevy nadání se pojí také výchovné komplikace. Její charakteristiky mimořádně nadaných žáků se od předchozích značně liší, jelikož jsou rozděleny na pozitivní charakteristiky a negativní charakteristiky. Příklady pozitivních charakteristik podle S. Winerbrennerové jsou: extrémní vyspělost v některých z oblastí výkonu a učení, široká slovní zásoba vůči svému věku, velmi dobrá paměť, rychlost a samostatnost v učení, schopnost pracovat s abstraktním myšlením, vzhled do vzorců, vztahů a souvislostí, které zůstávají ostatním odepřeny, upřednostňují náročnější a více komplexní úkoly, preferují nezávislost a samostatnou práci, jejich zvědavost se projevuje neustálým pokládáním otázek, mají smysl pro humor, prosazují spravedlnost, mají smysl pro morálku a lpí na dodržování pravidel,

vnímají globální problémy, důkladně pozorují své okolí, často mají velké množství zájmů, pokud je něco zaujme, jsou silně motivováni.

Proti tomuto výčtu stojí negativní charakteristiky, také zpracované podle podle Winerbrennerové (2001) in Sejvalová (2004): jejich práce může být nedbalá nebo ji dokonce mohou odmítat, znervózňuje je tempo třídy, které je pro ně příliš pomalé, nechtějí rutinní práci, často pokládají otázky a vyžadují jejich zdůvodnění, často se projevují panovačně, nechtějí se podřizovat učitelům, mohou se dostat do role baviče a „třídního šaška“, špatně nesou kritiku, projevuje se u nich tzv. denní snění, někdy odmítají skupinovou práci a netolerantně se staví k nedokonalosti své, ale i ostatních.

Nadané žáky často zužují perfekcionismus a strach z neúspěchu. Někteří učitelé od nich očekávají perfektní výsledky ve všech oblastech. Důležité je mít na paměti, že nadaní žáci nemusí být nadaní ve všem, co dělají.

Problémem může být také záměna nadaného a bystrého žáka. Některé z indikátorů, podle kterých je možné tyto žáky odlišit, znázorňuje následující tabulka. Konečné posouzení je ale vždy v rukou příslušného poradenského zařízení.

Bystré dítě	Nadané dítě
Zná odpovědi.	Klade otázky.
Zajímá se.	Je zvědavé.
Má dobré nápady.	Má neobvyklé nápady.
Odpovídá na otázky.	Zajímá se o detaily, rozpracovává, dokončuje.
Je vůdcem skupiny.	Je samostatné, rádo pracuje samo.
Se zájmem naslouchá.	Projevuje silné emoce, přitom naslouchá.
Lehce se učí.	Všechno již ví.
Je oblíbené u vrstevníků.	Více mu vyhovuje společnost starších dětí a dospělých.
Chápe významy.	Samostatně vyvozuje závěry.
Vymýšlí úlohy a úspěšně je řeší.	Iniciuje projekty.
Přijímá úkoly a úspěšně je vykonává.	Úkoly přijímá kriticky, dělá jen to, co ho baví.
Přesně kopíruje algoritmy úloh.	Vytváří nová řešení.
Dobře se cítí ve škole, školce.	Dobře se cítí při učení.
Přijímá informace, vstřebává je.	Využívá informace, hledá nové možnosti aplikace.
Dobře si pamatuje.	Kvalitně usuzuje.
Je vytrvalé při sledování.	Velmi pozorně sleduje.
Je spokojené se svým učením a výsledky.	Je velmi sebekritické.

Tabulka 1 Rozlišení nadaného a bystrého dítěte Laznibatová (2007) in Havigerová (2011)

3. Typologie nadaných žáků

Přestože si nemyslím, že lze nadané žáky jednoznačně rozdělit do jednotlivých kategorií, může nám právě typologie pomoci k tomu, abychom lépe pochopili osobnost žáka. Podle projevů a vlastností můžeme zhodnotit jeho podobnost se zmíněnými typy a tím ještě lépe pochopit jeho výjimečnosti.

Mnoho publikací se pokouší nadané žáky rozdělit do skupin podle společných osobnostních rysů a vytvořit tak jejich typologii. Nadané děti můžeme rozlišit podle následující typologie podle Bettse a Neihartové (1988). Podle Bettse a Neihartové (1988) in Lechta (2012) existuje 6 základních typů nadaných dětí:

Úspěšné nadané dítě

V tomto případě se jedná o nadaného žáka, u kterého identifikace probíhá nejsnadněji. Toto dítě má velmi dobré studijní výsledky, umí dobře jednat s lidmi a nemá problémové chování. Je to až 90% nadaných dětí.

Vysoce tvořivé nadané dítě

Pro tohoto žáka je typické, že neustále vymýšlí něco nového a experimentuje. Proto je pro něj velmi obtížné, aby se přizpůsobil běžné vyučovací hodině a strohému školnímu systému. Chování těchto dětí bývá často problémové a je pro ně těžké se ovládat a respektovat pravidla.

Nadané dítě maskující své schopnosti

Toto dítě se pokouší maskovat své schopnosti proto, aby bylo přijato svými vrstevníky a především spolužáky. Toto chování může vést k tomu, že tito jedinci mají nízké sebevědomí a jsou frustrováni. Tento problém se často vyskytuje u dívek, které maskují své schopnosti, aby lépe zapadly do kolektivu.

„Ztroskotané, odpadlé“ nadané dítě

Toto dítě často protestuje proti všem a všemu. Projevuje se konfliktním chováním vůči dospělým, rodičům, učitelům, sourozencům i kamarádům, zkrátka proti všem. Má nízké sebevědomí a pronásleduje ho neustálá nespokojenost doprovázena pocitem, že mu nikdo nerozumí. Tento žák se v hodině projevuje rezignovaně nebo naopak vyrušováním. Takový žák potřebuje pomoc mentora či jiného dospělého, kterému může důvěřovat. Hodnocení u tohoto žáka bývá průměrné až podprůměrné.

Nadané dítě s určitou vývojovou poruchou, dvakrát výjimečné

Jedná se o děti, které jsou velmi nadané, ale jejich školní výsledky tomu neodpovídají. Nejsou schopni pracovat pod tlakem a zejména s časovým omezením, úkoly často nestihnou dokončit a mají strach z jakéhokoliv selhání. Často jsou hodnoceni průměrně až podprůměrně. Ve školním prostředí jsou často viděny spíše jako děti s poruchou a jejich nadání ustupuje do pozadí.

Autonomní nadané dítě

Autonomní nadané dítě je velmi samostatné, nezávislé a je schopno pracovat individuálně. Oproti úspěšnému typu se liší tím, že sám vyhledává nové výzvy. Vystačí si samo se sebou, nebojí se riskovat, protože nemá strach z neúspěchu. Má vůči sobě kladný vztah a jeho sebehodnocení bývá většinou kladné.

Typologii s větším počtem kategorií zpracovala Laznibatová (2012) in Lechta (2016). Tyto typy nadaných dětí rozlišila především z hlediska aspektů, které se projevují ve školním prostředí – výkon a chování. Nadané děti rozděluje na tyto typy: Výjimečné nadané dítě, bezproblémové nadané dítě, aktivní nadané dítě, uzavřené nadané dítě, autistické nadané dítě, nadané dítě s ADHD, nadané dítě s poruchami učení, nadané dítě s psychickými problémy, nadané dítě dvakrát výjimečné, podvýkonové nadané dítě a neprojevené, neobjevené nadané dítě (nadání se u něj může ztratit, protože o něm často neví ani samotný pedagog a není rozvíjeno).

3.1. Žáci s dvojí výjimečností

Přestože se má diplomová práce nezaměřuje na vzdělávání žáků s dvojí výjimečností, zaměřuje se na žáky nadané, u kterých se často objevuje jedna z níže zmíněných diagnóz. Jelikož mou praktickou částí je akční učitelský výzkum, považovala jsem za důležité, seznámit se s výjimečností vzdělávání i této skupiny nadaných žáků.

Učitel musí být znalý nejen charakteristik nadaného žáka, ale také musí být informovaný v oblastech, ve kterých žák může obdržet druhou diagnostiku, aby je byl schopný kvalifikovat jako dvakrát výjimečné.

Zkrácený seznam diagnóz podle Leavitt (2017)

- ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) – hyperaktivita a intenzita
- Dyslexie/Dysgrafie/Dyskalkulie – specifické poruchy učení
- OCD (Obsessive Compulsive) – úzkostná porucha
- CAPD (Central Auditory Processing Disorder) – porucha sluchového zpracování
- ODD (Oppositional Defiant) – vzdorující chování
- ASD (Asperger syndrome) – sociální postižení
- Autism – potíže s poruchami mozku v sociální interakci, verbální i neverbální komunikaci

3.1.1. Výuka žáků s dvojí výjimečností

Podle Leavitt (2017) jsou tři strategie pro učitele žáků s dvojí vyjimečností:

1. Sdílejte se žáky svůj cíl

„Stejně jako při změně času na náramkových hodinkách při přechodu v časových pásmech, musí učitelé a rodiče provést změny při práci s dětmi s dvojí výjimečností.“ (Leavitt, 2017, s. 55)

Je důležité, aby zejména žáci s dvojí výjimečností měli vždy jasnou představu o cíli. To jim dopomáhá k tomu, že mají jasnou představu o tom, co se od nich čeká. Můžeme je také požádat, aby si na svůj papír či tabulku zapsali svůj vlastní cíl, kterého chtějí dosáhnout. Pokud žák může do svého osobního cíle zahrnout možnost volby a zájmu, stává se aktivním účastníkem vlastního procesu učení. Tyto strategie nejsou vhodné pouze pro žáky nadané, ale i pro žáky běžné třídy.

2. Pomozte žákovi zůstat organizovaným

Žákům mohou pomoci barevné složky na každý předmět. Mnozí učitelé také považují za účinné založit kalendář s termíny. Dále lze organizovanost podpořit založením portfolia, kde žák může sledovat svůj růst.

3. Uznejte úsilí

Učitelé a rodiče musí rozpoznávat a ocenit snahu žáka. Dvakrát výjimečný žák musí získat důvěru v to, co ví a jak to, co ví, může využít. Potom nabývá sebedůvěru k řešení složitějších problémů.

4. Vyhledejte podpůrné skupiny

Dvakrát výjimečné děti potřebují především podporu od pozitivně smýšlejících dospělých, ať už se jedná o učitele či dospělého. Nabízení dopomoci a reflexe při pozitivních i náročných situacích může vést k dalšímu rozvoji. Rodiče i učitelé mohou pracovat s širokou škálou zdrojů, která je k tomuto tématu nabízena. Dále se mohou pomocí sociálních sítí spojit s jinými dospělými s podobnými zkušenostmi a sdílet materiály a zkušenosti.

4. Legislativa a nadaný žák

Legislativu jsem se do své teoretické části diplomové práce rozhodla zařadit zejména proto, že právě legislativa také napomáhá nadanému žákovi k jeho růstu a rozvoji. Tato kapitola také mapuje situaci nadaných žáků v České republice a jejich práva.

V České republice se uplatňuje jak přístup segregace (speciální školy či třídy), tak přístup integrace (nadaný žák je vyučován v běžné třídě). Pro nadané žáky jsou k dispozici akcelerační programy, které umožňují dřívější nástup do školy, nebo vyučování některých předmětů ve vyšších ročnících. Patří sem také telescoping – redukuje se čas potřebný k osvojení učiva (žák může během jednoho roku zvládnout učivo dvou ročníků) a compacting – zefektivnění času na osvojení učiva (ušetřený čas je věnován jiným aktivitám). (kol. autorů, Tvoříme IVP pro mimořádně nadaného žáka, 2009)

Vyhláška 27/2016Sb. O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných definuje nadaného žáka takto:

„Za nadaného žáka se pro účely této vyhlášky považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za mimořádně nadaného žáka se pro účely této vyhlášky považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.“ (Vyhláška číslo 27/2016 Sb. O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, str. 12)

Pozitivním aspektem je, že definice nadaného žáka v tomto případě nepracuje pouze s vysokým IQ, ale zahrnuje také jiné (rozumové, pohybové, manuální, umělecké nebo sociální) schopnosti. Pokud učitel identifikuje mimořádné nadání u žáka, následuje další spolupráce s příslušným poradenským zařízením.

4.1. Legislativní opatření platná pro vzdělávání nadaných žáků

Lechta (2016) zmiňuje, že legislativní řešení vzdělávání mimořádně nadaných žáků přišlo až začátkem 21. století. Existuje možnost vytvářet školy, které se zaměřují na rozvoj nadání. Existuje ale také možnost tvorby IVP pro mimořádně nadaného žáka a jeho inkluzi do běžné třídy.

Jaké možnosti má nadaný žák v české škole podle vyhlášky číslo 27/2016Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (2016, s. 12):

„Pro nadané žáky může ředitel školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají žáci stejných nebo různých ročníků školy v některých předmětech.

Nadaným žákům lze v souladu s vývojem jejich školních dovedností rozšířit obsah vzdělávání nad rámec stanovený příslušným vzdělávacím programem nebo umožnit účast na výuce ve vyšším ročníku.

Nadaní žáci se mohou se souhlasem ředitelů příslušných škol současně vzdělávat formou stáží v jiné škole stejného nebo jiného druhu.“

4.1.1. Individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka

Podle vyhlášky č. 27/2016Sb. musí být individuální vzdělávací plán závazným dokumentem, který musí obsahovat: Doporučení příslušného poradenského zařízení, informace o typu a rozsahu nadání konkrétního mimořádně nadaného žáka a případně vyjádření praktického lékaře, údaje o poskytování individuální pedagogické, psychologické, speciálně pedagogické péče mimořádně nadanému žákovi, vzdělávací model pro mimořádně nadaného žáka, údaje o potřebě úprav v obsahu vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, volbu pedagogických postupů, způsob hodnocení, úpravu zkoušek, seznam doporučených pomůcek a materiálů, určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat, určení pedagogického pracovníka školy pro sledování průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka, atp. S individuálním vzdělávacím plánem jsou seznámeni všichni učitelé, rodiče i samotný žák. Školské poradenské zařízení nejméně jednou ročně vyhodnocuje naplňování individuálního vzdělávacího plánu.

5. Potřeby nadaných žáků

Tuto kapitolu považuji ve své teoretické části za stěžejní. Nejvíce naplňuje cíle mé teoretické části – zmapovat metody, formy práce a vzdělávací strategie mimořádně nadaných žáků.

„Kdybychom byly televizory, někteří z nás by měli jen pět kanálů. Ostatní jsou připojeni na kabelovku (většinová společnost) a někteří (nadaní) jsou napojeni na satelit. Proto jsou nadané děti schopné vytvářet spojení a vidět souvislosti i tam, kde ostatní netuší, že existují! Vzdělávat tyto dychtivé mysli v běžné třídě bez úprav je jako krmit slona jedním stéblem trávy jednou za čas. Budou hladovět!“

Elizabeth Meckstroth

Podle Stehlíkové (2018) má nadané dítě ve škole tři hlavní oblasti potřeb:

- Erudovaného, otevřeného a empatického učitele
- Obsah a metody vzdělávání uzpůsobené jeho potřebám
- Osobnostní a sociální výchovu (včetně školního klimatu)

Tradiční učební plán nebude pro nadaného žáka dostačující pro uspokojení jeho potřeb. Tito žáci potřebují více pokročilé učební osnovy a přístup k pokročilejším materiálům.

Co nadaný žák potřebuje podle Stehlíkové (2018):

- Činnostní učení
- Projektové vyučování
- Skupinová práce
- Individuální práce (seminární práce, eseje, výzkumná činnost)
- Neviditelná pedagogika (žáci nemají pocit, že se učí a přesto se naučí ve výsledku mnohem víc)
- Problémové vyučování
- Prezentace
- Propojování školy se světem mimo školu
- Aktuálnost témat a problémů, autentické materiály atp.

Lechta (2016) dále uvádí potřebu kreativních úkolů, experimentování, nejednoznačná zadání, úkoly náročnější, které budou zaměřené na přemýšlení.

5.1. Přístup učitele ke vzdělávání nadaného žáka

Přístup učitele je jednou z nepostradatelných složek ve vzdělávacím procesu (nejen) mimořádně nadaných žáků. V tomto případě žák potřebuje takového učitele, který je schopen zohlednit jeho osobnostní zvláštnosti a který se bude snažit vytvořit vhodné podmínky. Některé ze strategií obsahuje právě tato kapitola.

Podle Azzam (2016), jež je editorkou časopisu Educational Leadership², je šest strategií, jak přistupovat k nadanému žákovi: *nabídněte to nejobtížnější, předběžný test pro dobrovolníky, připravte se na to, mluvte o jejich zájmech, plán výuky „na míru“, „je to o dobrém učení“*. (vlastní překlad)³

Nabídněte to nejobtížnější

Žák nemusí řešit všech 25 úloh, pokud prokáže, že zvládne například 5 nejobtížnějších. Tato možnost může být nabídnuta všem žákům ve třídě nejen nadanému žákovi. Tím zabráníme demotivování žáka, jelikož se nemusí věnovat takovému řešení úloh, kterému se věnoval již nespočetněkrát.

Náročné je to pro učitele, který si musí připravit několik úrovní obtížnosti a úlohy vygradovat na jednotlivé úrovně. To studentům umožňuje se rovnou přesunout k náročnějšímu obsahu.

Předběžný test pro dobrovolníky

Žákům bude nabídnuta možnost, aby si napsali test z probírané látky. Pokud se jim podaří splnit ho na 90% či více, budou mít například možnost vyhnout se dalším domácím úkolům z též látky.

Připravte se na to

Učitelka 2. třídy Susan Floresová svůj stůl nazývá jako odkládací místo. Je na něm několik hromad aktivit, které gradují téma dál nebo naopak se vrací o krok zpět. Tyto „hromady“ obsahují slovní úlohy, diferenciované listy, úkolové karty apod. v závislosti na tom, na jaké úrovni se každý student právě nachází. Všichni studenti v její třídě si mohou vybrat, zda chtějí své učení povýšit na další úroveň. „Neříkám, protože si nadaný, máš na výběr a protože nejsi, tak nemáš.“ Volitelné úkoly jsou k dispozici vždy a pro všechny, kteří to chtějí vyzkoušet.

² Časopis určený pedagogům, do kterého přispívají zejména lidé s praktickými zkušenostmi.

³ *Offer the most difficult first, Pre test for volunteers, Prepare to take it up, Speak to student interests, Enable gifted students to work together, Plan for tiered learning, „It's just good teaching*

Mluvte o jejich zájmech

Pokud se budeme ve výuce zabývat tématem, které vychází ze zájmu žáků, dočkáme se velké vnitřní motivace a „zapálení“. Nadměrná schopnost se často projevuje jako nenasytná zvědavost nebo snění, nárek, nutkání, zvýšená citlivost. Inteligentní student upřednostňuje prozkoumat, proč některé oblasti světa bojují s hladem, spíše než pouze uvést tyto oblasti. Ačkoliv máme tendenci tento přehnaný zájem vidět spíše negativně, často je doprovázen velkou kreativitou, představivostí a pohonem.

Plán výuky „na míru“

Tento plán je založen na plánování úkolů různých stupňů obtížnosti. Učitel, který plánuje své lekce, by měl zároveň rozvinout aktivity pro žáky s vysokou schopností. Tento způsob plánování a poskytování práce na různých úrovních hloubky znalostí nabízí spoustu možností „jak se učit“.

Ve fázi plánování může sice učiteli zabrat více času, ale ve výsledku je mnohem efektivnější, protože ve třídě se neobjevují znučení žáci. Jakmile si učitel tyto odstupňované úkoly jednou vytvoří, může je využívat opakovaně.

„Je to o dobrém učení“

Každý žák má právo se každým dnem naučit něco nového a vždy bude mít užitek z toho, bude-li „vyveden“ nad rámec učebních osnov. Učení by mělo být radostné a uspokojující spíše než jen těžké. Pro pedagogy je to sice náročné, ale každý dobrý učitel může tyto věci dělat dobře, je to jen „o dobrém učení“.

Nadaný žák potřebuje takového učitele, u kterého se setká s pochopením a který bude ochotný respektovat jeho výjimečné vzdělávací potřeby. Právě přístup učitele je jeden z nejvíce rizikových faktorů v péči o nadané. Pokud se jedná o učitele, který je informovaný o charakteristikách a potřebách nadaných, může žákovi zajistit podmínky k maximálnímu rozvoji. Machů a Kočvarová (2013, s. 51) uvádí: „*O kompetencích učitele nadaných žáků se zmiňuje řada autorů. Jeden z příkladů kritérií, které vznikly na základě výzkumu ve státu Meryland, uvidí ve své publikaci J. Duchovičová (2007, s.262): vědomosti o kognitivních a emocionálních potřebách nadaných a talentovaných jedinců, odborné poznatky z oblasti obsahu a instruktážních metod, odborné poznatky z oblasti využití technických prostředků pro instruktáž, schopnost vštěpovat žákům a studentům*

intelektuální zvědavost a nadšení pro učení, nevyčerpatelná energie, nadšení, důvěra a nápaditost, otevření inovacím s schopnost přijímat odlišné kreativní myšlení, vhodný postup v komunikaci s nadanými jedinci, schopnost respektovat nezávislost dětí a podporovat osobní zodpovědnost za jejich vlastní učení, ochota nepřetržitě se vzdělávat, s cílem dosáhnout profesionálních kompetencí.“ Analyzujte, co nadaný žák už ví a co se potřebuje ještě učit. Pokud student materiál už zná, měl by se učit něco jiného.

Učitel nadaných by měl podle Juráškové (2003) mít následující charakteristiky: smysl pro humor, tolerance, empatie, vyrovnanost a nestrannost, takt, pružnost, důvěryhodnost, vysoký perfekcionismus.

Charakteristiky učitele nadaných žáků podle D. A. Siskové (1987) in V. Lechta (2016): učitel by měl být znalý charakteristik nadaných žáků, jejich vlastností a specifik, měl by být schopen nadané žáky podporovat, měl by se zaměřit především na rozvoj kreativního a logického myšlení, také by měl na sobě dále pracovat, vzdělávat se a zdokonalovat své učitelské schopnosti, také by měl využívat co nejširší spektrum vzdělávacích strategií.

5.2. Obohacování obsahu vzdělávání mimořádně nadaných žáků

Tato kapitola obsahuje teoretické informace o tom, jak modifikovat obsah výuky pro mimořádně nadané žáky optimálním způsobem. Zaměstnat všechny žáky tak, aby pro ně byla práce stále motivující a přínosná, může být velmi problematické. Proto jsem tomuto tématu věnovala následující text.

Modifikovat obsah výuky je možno dvěma základními způsoby – akcelerací (urychlením) nebo obohacením (enrichment). (Davis, Rimm, 1998) in (Machů, Kočvarová, 2013). Program akcelerace je vhodný k segregovanému vzdělávání mimořádně nadaných a inkluzivním formám vyhovuje spíše obohacení. Akcelerace – umožňuje žákům rychlejší postup oproti vrstevníkům. Přeskakuje se učivo, které je žákům již známé, přeskakuje se také zbytečné opakování a učivo příliš jednoduché. Žákovi to umožňuje, aby se věnoval obtížnější látce a tématům, ke kterým se ostatní dostanou až později.

Obohacení – nadaný žák projde probíranou tematikou společně se svými spolužáky a po jejím zvládnutí dostává možnost věnovat se dalším prohlubujícím aktivitám.

Podle Mesárošové (1998) in Machů a Kočvarová (2013) může být obohacení horizontální nebo vertikální. Horizontální obohacení znamená úlohy navíc pro nadaného žáka. Vertikální obohacení vychází z toho, že žák dostává úlohy, které jsou na vyšších příčkách Bloomovy taxonomie kognitivních cílů. Učitel by měl rozhodně volit raději obohacení vertikální. Příliš velké množství stejných úloh totiž může vést k demotivaci a žák může další práci vnímat až jako „trest“ za to, že je tak rychle hotový. Jaké obohacení je pro žáky vhodné nám pomůže zmapovat následující tabulka, Machů, Kočvarová a kol. (2013)

Co je obohacení? (Příklady vertikálního obohacení)	Co rozhodně není vhodné obohacení? (Příklady horizontálního obohacení)
<ul style="list-style-type: none"> - Rozšíření učiva či náhrada tradiční učební aktivity. - Používá kreativní a produktivní myšlení. - Rozvíjí vyšší úroveň myšlení, podporuje představivost a generalizaci. - Všestranně rozvíjí osobnost, je založeno na vzdělávacích potřebách nadaných žáků. - Rozvoj samostatného kritického myšlení. - Učit se věci, které vychází z určité podstaty a mají praktické vyústění. 	<ul style="list-style-type: none"> - Více práce v hodině. - Používá reproduktivní myšlení. - Práce v hodině založená na učení jmen, míst. - Nabídka nadstandartních separovaných informací, které nemají užitek. - Práce na základě algoritmických postupů. - Učit děti jen proto, aby byly aktivizované.

Tabulka 2 Jaké obohacení je vhodné?

Při obohacování si musí pedagog dávat pozor na to, zda tím nepřispívá k vyčlenění žáka z kolektivu třídy. (Riley in Machů a Kočvarová, 2013)

5.3. Metody vzdělávání

Učitel na základě znalosti charakteristik a potřeb nadaných žáků potřebuje zodpovědně volit metody vzdělávání, které jsou pro tyto žáky nejvíce vhodné a rozvíjející.

Pokud budeme vycházet z výše zmíněných charakteristik nadaného žáka, můžeme také rozhodnout, které vzdělávací metody jsou pro něj vhodné. Do výuky je třeba zařazovat takové metody, které podporují vyšší stupně myšlení.

K rozvoji kritického myšlení žáků nám pomáhá třífázový model učení, takzvaný model E –U- R. Podle Národního ústavu pro vzdělávání a kolektivu autorů kolem dokumentu „Inspiromat ke tvorbě doporučení u nadaných dětí, žáků a studentů“ (2019) jsou tyto metody vhodné jak pro žáky nadané, tak i pro ostatní. Právě tyto metody nám mohou pomoci k tomu, aby téma bylo pro žáky přitažlivější a atraktivnější. Tento model je vhodný jak při výuce v běžné třídě, tak při výuce žáků nadaných, ať už segregovaně nebo integrovaně.

1. Evokace

Evokace spočívá v tom, že žák si uvědomí své znalosti o právě probíraném tématu. Vytvoří si schéma toho, co už zná, do kterého následně bude moci zařazovat nové informace. Cíly evokace jsou: aktivizace žáků a také opravení chybných myšlenek, které si žák uložil dříve. Do fáze evokace můžeme zařadit velké množství aktivit. Čím více jich známe a umíme používat, tím pestřejší a zajímavější bude naše výuka. (Zormanová, 2012)

2. Uvědomění si významu

V průběhu této fáze se žák setkává s novými informacemi za pomoci četby textu, zhlédnutí videa nebo filmu, poslechem nebo vlastním bádáním. Hlavním cílem je udržet zájem, který jsme probudili ve fázi evokace. Pokud se jedná o žáky nadané, je třeba jim nabízet širší spektrum informací a také zdroje, které pro ně budou zajímavé. (Zormanová, 2012)

3. Reflexe

Reflexe je opět složka, která je ve vyučování nesmírně důležitá, ať už se jedná o mimořádně nadaného žáka či nikoliv.

Způsobů efektivního reflektování je nespočetně mnoho. Žáci se učí vyjadřovat myšlenky a získané informace vlastními slovy a tím si lépe uvědomuje osvojené, což je jedním z cílů této fáze. Také podporuje komunikaci mezi žáky a představuje různé pohledy na probírané informace. (Novotný, 2000 in Zormanová 2012)

Další metody vyučování, které můžeme využít ve výuce nadaných žáků: Činnostní učení, které je pro nadaného žáka vhodné podle M. Stehlíkové (2018). Podle Čapka (2015) žák získává nové poznatky za pomoci vlastní aktivity, názorně a prožíváním za pomoci vhodných učebních pomůcek (knih, internetových zdrojů, článků apod.) Není pasivním příjemcem informací, ale aktivně se projevuje (tvoří, pracuje, přemýšlí...) Je založeno na metodě objevování. Rozvíjí vnitřní motivaci žáků, zvědavost a tvořivost a otevírá žákům cestu k chápání souvislostí. Důležité je ponechat žákům svobodu a poskytnout možnost, aby se zapojil do procesu rozhodování. Umožňuje všem žákům pracovat podle individuálního tempa a učí se sebehodnocení. Vhodné je zařazovat také otevřené aktivity, kdy je úkolem žáků dokončit větu nebo příběh.

Projektové vyučování je opět vhodnou metodou. Respektuje individuální potřeby nadaných žáků, zahrnuje velké množství činností, výrazně propojuje mezipředmětové vztahy. Pojetí projektu by mělo být praktické a spojené s realitou. Žáci nesou odpovědnost za svou odvedenou práci.

„Projekt je sofistikovaným školním úkolem, který je zaměřen na praktické použití, vede k tvorbě jedinečného řešení nebo osobitého produktu a vyžaduje od žáka autorský vklad.“
Čapek (2015, s. 376)

Podle Čapka (2015) by pojetí projektu mělo být praktické a spojené s realitou. Žáci nesou odpovědnost za svou odvedenou práci. Každý zpracovává svůj projekt samostatně a učitel je pouze v roli poradce. Projektová výuka by nikdy neměla probíhat jako výuka frontální. Příklady témat projektu: vesmír, cestování, hadi, nejvyšší budovy světa. Podle Kalhouse, Obsta a kolektivu (2002) musí být úkol, zadaný ke zpracování, zajímavý a významný, to jsou předpoklady k tomu, aby jej žáci se zájmem řešili.

Podle Leavitt (2017) je nutno dbát na aktuálnost témat a problémů – když mluvíme o nadaném žákovi, často si vybavíme žáka s obrovskou vnitřní motivací.

Nemusí to být ale pravidlem a jedním ze způsobů, jak tuto motivaci podpořit, je volit zajímavá témata do výuky. Podle Lechty (2016) mezi neefektivní metody při vzdělávání mimořádně nadaných žáků řadíme především rutinní činnosti, časté opakování stejných činností, především jednoduché úlohy, nekreativní úkoly, memorování.

Mezi základní principy, podle kolektivu autorů metodiky „Tvoříme individuální vzdělávací plán pro mimořádně nadaného žáka (2009)“ patří: umožnění práce rychlejším tempem (učitel by měl mít připravené další úkoly pro žáka, který je rychleji hotov, nadaný žák nepotřebuje tolik času na upevnění učiva, a proto by měl učitel volit spíše alternativní obsahy nebo zajímavé souvislosti), náročnější výuka a nezávislost (využití vyšších cílů Bloomovy taxonomie), kreativní myšlení, abstraktní úlohy (úlohy s více možnými řešeními, úlohy rozvíjející tvořivost), kontakt s nadanými vrstevníky, zkušenostní učení a opora o vlastní zájmy (nadaný žák potřebuje propojit probírané s realitou života), uplatňování individuálního přístupu v hodnocení (učitel by měl přihlížet k jejich specifickým rysům a vyhnout se porovnávání se zbytkem třídy, také by měl respektovat různé způsoby řešení a dodržovat zásady jako: diskretnost, flexibilita a pozitivní přístup).

Pokud se budeme držet metod, které jsou pro vzdělávání nadaných žáků vhodné, mohou nám být nástrojem k rozvoji jeho silných i slabých stránek.

5.4. Osobnostní a sociální výchova

Učitel rozvíjí žáky nejen po stránce intelektuální, ale také po stránce psychické. U nadaných žáků bývají často znatelné sociální a emocionální problémy. Jako učitel musím být schopna zajistit jim co nejlepší podmínky k tomu, aby se mohli vzdělávat a dosáhnout maximálního rozvoje svých schopností. Podle mého názoru je k tomuto procesu nepostradatelná psychická rovnováha žáka.

Být nadaným dítětem může být obtížné. Tento žák je často nepochopen svými vrstevníky a chápat nemusí ani sebe a své schopnosti.

To může vést k nízkému sebevědomí a bránit tak rozvoji ve škole. Každý učitel by měl začínat nejprve tím, že se pokusí žáka lépe poznat. Když pochopí jeho osobnostní a emoční charakteristiky, může tomu přizpůsobit plánování výuky.

U mimořádně nadaných žáků je třeba podporovat sociální a emocionální učení. Někteří nechtějí pracovat ve skupině nebo mají skvělou schopnost dostat se pod kůži svým spolužákům. Obzvláště účinný při práci se žáky s vysokým IQ je mentoring, neboť často upřednostňují společnost dospělých před dětmi v jejich věku. Jakmile se spojí s mentorem, může dojít k silným změnám.

„Jde o profesionální vztah dvou osob založený na důvěře - mentora a mentee (mentorovaného), kdy mentor předává své zkušenosti a znalosti a může působit jako průvodce menteeho v daném tématu. Díky přirozenému sdílení znalostí a dovedností, které zpravidla probíhá v praxi na pracovišti, pomáhá mentor nalézt menteeu správný směr či řešení. Tento proces probíhá i obráceně.“ (Česká asociace mentoringu)

„mentorství je dynamický společný vztah, ve kterém jsou hodnoty, postoje, vášně a tradice předávány z jedné osoby na druhou a internalizovány. Jeho účelem je transformovat životy“ (Boston, 1976 in Bergerová, 1990)

Podle Bergerové (1990) jednou z nejcennějších zkušeností, kterou může nadaný žák získat, je kontakt s mentorem, který je ochotný sdílet své hodnoty, zájmy, čas, talent a dovednosti. Když je tato zkušenost řádně strukturovaná a spojení mentora a studenta funguje bez problémů, může obohatit nejen studenta, ale i mentora novou inspirací, poznatky, povzbuzením, atd.

Následující pokyny pro rodiče a učitele jsou zpracovány podle Kaufmanna (1988) in Bergerová (1990):

- Identifikujte, co (ne koho) nadané dítě potřebuje. Žák se například chce naučit určité dovednosti.
- Domluvte se s žákem, zda opravdu chce mentora. Někteří by mohli hledat spíše kamaráda nebo poradce než mentorský vztah, který vyžaduje dlouhodobější úzký kontakt.
- Identifikovat několik kandidátů na pozici mentora.
- Ved'te rozhovor s mentorem. Zjistěte, co dělají a jak budou moci sdílet své dovednosti. Výslovně hovořte o schopnostech a potřebách studenta.

- Připravte žáka na mentorství. Ujistěte se, že dítě rozumí účelu vztahu, jeho výhodám, omezením, právům a povinnostem, které s ním souvisejí.
- Sledujte vztah žáka a mentora. Pokud máte pocit, že se sebedůvěra a sebevědomí nevyvíjejí a cíle nejsou naplňovány nebo byly nedosažitelné, je vhodné znovu přehodnotit práci žáka a mentora. V extrémních případech mentora změnit.

V českých školách je mentoring chápán zatím spíše jako vzájemná pomoc učitelů v rozvoji kompetencí. Podle Dobrovolné (2014) je mentor průvodcem pedagogického procesu a podporuje své kolegy v růstu. Měl by to být člověk, který poradí a podpoří, pokud je třeba. Mentor by neměl sdělovat člověku, kterého vede, jak by měl dané situace řešit. Měl by ho dovést k sebereflexi a tomu, aby byl schopen vyřešit své problémy sám.

Stehlíková (2018) zmiňuje také metodu mindfulness (všímavost). Je založena na pozorování a uvědomování si, co se děje uvnitř daného jedince a kolem něj. Metoda je založená na pozorování bez hodnocení a souzení. Jedná se především o techniky, které nám mohou pomoci naučit se pracovat s naší vlastní pozorností.

National Association for Gifted Children upozorňuje, že nadané dítě provází na cestě školním životem spousta sociálních i emocionálních problémů. Mějme proto na paměti, že nadané dítě nemusí být nadané ve všech oblastech, ne všechny nadané děti jsou podobné, neexistuje definitivní recept na udržení emocionální rovnováhy tohoto dítěte, důležitá je rovnováha a nastavení pravidel, aby se snížil stres a úzkost v jeho životě. Toto dítě můžeme učit naše strategie pro řešení problémů v životě.

Havigerová (2011) také upozorňuje na to, že nadané dívky jsou ve společnosti více ohrožené než chlapci a často zauímají spíše nižší pozice v hierarchii skupiny. Zatímco nadaní chlapci se nachází spíše na pozicích vyšších. Dívky více touží po pocitu sounáležitosti, snaží se za každou cenu zapadnout, a proto maskují své nadání. Patří proto do ještě více ohrožené skupiny.

„Nadané dítě se podobá běžci na dlouhé tratě, který je rychlejší než ostatní. Intelektuálně je většinou daleko vpředu, se svými city však často zůstává samo. Když mu dostatečně nepomůžeme, své jedinečnosti, svého talentu se vzdá. Bude „jako ostatní“, aby už nezůstávalo osamělé, nebo se z něj ve škole i ve společnosti vyvine nespokojený samotář.“ (Landau, 2007, s. 17)

5.5. Formy práce s nadanými žáky

Formy práce s nadanými žáky jsou v mnohé odborné literatuře velmi rozporuplným tématem. Mnozí odborníci jsou toho názoru, že segregace nadaných jim zcela pokřivuje náhled na svět a jsou izolováni od běžné společnosti. Oproti tomu integrace je náročnější na organizaci pro učitele, jelikož se nemůže tolik zaměřit na aktivity určené pro nadaného žáka. Výhody a nevýhody jednotlivých forem shrnuje následující kapitola.

Jurášková (2006) dělí formy práce s nadanými jedinci do čtyř kategorií: Homogenní školy, homogenní třídy, skupinová forma, individuální vyučování.

Homogenní školy

V těchto školách se všechny třídy skládají z nadaných žáků.

+	Oddělená výuka nadaných žáků umožňuje věnovat více času aktivitám, které jsou zaměřené na rozvoj nadání.
-	Tato forma omezuje kontakt žáků s jejich vrstevníky.

Homogenní třídy

Jedná se o segregaci nadaných žáků do jedné třídy v rámci běžné školy.

+	Žáci v tomto případě již nejsou tolik izolováni od svých vrstevníků.
-	Může docházet ke vzájemné rivalitě žáků nadaných a žáků z běžných tříd.

Skupinová forma

Spočívá v začlenění nadaných žáků z daného ročníku do jedné třídy spolu s běžnými žáky.

+	Žáci jsou součástí běžné skupiny vrstevníků. Některé děti získávají možnost vyniknout i v porovnání s žákem nadaným.
-	Jedná se o organizačně náročnější formu vyučování.

Individuální vyučování

Individuální vyučování probíhá v běžné třídě, do které je umístěn nadaný žák.

+	Žák se učí samostatnosti a následně odpovědnosti za svou práci, jelikož učitel dělí pozornost mezi něj a zbytek třídy.
-	Pro učitele může být tato forma opět organizačně o něco náročnější.

Z. Kalhous, O. Obst a kol. (2002) rozdělují formy práce na vnější a vnitřní diferenciaci. Vnější diferenciaci je taková forma výuky, která odděluje nadané žáky od ostatních. Ve státech, kde je edukace na vysoké úrovni se prosazuje spíše integrovaná výuka než dezintegrace. Vytváření homogenních tříd může pro žáky znamenat vytvoření zcela nenormálního prostředí a společnosti.

Vnější diferenciaci znamená vytváření tříd s rozšířenou výukou některých předmětů (matematika, jazyky, hudební nebo tělesná výchova), třídy A a B rozdělené podle prospěchu a nadání a také přechod žáků základní školy na víceletá gymnázia.

Vnitřní diferenciaci znamená spolupráci žáků různého nadání ve výuce. Učitel by se měl při zadávání úkolů držet vyšších kategorií Bloomovy taxonomie. Příklady této diferenciaci jsou: skupinová práce (skupiny nadaných žáků mohou řešit náročnější úkoly a ve skupinách heterogenních může žák působit jako vůdce skupiny), pomoc spolužákům, náročnější zadání domácích úkolů, olympiády a soutěže, volitelné předměty, nepovinné předměty, zájmové kroužky, základní umělecké školy, jazykové školy.

Pro tuto variantu je třeba zpracovat individuální vzdělávací plán pro nadaného žáka, který je integrován v běžné třídě. Mnoho přístupů, které jsou vhodné pro vzdělávání nadaných, je možné využít i ve výuce ostatních žáků. I tak je ale pro učitele tato situace náročnější, jelikož musí naplňovat speciální potřeby žáka.

5.6. Motivace mimořádně nadaných žáků

Kapitola o motivaci je ve spojení s nadanými jedinci také podstatná zejména proto, že správným působením můžeme žáky dovést k vynikajícím výkonům, jelikož jejich vnitřní motivace je často velmi silná.

Pokud ale budeme dlouhodobě žákovi předkládat takové činnosti, které jeho motivaci nijak nepodporují, ba naopak snižují, může dojít k oslabení této vnitřní motivace. Následující kapitola obsahuje způsoby, jak vnitřní motivaci u nadaných žáků podporovat.

„motivace je proces usměrňování, udržování a energetizace chování, které vychází z biologických zdrojů“

(Hartl, Hartlová, 2015, s.124)

Podle National Association for Gifted Children bychom se měli zamýšlet nad tím, kdy jsme motivováni podávat ty nejlepší výkony. Je to zejména když: máme zájem, máme schopnost a vidíme smysl v tom, co děláme. Pokud si položíme otázku, zda je „být motivovaný“ nezbytný prvek k tomu, aby byl člověk nadaný, můžeme odpověď získat například z Renzulliho modelu nadání, který motivační složku nazval – angažovanost v úkolu. Podle Portešové (2011) se od motivace se liší tím, že koncentruje energii na specifický problém nebo oblast. Motivace je více obecný proces. Podle Stehlíkové (2018) se nadané děti se často vyznačují entelechií, což znamená, že daný jedinec má vnitřní sílu, která ho vede k tomu, aby dělal, co potřebuje a co dělat chce.

Podle Pettyho (2013) působí krátkodobé a dlouhodobé motivační faktory. Zmiňuje zároveň, že krátkodobé faktory působí intenzivněji. Dlouhodobé faktory jsou: Naučené se mi hodí (to co se učím má praktické využití), studium je předpokladem pro dosažení kvalifikace (budu to potřebovat do svého budoucího povolání). Krátkodobé faktory jsou: dobré výsledky (přinášejí pocit úspěchu a sebevědomí), snaha kvůli někomu jinému (pokud budu mít dobré studijní výsledky, potěším tím rodiče), bič (pokud se nebudu učit, bude to mít následky), učím se zajímavé věci a baví mě to (tento faktor může ovlivnit učitel, který zařadí zajímavou činnost do hodiny).

Podle Novotné (2012) má velký vliv na motivaci také působení pedagoga. Jeho hlavním úkolem je, aby žák cítil, že daná činnost je pro něj obohacující, smysluplná, radostná. Jelikož každý žák je jiný a má jiné zájmy, odhaluje učitel až postupem času, jak daného žáka nejlépe motivovat. Pokud je téma výuky spíše „drilovacího“ charakteru, je na učiteli, aby se pokusil toto téma podat dětem co možná nejzábavnějším způsobem. Důležité je také vysvětlit žákům téma co možná nejsrozumitelněji, aby jejich porozumění učivu bylo co nejhlubší.

Podle Novotné (2012) je jedním z nejdůležitějších aspektů, aby žák vždy věděl, že jeho učení má nějaký smysl. Učitel nemá vždy čas v hodině vše prakticky demonstrovat, ale může žáky pobídnout, aby si doma informaci sami ověřili nebo aby si vyzkoušeli probíraný pokus apod. Tyto aktivity, které žák provádí doma, jsou dalším způsobem, jak prohloubit jejich motivaci, protože do procesu tím mohou být zapojeni i rodiče. Když se o učivo začnou zajímat i rodiče, může to žáka nalákat k tomu, aby se toho chtěl dozvědět více.

U žáků nadaných se také někdy stává, že se s učivem, které se učitel rozhodně probírat, již setkali. V tomto případě není vhodné tohoto žáka utlumit, ale spíše ho podpořit, aby sdílel své zkušenosti se zbytkem třídy, pokud mluví k věci. Ostatní žáci to často lépe přijmou od svého vrstevníka, když vidí, že se o téma zabývá i někdo jiný než jen učitel. Motivovanost žáků také zvyšuje, když je učení propojeno s jejich vlastní zkušeností. Dále také když dojde k využití toho, co se naučili. Potom vidí, že jeho práce ve škole není zbytečná.

Také formy vyučování, které učitel použije, mohou být pro žáky „pohonem“. Pro nadané žáky jsou vhodné: projekty, heuristické metody, problémové, integrovaná tematická výuka, badatelské metody. Pro nadané žáky je také velmi vhodná samostatná činnost. Nakonec by měla následovat prezentace výsledku jejich samostatné práce nebo projektu. Podle Novotné (2012) Motivaci posiluje i to, když učitel sám připravuje žákům pracovní listy. Ty, jelikož jsou žákům „šité na míru“, mohou být orientované na jejich zájmy. Ve třídě by se také často měly střídát metody, formy práce, apod., aby byla výuka pro žáky co možná nejpestřejší, neupadala do stereotypu a docházelo k aktivizaci co největšího množství žáků.

Vhodné je také dlouhodobě zpracovávat nějaké vzájemné hodnocení, kdy žák dostane možnost ohodnotit sám sebe a zároveň dostává průběžnou zpětnou vazbu od učitele. (do třídy vy se hodilo zpracování hravou formou – např. posun horolezce na vrcholek skály apod.)

Podle Leavitt (2017) i když mohou mít větší porozumění předmětu, nadaní žáci nejsou vždy motivováni ke sdílení toho, co znají s ostatními. Jejich motivace se může lišit i v raném věku, což má silnější účinek než později. Stejně jako každé dítě, které nemá zájem o učení, může také nadané dítě ztratit svou motivaci, a tak se může stát, že se stane nedospělým. Vyžaduje se jiný druh výuky, v němž má učitel otevřenou mysl a věnuje zvláštní pozornost individuálním potřebám každého dítěte. Motivaci dělí na vnitřní (intrinsic) a vnější (extrinsic). Leavitt (2017) k pochopení rozdílu předkládá následující příklad: Vnitřní motivace je, pokud se žák zeptá na něco, co chce opravdu vědět. (How does a bird fly?) Žáci s vnější motivací jsou zaměřeni spíše na získání odměny ve formě dobré známky, slovního ocenění apod. Autorka dále zdůrazňuje nezbytnou úlohu učitele, který by měl mít informace o zájmech svých žáků, jejich četbě, zálibách a způsobech učení, aby byl schopen jim vyučovací proces přizpůsobit.

5.7. Cíle vzdělávání (nejen) mimořádně nadaných žáků

Cíle vzdělávání mohou být zejména pro začínajícího učitele velmi obtížnou kapitolou. Přesto jsou ale nepostradatelnou součástí procesu. V této kapitole se věnuji cílům, které jsou uvedeny v RVP pro základní vzdělávání, jelikož je považuji za přehledně zpracované a zároveň odpovídají kontextu, ve kterém žáky vzděláváme. Hodně informací je již lehký dostupných, proto můžeme věnovat čas výchově samostatných, spolupracujících, tvořivých, originálních a přemýšlejících lidí, kteří se budou chtít vzdělávat celý život. Reed in Sisk, Wallace, Senior (2018) popisuje svou představu o celoživotním učení žáků. Předpokládal svět, kdy žák přijde a hrdě položí své vysvědčení se slovy, že je žák a ne že ho odloží a bude říkat, že „prošel“. Cíle vzdělávání mimořádně nadaných žáků sebou ale přinášejí jisté problémové situace, zpracované v následující kapitole.

Cíle základního vzdělávání stanovené v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání jsou zaměřeny zejména na oblast skutečného života a schopnost praktického jednání.

- V základním vzdělávání se usiluje především o to, aby byl žák schopen sám řešit problémové situace, osvojoval si učební strategie a byl motivován pro učení po celý svůj život.
- Dále učit žáky logicky a tvořivě myslet a řešit problémy. Vést žáky ke komunikaci, spolupráci a respektu.
- Žáky vychovávat jako svobodné a zodpovědné osobnosti, které si budou stát za svými právy a budou plnit své povinnosti.
- Žáky vést k projevování pozitivních citů, rozvíjet všímavost a jejich vztahy k lidem a okolí.
- Učit žáky pečovat o fyzické, duševní a sociální zdraví, za které jsou odpovědní. Žáky vedeme k tolerantnímu a ohleduplnému jednání vůči ostatním lidem, kultuře a duchovním hodnotám.
- Učit žáky rozpoznávání a rozvoji vlastních schopností a uplatňovat se spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi v rozhodovacím procesu o vlastním životě. (profesní orientaci)

Podle Machů (2010) se při stanovování cílů vzdělávání u mimořádně nadaných žáků můžeme setkat s několika problémy. Mimořádně nadaný žák si často nedokáže stanovit reálný cíl. Dosahování jednodušších cílů pro něj není dostatečně ambiciózní, proto si stanovují nedosažitelné cíle. Zejména se tím zbavují možnosti zažít pocitu úspěchu a uspokojení ze své vlastní práce.

Učitel by se měl se žákem domluvit na stanovení krátkodobějšího realistického cíle, který pro něj ale bude zároveň dostatečně motivující. Vhodné řešení je, když žák svůj cíl zveřejní a konzultuje s učitelem. Doporučuje se také zařazovat sebehodnotící aktivity, které v dlouhodobém hledisku napomáhají ke stanovení ideální aspirace.

Při vymezení vzdělávacích cílů použijí taxonomii, kterou navrhl americký psycholog Benjamin Bloom. Téměř každý učitel se s tímto rozčleněním cílů již setkal. Přesto dochází k tomu, že se ve vzdělávacím procesu upírá větší množství pozornosti na první dvě oblasti (znalost, porozumění) a další vyšší cíle (aplikace, analýza, syntéza a hodnocení) bývají opomíjeny.

Zejména při výuce mimořádně nadaného žáka je třeba klást důraz na všechny kategorie cílů, jelikož jednou z potřeb nadaných je právě stanovení takového cíle, který bude motivační a bude v souladu s úrovní schopností daného žáka.

Pro mimořádně nadaného žáka jsou vhodné vyšší úrovně zejména proto, že podle M. Stehlíkové (2018, s.130), potřebuje nadaný žák zejména: *„přemýšlet, vymýšlet, pochopit, lámat si hlavu a přijít na kloub, tvořit, objevovat a zkoumat, rozumět v souvislostech a mezipředmětově/tematicky, komplexnost a smyslnost, kreativitu a volná zadání, zajímavé a neotřelé pracovní materiály, vytvářet si názor, diskutovat, chápat svět, měnit svět k lepšímu, respektující prostředí, podnětnou atmosféru bez stresu, strachu, obviňování, ponižování a srovnávání, dostatek času se zamyslet, autonomii, spravedlnost a otevřenost, důvěru ve svou lidskost a potenciál, možnost uplatnit originalitu řešení nebo zpracování.“*

Závěr teoretické části

Cílem mé teoretické části bylo zmapovat metody, formy práce a vzdělávací strategie pro vzdělávání mimořádně nadaných žáků.

Nejdříve jsem se věnovala definici základních pojmů jako je nadání a talent, které se v odborné literatuře objevují ve velkém množství. Dále jsem zpracovala kapitulu obsahující různé modely nadání, ze kterých plyne, že pouze vysoká inteligence není jediným předpokladem k tomu být nadaný. Další kapitola se věnovala projevům a charakteristikám nadaného žáka, jejichž znalost považuji za nezbytnou při vzdělávacím procesu. Mohou nám pomoci k modifikaci obsahu výuky žákovi „na míru“.

Na základě mé teoretické části lze konstatovat, že u mimořádně nadaných žáků se sice projevuje silná vnitřní motivace, ale je třeba ji podpořit správným přístupem a aktivitami. Vyvarovat se memorování a neustálému opakování stejných činností. Nadaný žák potřebuje úkol, který pro něj bude výzvou, problémem k řešení a u kterého bude moci zapojit svou kreativitu.

Z teoretické části dále vyplývá, že legislativa nám umožňuje vzdělávat žáky jak segregovaně, tak integrovaně a oba tyto přístupy přináší své výhody, ale také jistá rizika. V prostředí školy potom nejvíce záleží na osobnosti pedagoga a jeho přístupu. V tomto případě je nejdůležitější otevřenost, erudovanost, respekt, ohleduplnost k individualitám, kreativita. Nadaný žák často tíhne k dospělým osobám více, než ke svým vrstevníkům. Proto bychom mu měli jít příkladem a v případě nesnáží být jeho mentorem a pomoci mu zvládnout situace strasti, se kterými si není schopen sám poradit.

EMPIRICKÁ ČÁST

„Nejvýznamnějším uměním učitele je probouzet v žácích radost tvořit a poznávat.“

Albert Einstein

Úvodem mé praktické části bych ráda zdůraznila, že během realizace mého akčního učitelského výzkumu jsem se neučila pracovat pouze s nadanými žáky, ale s žáky vůbec. Jakožto začínající učitel jsem zažívala své první zkušenosti. Důkladné reflektování vyučovacích hodin a jednotlivých činností mi bylo zdrojem zkušeností do mé budoucí praxe.

6. Cíle, metody a organizace výzkumu

Cíl mé praktické části navazuje na cíl části teoretické, který byl – zmapovat vzdělávací metody a formy práce s nadanými žáky. Praktická část má za úkol ověřit jejich funkčnost v praxi.

Výzkumná otázka:

Cílem výzkumné části je získat odpověď na následující otázku:

„Jaké vzdělávací metody a formy práce se osvědčily při výuce mimořádně nadaných žáků na 1. stupni ZŠ?“

6.1. Výzkumné metody, dva základní cykly výzkumu

V rámci mé praktické části jsem zvolila kvalitativní přístup a **akční učitelský výzkum**.

„Akční výzkum studuje reálnou školní situaci. Má charakter spíše cyklických než jednorázových intervencí. Každá akce je vyhodnocována za účelem plánování dalšího postupu. Zlepšuje kvalitu pedagogické činnosti a dosahované výsledky (Schmuck 1997). Jeho podstatou není metoda, ale aktivita, činnost. Je doprovázen sérií otázek: Co dělám? Co to znamená? Jak to dělám? Jak to mohu dělat jinak? Co žáci skutečně dělají?“

Akční učitelský výzkum měl dvě základní fáze:

1. Cyklus pozorování výuky
2. Cyklus plánování a reflexe vlastní výuky

V první cyklu jsem pozorovala práci učitelky se skupinou nadaných žáků pravidelně po dobu jednoho týdne a snažila se podrobně mapovat jejich činnosti, reakce a chování a na základě toho plánovat, realizovat a reflektovat vlastní výuku těchto žáků, která nejdříve navazovala následující 2 týdny v dotaci 5 vyučovacích hodin. Dále jsem měla možnost zde vyučovat na přelomu listopadu a prosince v dotaci 15 hodin. A v měsíci březnu jsem zde vyučovala 10 vyučovacích hodin. Celkem jsem tedy měla možnost odučit 30 vyučovacích hodin v této třídě. Jako výzkumné metody byly použity pozorování, analýza vyučovací hodiny, analýza žakovských produktů a analýza dokumentů školy.

6.2. Organizace a okolnosti výzkumu

Když jsem se rozhodla pracovat na tomto tématu diplomové práce, věděla jsem, že budu muset hledat takové místo, kde budu mít příležitost pracovat se skupinou nadaných žáků. Celý výzkum jsem realizovala na fakultní základní škole, která se na vzdělávání mimořádně nadaných žáků specializuje. Škola využívá ŠVP, který zohledňuje výuku mimořádně nadaných žáků, zároveň také žáků s handicapem.

Pracovala jsem s kolektivem patnácti žáků, kteří se vyučovali segregovaně v předmětech – matematika a český jazyk. Dále pak na anglický jazyk jsou všichni žáci děleni dle své úrovně. Na ostatní předměty jako je výtvarná, hudební a tělesná výchova a nauka o světě, se vrací zpět do svých kmenových tříd, do kterých jsou rozděleni. Konkrétně se jednalo o 2. ročník. S touto třídou jsem spolupracovala s přestávkami několik měsíců. Kolektiv třídy se skládá z třinácti chlapců a dvou dívek

První týden jsem měla možnost výuku jen pozorovat a reflektovat, co žáci dělají a říkají, abych později mohla dalšími činnostmi reagovat na jejich zájmy a případně předpokládat problémy, které by mohly ve výuce nastat.

7. Výsledky prvního cyklu akčního učitelského výzkumu

V první fázi svého výzkumu jsem měla možnost být po dobu jednoho týdne pozorovatelem výuky. Využívala jsem výzkumnou metodu pozorování, kterou jsem evidovala písemně. Využívala jsem pozorovací arch (Příloha č. 1), kam jsem si do první kategorie zapisovala, co se děje ve třídě a do druhé kategorie odpovědi na otázku – Jak daná činnost rozvíjí nadání? Dále jsem v tomto cyklu výzkumu analyzovala dokumenty školy, důkladně jsem se seznámila se školním vzdělávacím plánem, který zohledňuje vzdělávání mimořádně nadaných žáků. Také jsem důkladně nastudovala údaje, které jsou uvedeny na webu školy a obeznámila se s filosofií, kterou škola prosazuje.

Paní učitelka, která v této třídě působí a se kterou jsem po celou dobu mého výzkumu spolupracovala, využívala takové činnosti, které byly zaměřeny na všechny kategorie Bloomovy taxonomie kognitivních cílů. Zejména u mimořádně nadaných žáků je důležité využívat celou tuto škálu. Často jim kladla takové otázky, které od nich očekávaly vlastní řešení problému (syntézu). Příkladem této situace může být: Navrhněte, co bychom mohli udělat s odpadem, který lidé nevytrídí. Žáci museli přemýšlet o tom, jak by se dal tento komplikovaný problém vyřešit, a přicházeli s originálními nápady, potom následovala debata o tom, do jaké míry je jejich způsob řešení realizovatelný.

Modifikace obsahu učiva v segregované třídě probíhá jak akcelerací, tak obohacováním. Někdy je možné urychlit již zvládnuté učivo a pokračovat dál, pokud všichni žáci probíranou látku zvládli (akcelerace). Vždy, kdy je někdo ve třídě hotový rychleji, dostává další úkol. Jedná se zejména o takové úkoly, které jsou na vyšších úrovních Bloomovy taxonomie, tudíž se jedná o obohacování vertikální podle kapitoly Obohacování obsahu vzdělávání mimořádně nadaných žáků.

Jelikož jsem měla možnost sledovat nejen výuku mimořádně nadaných žáků v segregované třídě, ale také výuku, kdy je celá třída pohromadě, mohla jsem pozorovat jak výhody, tak nevýhody homogenních tříd. V kapitole Formy práce s nadanými žáky v teoretické části jsou zmíněny nevýhody: omezuje kontakt žáků s ostatními vrstevníky. S tím musím v tomto případě naprosto souhlasit a po dobu mého pozorování jsem si to mohla také ověřit.

Musím říci, že nejzajímavější pro mě bylo, sledovat proměnu těchto žáků při návratu do své „kmenové třídy“ na ostatní předměty vyjma matematiky a českého jazyka. Mohla jsem pozorovat, jak se jejich chování proměňuje při začlenění do jiného, většího kolektivu. Také byly znatelné rozdíly mezi nimi a jejich vrstevníky, které zde byly velmi patrné v různých oblastech. Nejen že se stavěli odlišně k řešení běžných i neobvyklých problémů, ale také se často lišili jejich zájmy.

7.1. Záznamy z pozorování žáků

K lepšímu obrazu třídy jsem se rozhodla do své práce přidat krátké zápisy z pozorování čtyř žáků, kteří navštěvují tuto třídu určenou mimořádně nadaným žákům. Pro jejich ochranu neuvádím ani jména, ani konkrétní školu.

Vybrala jsem tyto žáky zejména proto, abych zdůraznila rozmanitost osobností, se kterou jsem se v této třídě setkala. Každý žák vyniká v něčem jiném. Někomu se daří v matematice, někdo má výborné znalosti o hadech či Karlu IV. I když se jedná o žáky mimořádně nadané, nejsou všichni dobří ve všem, co se ve škole dělá. Třída je stejně diferenciovaná jako kterákoliv jiná. Žáky jsem zároveň rozdělila podle šesti základních typů nadaných dětí Bettse a Neihartové (1988) podle kapitoly Typologie nadaných žáků v teoretické části práce.

7.1.1. Žák A

Nadané dítě s určitou vývojovou poruchou učení

Žák se projevuje značnými znalostmi v různých oblastech. V hodinách ale není schopen často splnit ani minimální kritéria a nepracuje na zadané práci. Jeho výsledky jsou v rámci třídy ve většině případů spíše podprůměrné. V budoucnu u něj bude pravděpodobně diagnostikovaná vývojová porucha psaní. Tento žák byl v průběhu mého působení přeražen do kmenové třídy, což u něj vedlo k ještě větší ztrátě motivace. Paní učitelka v této třídě dbala na důsledné plnění kritérií, což mu pomáhalo k tomu, aby dokončil alespoň minimum práce.

7.1.2. Žák B

„Ztroskotané, odpadlé“ nadané dítě

Žák se často projevuje rezignovaně. Ve vyučovacích hodinách se projevuje buď nepřítomně, nebo neustálým vyrušováním. Činnosti ve škole mu často připadají zbytečné a nevidí v nich žádný význam. Důvodem jeho chování mohou být problémy v rodině, kterými tento žák prochází. Preferuje individuální činnosti před skupinovou prací. Paní učitelka v této třídě má jasně stanovená pravidla, která musí žáci dodržovat. Pokud dojde k jejich porušení ze strany tohoto žáka, dává důsledně najevo, že jeho chování není v pořádku. Mým názorem je, že žák potřebuje jasně vymezit hranice.

7.1.3. Žák C

Úspěšné nadané dítě

Tento žák se projevuje zcela bezproblémově a jeho výsledky jsou velmi dobré. K řešení problémů přistupuje tvořivě a vyhledává více možností řešení. S vrstevníky komunikuje bez problému a je ochoten spolupracovat, proto nemá problém se začleněním do žádné skupiny. Paní učitelka bere všechny žáky ve své třídě jako rovné osobnosti. Nesnaží se upozorňovat na výjimečnosti tohoto konkrétního žáka a neporovnává výsledky žáků mezi sebou. Přesto ale vhodně využívá jeho schopnosti argumentace v případě, že jiný žák potřebuje pomoci s řešením problému.

7.1.4. Žák D

Vysoce tvořivé nadané dítě

Tento žák se v hodinách projevuje velmi roztěkaně. Často neplní činnosti zadané učitelem. Velkou zálibu má v kreslení (jeho výtvary jsou často propracované do sebemenších detailů). Často není schopen respektovat pravidla, která jsou ve třídě nastavena. Vykřikuje v hodině, odchází ze svého místa, nevěnuje se zadané práci. Velmi dobře si poradí s úkoly, kde je nutné zapojit fantazii a tvořivost.

Stejně jako u žáka B, paní učitelka dbá na dodržování pravidel ze strany žáka. Dává mu prostor k tomu, aby se vyjádřil, pokud chce mluvit s věcí. Usměňuje jeho soustředění směrem na zadanou práci.

8. Výsledky druhého cyklu akčního učitelského výzkumu

Během druhého cyklu výzkumu jsem dostala prostor realizovat své první učitelské pokusy. Jelikož jsem měla z předešlých let málo pedagogické praxe, velmi mi pomohlo, že jsem se se třídou mohla nejprve seznámit v rámci pozorování výuky. Také jsem mohla žáky lépe poznat. Mohla jsem je při vyučování oslovovat jmény, také jsem s nimi ve volném čase vedla rozhovory o jejich zájmech a promýšlela, které z nich bych mohla využít v následující výuce.

8.1. Výuka mimořádně nadaných žáků, plánování výuky

Při plánování výuky jsem se vždy zaměřovala na několik důležitých aspektů. Přestože vnitřní motivace k práci byla v této třídě velmi silná, snažila jsem se vždy přijít s tématem, které bude pro žáky atraktivní a zajímavé. Všechna činnost ve třídě potom získávala úplně jiný náboj, jelikož každý byl do tohoto tématu vtažen a škola byla rázem propojena i se světem mimo ni. Dbala jsem také na mezipředmětové vztahy. Například do hodin matematiky jsem zařazovala informace z biologie, historie, z aktuálního dění ve světě apod. Myslím, že právě díky těmto tématům se mi dařilo získat si pozornost žáků, kteří měli možnost objevovat něco nového.

Co považuji za důležité při plánování výuky (nejen) pro nadaného žáka? Snažila jsem se dodržovat zejména zásady, stanovené v kapitole Potřeby nadaných žáků v teoretické části mé práce.

Když plánuji výuku, snažím se zamýšlet nad několika body/otázkami.

- Je žák aktivně zapojen do získávání nových poznatků? Toho se snažím dosáhnout konstruktivistickým stylem výuky – zejména kladení otázek, malé využití výkladových metod.
- Aktuální témata – je téma pro žáky dostatečně aktuální? Propojuje svět školy s vnějším světem?

- Učení by mělo být individuálně diferenciované. (vždy se snažím připravit alespoň dva úkoly pro rychlejší žáky)
- Využití neviditelné pedagogiky (žák ani neví, že se učí)
- Projektové vyučování – ve třídě je každý měsíc téma projektu, který každý žák zpracovává samostatně a potom předává informace celé třídě. I já jsem se snažila do své výuky zařazovat „miniprojekty“, kdy například v matematice bylo několik dní tématem – Nejvyšší budovy světa.

8.2. Přípravy na hodiny

Do tohoto souboru příprav jsem vybírala ty vyučovací hodiny, které mě vedly k zajímavým zjištěním, uvědoměním, ve kterých se odehrála zajímavá nebo nečekaná situace a především takové, které pro mě měli zásadní význam do navazující výuky.

Svou přípravu zpracovávám do tabulky, kterou jsem si osvojila během studia a která je pro mě nejprůhlednějším možným způsobem, jak výuku plánovat. Za nesmírně důležité považuji sloupce – cíl aktivity a očekávané problémy. Cíl aktivity mi pomáhá uvědomit si, proč konkrétní činnost se žáky chci dělat, zda to není jen promrhaný čas, ale opravdu to má své místo ve vyučovací hodině. Dále si také stanovuji cíl, který bude sdělen žákům na začátku vyučovací hodiny a jehož naplnění ověřujeme v rámci reflexe na konci hodiny.

Očekávání a problémy mi pomáhají přemýšlet o situacích, které by mohly výuku nějakým způsobem zkomplikovat. Ne vždy se tomu mohu vyhnout, ale tím, že o tom přemýšlím již dopředu, mohu situaci lépe zvládnout ve chvíli, kdy skutečně nastane.

8.2.1. Přípravy na hodiny matematiky

Hodiny matematiky patří v této třídě rozhodně k nejoblíbenějším. Bylo vidět, že žáci se do práce pouští opravdu s nadšením. Možná je tento kladný vztah zapříčiněn tím, že se ve třídě vyučuje matematika pomocí Hejného metody. I když jsem se snažila většinou tvořit své vlastní materiály, které jsem třídě předkládala, mnohdy jsem využívala principy, které využívají jednotlivá prostředí známá v této metodě výuky matematiky. Případně jsem jen modifikovala zadání nebo podobu do určitého tématu.

Když jsem měla možnost se ujmout výuky, snažila jsem se zařazovat různé formy práce a třeba i takové, se kterými se možná tak často nesetkávají. Navíc jsem pracovala s reálnými a aktuálními tématy a do úloh jsem často zařazovala údaje a informace, které odpovídaly pravdě, tudíž si žák po jejich vypočítání odnesl i zajímavý poznatek. Žák by měl možnost si z hodin odnášet i poznatky nad rámec učebního plánu. (Amy Azzam, Kapitola „Přístup učitele ke vzdělávání nadaných žáků“) Několikrát jsem se mohla přesvědčit o tom, že právě tyto poznatky, přestože se jedná o neviditelnou pedagogiku, kdy ani žák neví o tom, že se učí, si většina pamatuje i na konci týdne.

Jméno vyučujícího: Kateřina Jůzová

Třída: 2 MNŽ

Téma hodiny: kočka domácí

Předmět: Matematika

Cíl hodiny: Cílem hodiny je vyřešit úlohy zaměřené na propedeutiku násobení (úlohy 1,2) – tento cíl bude žákům na začátku hodiny sdělen, cílem jednotlivých úloh je rozvoj logického a kreativního myšlení (u úloh s vysokými čísly si hledám způsob, jak ji dokáži vyřešit)

Část hodiny	Čas/min	Aktivita	Cíl aktivity	Pomůcky	Problémy a očekávání	Organizace
Úvod	1-5	Přivítání s dětmi. Představení obsahu hodiny.	Cílem aktivity je se s dětmi přivítat a vytvořit ve třídě příjemnou atmosféru pro další činnost.			V lavicích
Odhalení tématu	5 - 10	Hra telefon – žáci se rozdělí do dvojic. Sednou si k sobě zády a jeden z dvojice dostane obrázek ve čtvercové síti, který ho bude muset co nejlépe popsat své dvojici bez toho, aniž by prozradil, co se na obrázku skrývá. (geometricky zpracovaná kočka)	Cílem aktivity je rozvoj přesnějšího matematického a především geometrického jazyka (kočka je složena z geometrických tvarů)	Obrázky kočky, prázdné čtverečkové papíry, tužka do dvojice	Dbát na dodržování pravidel	Po třídě
Evokace	10 - 15	Seznámení s tématem hodiny a navázání na předchozí zkušenosti žáků. Téma hodiny – kočka. Kdo má doma kočku? Také si přečteme několik zajímavostí z pracovního listu.	Motivace k práci s tématem hodiny.	Pracovní listy		V lavicích
Práce na PL	15- 30	Žáci samostatně pracují na pracovním listu.	Cílem aktivity je rozvoj logického myšlení a samostatné práce.	Pracovní listy, kalkulačky (pouze pokud by někdo chtěl počítat nohy koček v autobuse)	Některé úlohy mohou být pro žáky příliš obtížné. Mají tedy na pomoc kalkulačky nebo se mohou poradit se spolužákem. (zejména úloha s autobusem)	V lavicích
Kontrola	30 – 40	Následuje společná kontrola některých z úloh. Zejména u úlohy s autobusem očekávám několik různých řešení. Zajímavé u této úlohy bude také debata o strategiích, které žáci použili.	Cílem je rozvoj argumentačních schopností žáků a metakognice.	Pracovní listy	Pokud někdo nestihl dokončit a nechce slyšet výsledky od ostatních, může pracovat dál samostatně a pro zpětnou vazbu si přijít na konci hodiny.	Na koberci.
Reflexe	40 - 45	Podařilo se nám vyřešit úlohy 1 a 2? Případně proč se nám to nepodařilo? (neodsuzovat, pouze vést rozhovor o tom, proč se nám to nevydařilo a zda teď již dokážeme úlohu řešit.	Cílem je zhodnotit, zda byl naplněn cíl hodiny, který byl žákům sdělen.		Někteří žáci mohou cítit neúspěch z toho, že se jim nepodařilo naplnit cíl. Pokud by se to u některých žáků opakovalo častěji, řešila bych tuto situaci individuálním rozhovorem. Případně bychom vedli rozhovor o tom, jak to můžeme zlepšit.	Na koberci/v lavicích

První hodina matematiky, kterou jsem v této třídě učila, měla téma Kočka domácí. První poučení do příštích měsíců jsem získala hned během prvních minut, kdy jsem mohla pozorovat, že toto téma žáky příliš nezaujalo. Když jsem měla možnost poznat je blíže, již jsem si uvědomila, že toto téma je pro ně příliš dětinské a málo motivační. Ve chvíli, kdy ale začali pracovat na pracovním listu (Příloha č. 2), jejich motivace rázem vzrostla.

Úlohy totiž byly zaměřeny na rozvoj samostatného logického myšlení a vyžadovaly, aby si každý žák našel způsob, jak bude problém řešit. Při tvorbě přípravy jsem měla obavy, zda nebudou některé z úloh příliš obtížné.

Jelikož se jednalo o mé první pokusy ve výuce, nebyla jsem schopna odhadnout obtížnost, jakou mimořádně nadaní žáci vyžadují oproti běžné třídě. Největší překvapení mě čekalo u druhé úlohy, jejíž zadání znělo:

V autobuse sedí sedm holčiček, každá má sedm batůžků, v každém ze sedmi batůžků je sedm koček a každá má sedm koťat.

1. Kolik je v autobuse celkem koček? (včetně koťat)
2. Kolik je v autobuse celkem nohou?

Když jsem si později večer zkoušela tuto úlohu sama vyřešit, byla jsem zděšena vysokým výsledkem. Proto jsem na vytištěných pracovních listech obyčejnou tužkou několikrát zaškrtnula druhou otázku, na kterou se pod úlohou žáků dotazují. Když si žáci úlohu přečetli a všimli si, že jsem jim další řešení „odepřela“, většina třídy si bez dotazů vygumovala další část zadání a pokračovala v práci. Zejména v této části bych poznamenala řešení jednoho žáka, který úlohu vypočítal a měl jiný výsledek, než jsem měla já. Když jsem ho upozornila, aby se na výsledek ještě jednou podíval, byl si naprosto jistý, že je vše v pořádku. Ptala jsem se tedy, jak úlohu počítal a jeho odpověď byla, že já jsem pravděpodobně zapomněla připočítat také nohy řidiče autobusu. Myslím, že toto je odpověď, která právě charakterizuje nadaného žáka. Nepočítá jen s tím, co je v úloze zadáno, ale často hledá věci „pod povrchem“.

Proč jsem tuto přípravu vybrala?

Tuto přípravu jsem vybrala proto, že jsem v této hodině pozorovala opravdu velké množství zajímavých momentů, zejména zmíněný rozhovor se žákem, který mě dovedl k hlubokému uvědomění, že o výsledku, který je jiný než očekáváme, je třeba se žákem hovořit. Mimořádně nadaní žáci často viděli více možností řešení jednoho problému, který mně přišel jednoznačný, zejména díky jejich výjimečné tvořivosti, která je nedílnou součástí nadání. (Renzulli in Jurášková, 2006 v kapitole „Modely nadání“ v teoretické části práce)

Co to pro mě znamená do další výuky?

Přestože se mi nakonec podařilo třídu zaujmout typem úloh, viděla jsem, že téma hodiny je pro nadané žáky příliš dětinské. Proto jsem do příštích hodin zařazovala témata více aktuální, zajímavá, badatelská.

Jméno vyučujícího: Kateřina Jůzová

Třída: 2 MNŽ

Téma hodiny: Hadi

Předmět: Matematika

Cíl hodiny: cílem je dovést žáky k efektivní spolupráci ve skupině, také je seznámit s novými informacemi o hadech

Část hodiny	Čas/ min	Aktivita	Cíl aktivity	Pomůcky	Problémy a očekávání	Organizace
Úvod	1-2	Přivítání s dětmi. Představení obsahu hodiny.	Cílem aktivity je se s dětmi přivítat a vytvořit ve třídě příjemnou atmosféru pro další činnosti.			
Vyvození tématu hodiny	5 - 10	Hádanka Nemám ruce, Nemám nohy, Žádným hlasem nepromluví. Ale jazyk ukazují, Velmi rád ho vyplazuji. KDO JSEM? (had) Rychlý kvíz na téma hadi. (Jaký je největší had? Jaký je nejrychlejší? Kolik měřil nejdelší nalezený?)	Cílem aktivity je probudit pozornost dětí a zároveň je směřovat k tématu hodiny.		Hádanka bude pro děti pravděpodobně velmi jednoduchá. Ale má v tomto případě sloužit jen k tomu, aby pomohla odhalit téma hodiny.	V lavicích
Skupinová práce	10 - 30	Každá skupinka (2-3 žáci) dostane obálku, ve které budou příklady – Hadi. Jejich úkolem bude jich co nejvíce vypočítat. (příklady budou mít vzestupnou obtížnost, takže bude na každém, jakého hada si vybere) Když dokončí počítání, nalepí své hady na připravenou čtvrtku A3, na kterou budou muset zároveň přidat nějaké zajímavosti ze světa hadů. (K tomu budu mít připravené materiály z internetu, ale také dětské encyklopedie a bude stačit pár vět.) Dále k tomu mohou nalepit či nakreslit nějaký obrázek ve zbytku času.	Cílem aktivity je procvičení početních operací a zároveň chci využít mezipředmětových vztahů k tomu, aby se žáci dozvěděli něco zajímavého ze světa přírody – konkrétně o hadech. Z předchozích zkušeností vím, že příklady tohoto typu jsou pro děti poměrně jednoduché, proto se pokusím vymyslet obtížnější kombinace a volit vyšší čísla, aby pro ně příklady byly výzvou.	Čtvrtky A3, lepidla, pastelky, nůžky, materiály, obrázky	Mohla by vzniknout situace, že některé skupinky budou rychleji hotové. Budou mít tedy jako bonusový úkol - vymyslet další hady pro své spolužáky nebo i pro mě. Nebo mohou zjišťovat další informace v encyklopedii.	V lavicích nebo na koberci
Prezentace plakátů	30 - 40	Co zajímavého si vaše dvojice zapsala o hadech?	Cílem je společná kontrola příkladů a také sdílení faktů o hadech, aby se dvojice navzájem obohatily.			V lavicích
Reflexe	40 - 45	Co o hadech si pamatujeme? Ohodnoťte vaši spolupráci ve skupině a své hodnocení zdůvodněte. - Co můžeme udělat pro to, aby se nám příště pracovalo lépe?				V lavicích/na koberci

Přestože by to mnohým pozorovatelům tak nepřišlo, i v tomto případě byla hodina zaměřena hlavně na matematiku. Mým cílem bylo ve třídě zorganizovat efektivní skupinovou práci, která je pro mimořádně nadané žáky často obtížná. V této třídě jsou k ní ale často vedeni a všichni spolu umí do určité míry pracovat.

Podle Stehlíkové (2018) potřebuje mimořádně nadaný žák jak individuální, tak skupinovou práci. (viz kapitola „Co nadaný žák potřebuje“ v teoretické části práce)

Nejdříve jsem promýšlela, jak zapojit všechny členy skupiny. Proto jsem se rozhodla naplánovat větší množství činností, aby si každý mohl najít tu svou.

První činnost, která měla motivovat žáky do dalších úkolů, byla hádanka, která byla pro celou třídu velmi jednoduchá. Dále jsem si připravila rychlý kvíz o zajímavostech ze světa hadů. (Kolik měří nejdelší nalezený had? Jaký je nejrychlejší had na světě? Kolik vážil největší nalezený had?) Tato aktivita třídu velmi zaujala a někteří žáci opravdu překvapili svými znalostmi.

Následovala samotná skupinová práce, kterou jsem v této hodině považovala za stěžejní. Každá skupina dostala papír většího formátu a obálku, ve které se nacházely příklady z prostředí Hadů, které se objevuje v učebnicích Hejného metody, informace z encyklopedie o hadech a obrázek stavby těla hada. Hady jsem pro žáky tvořila já v gradovaných stupních obtížnosti. Úkolem každé skupiny bylo vyřešit příklady z obálky a nalepit je na připravený papír. K tomu přidat informace ze světa hadů buď z materiálů, které jsem jim poskytla, nebo z jiných dostupných zdrojů ve třídě.

Výsledkem této činnosti byly opravdu pěkné plakáty (Příloha č. 3), které zdobí třídu dodnes. Na konci hodiny jsme si prezentovali zjištěné informace a zároveň ostatní kontrolovali, zda skupina nepochybila při výpočtech hadů.

Další zajímavostí bylo hodnocení skupinové práce. Všechny skupiny, které jsem měla šanci blíže pozorovat, dokázaly svou práci upřímně ohodnotit. Pokud nestihli něco dokončit, věděli, že je to proto, že například někoho dostatečně nezapojili, přestože mohl pracovat například na grafické podobě plakátu, zatímco jiní zjišťovali informace. Ve většině skupin ale probíhala spolupráce naprosto bez problému a dokonce jsem mohla pozorovat, jak si žáci sami rozdělují jednotlivé úkoly a role.

Proč jsem tuto přípravu vybrala?

Tuto přípravu jsem zvolila proto, že jsem se poprvé nebála doopravdy využít mezipředmětových vztahů. Nejen že jsem dala příkladům téma hadi, ale zároveň jsem matematiku propojila se znalostmi z oblasti biologie.

Na konci týdne jsem měla možnost si ověřit, že se opravdu nejednalo o promrhaný čas, jelikož při shrnutí toho, co nového jsme se naučili, si žáci pamatovali velké množství informací. Za velký úspěch považuji to, že jsem buď správně odhadla oblasti zájmu některých žáků, nebo jsem v nich alespoň vzbudila zájem o nové téma, o kterém si snad budou chtít zjistit něco dalšího.

Myslím, že i do budoucích hodin matematiky, když budou v učebnicích pracovat v prostředí Hadů, bude pro ně tato zkušenost obohacující, jelikož budou mít prostředí z učebnice propojeno s realitou a se svými zkušenostmi.

Co to pro mě znamená do další výuky?

Rozhodně jsem si měla možnost ověřit tvrzení z kapitol – „Potřeby nadaného žáka“ a „Motivace mimořádně nadaných žáků“ z teoretické části práce, že nadaný žák potřebuje ve výuce využití mezipředmětových vztahů, propojenost témat z výuky se světem mimo školu, aktuální a zajímavá témata. Také budu dále více využívat mezipředmětové vztahy. Přestože se jednalo o hodinu matematiky a část času byla věnovaná něčemu jinému, než úkolům zaměřeným na tento předmět, rozhodně si stojím za všemi činnostmi, které proběhly a v této hodině a které se zúročily znalostmi a podpořili vnitřní motivaci žáků na početních úkolech.

Jméno vyučujícího: Kateřina Jůzová

Třída: 2 MNŽ

Téma hodiny: Mrakodrapy, cestování kolem světa

Předmět: Matematika

Cíl hodiny: cílem je splnit minimální kritérium – vyřešit úlohy, které mi připravili spolužáci. Jedná se o první stranu pracovního listu, kterou by měli zvládnout všichni ve třídě. Cílem jednotlivých úloh je rozvoj logického myšlení a následně argumentace nad jednotlivými výsledky.

Část hodiny	Čas/min	Aktivita	Cíl aktivity	Pomůcky	Problémy a očekávání	Organizace
Úvod	1-2	Privítání s dětmi. Představení obsahu hodiny.	Cílem aktivity je se s dětmi přivítat a vytvořit ve třídě příjemnou atmosféru pro další činnosti.			
Vyvození tématu hodiny	5-10	Téma hodiny bude navazovat na předešlý den. Budou to tedy mrakodrapy a dále také cestování po světě. Na úvod hodiny dětem pustím krátké dvouminutové video o nejvyšších budovách světa, aby se podívaly, jak vypadají a mohly nahlédnout i dovnitř. Případně je také nechám promluvit o tom, zda někdo nějaký mrakodrap navštívil. https://www.youtube.com/watch?v=LIGGxrhMxnA	Cílem aktivity je probudit pozornost dětí a zároveň je směřovat k tématu hodiny. Také bych ráda napravila chybu z předešlého dne, kdy jsem dětem nedala šanci téma propojit více se svými vlastními zkušenostmi.	Video		V lavicích
Samostatná práce	10 - 35	Práce na pracovním listě, kam jsem zakomponovala úlohy, které vytvořili někteří žáci předešlý den a obě se mi zdají velmi povedené. První je trochu sporná v tom, co všechno ještě počítáme jako podlaží, ale myslím, že by to mohlo vést k zajímavé diskusi mezi žáky. Dále jsem připravila úlohu s autobusem. A nakonec obdobu cyklotras v pohodě letecké dopravy. (u tohoto úkolu bych se se žáky nejprve chtěla pozastavit nad tím, v jaké zemi tato města jsou)	Cílem aktivity je rozvíjet logické myšlení žáků. Také jsem je chtěla namotivovat do tvoření vlastních úloh, proto jsem tam zakomponovala i dvě žakovské.	Pracovní listy	Opět může nastat problém z hlediska náročnosti některých úloh – v tomto případě povolím poradit se s dvojicí v lavici.	V lavicích
Společná kontrola a reflexe práce	35 - 45	Společně si zkontrolujeme úlohy, které budou mít vypočítané všichni žáci. Několik prvních. Případně všechny. Podařilo se nám splnit minimální kritérium? Vyřešili jsme úlohy, které nám připravili spolužáci?	Cílem je společná kontrola a ujasnění si správného výsledku. Případně může nastat také diskuse o správném výsledku, což podporuje schopnost argumentace.		Může se stát, že to co bude mít jeden žák, nebude mít hotové jiný. Proto se budu rozhodovat podle většiny. A budu kontrolovat ty příklady, které budou mít vypracované všichni.	V lavicích

Tentokrát se jednalo o téma, které mimořádně nadané žáky naprosto pohltilo. Mohla jsem ve třídě pozorovat, s jakým zaujetím jsou žáci schopni pracovat, pokud je zaujme dané téma. Jako motivační prostředek mi posloužilo zajímavé video, které jsem třídě na začátku hodiny pustila. Vedlo to opět k zajímavé diskusi o tom, co je to mrakodrap. Padaly otázky jako: „Proč Eiffelova věž není mrakodrap, když je také vysoká?“ „Proč se budově tohoto typu říká mrakodrap?“ – právě tyhle otázky považuji za ocenění mé volby tohoto tématu, jelikož se mi podařilo probudit v žácích vnitřní motivaci.

Ptali se na něco, co opravdu chtějí vědět. (Leavitt, 2017– Kapitola „Motivace mimořádně nadaných žáků“ v teoretické části)

Další radostnou chvílí bylo, když následovala práce na pracovním listu, který obsahoval úlohy vytvořené žáky z minulé hodiny. I ostatní žáci měli chuť na úlohách, které pro změnu nepřišly ze strany učitele, pracovat. Právě práce na tvorbě vlastních úloh je v této třídě velmi vítanou činností. Žák kombinováním myšlenek vytváří svůj vlastní originální výrobek. (kapitola „Cíle vzdělávání nejen mimořádně nadaných žáků“ v teoretické části práce) Za důležité považuji především to, abychom s těmito výrobky dále pracovali, pokud se podaří žákovi vymyslet smysluplnou úlohu, dát ji třídě k řešení.

Proč jsem tuto přípravu vybrala?

Tuto přípravu jsem zvolila zejména proto, že od žáků jsem získala velké ocenění, kterým mi byla jejich motivace k práci. Získala jsem si je zejména tématem, které jsme zařadili již do hodiny předešlé, ale tentokrát jsme o něm trochu více přemýšleli. Došla jsem k ověření, že mimořádně nadaný žák ocení autentický materiál (pracovní list – Příloha č. 4), který mu učitel připraví a který vychází z jeho zájmů a je zaměřen na aktuální témata. (viz kapitola Motivace mimořádně nadaných žáků v teoretické části práce)

Co to pro mě znamená do další výuky?

Do další výuky se pokusím nadále zařazovat témata tohoto typu (aktuální, „více dospělá“), protože právě tím se mi podařilo třídu získat. Také se budu nadále snažit o tvorbu materiálů, které budou pro třídu připravené „na míru“.

Jméno vyučujícího: Kateřina Jůzová

Třída: 2 MNŽ

Téma hodiny: SEVEN SUMMITS, Cestování za nejvyššími vrcholky světa

Předmět: Matematika

Cíl hodiny: cílem hodiny je seznámit žáky s novými informacemi o nejvyšších vrcholcích světa a zároveň vyřešením úloh procvičit početní operace a rozvíjet logické myšlení, kritérium pro žáky bude dokončit alespoň 3 úlohy z pracovního listu.

Část hodiny	Čas	Aktivita	Cíl aktivity	Pomůcky	Očekávání a problémy	Organizace
Úvod	0 – 5	Přivítání s žáky a seznámení s obsahem hodiny.	Cílem je navodit příjemnou pracovní atmosféru a zklidnit ruch ve třídě.			V lavicích
Evokace	5 - 10	Navázání na téma hodiny. Tématem předchozí hodiny byly úlohy o lyžování. Tentokrát budou úlohy tematicky obsahovat informace o nejvyšších vrcholcích světa. Otázky: Jaká je nejvyšší hora České republiky? 1603 m Jaká je nejvyšší hora světa? 8848 m (POZOR na podmořské sopky, které jsou ještě vyšší)	Cílem aktivity je navázat na to, co už žáci o tomto tématu znají a vzbudit jejich zájem k další práci.	Případně si můžeme ukazovat obrázky na interaktivní tabuli. (některé z nich až na konci hodiny, abychom neprozradili tajenku šifry)		V lavicích
Pracovní list	10 - 35	Samostatná práce každého žáka na PL. Práce pro rychlíky – vymysli vlastní úlohu nebo si najdi v encyklopedii další informace o nejvyšších vrcholcích světa a něco zajímavého zjisti.	Cílem jednotlivých úloh je rozvoj logického myšlení, schopnosti orientovat se v datech a výsledky úloh jsou pravdivé informace. Tudiž se žáci zároveň dozví nová fakta.	Pracovní listy	Jako vždy se bojím obtížnosti a toho, že některá úloha bude pro žáky příliš obtížná. Případně tedy umožním spolupráci se spolužákem.	V lavicích
Společná kontrola výsledků	35 - 40	Společně kontrolujeme výsledky na PL. Může následovat také krátká debata o tom, co jsme se dozvěděli.	Kontrola správnosti výpočtů a případná diskuse nad řešením.			Na koberci
Reflexe	40 - 45	Co si se v dnešní hodině matematiky dozvěděl o nejvyšších vrcholech světa? Byla tam nějaká úloha, se kterou sis neporadil? Podařilo se ti naplnit minimální kritérium?	Reflexe bude sloužit jako nástroj ověření naplnění cíle hlavní aktivity.			Na koberci

Tato příprava, dle mého názoru, respektovala vše, o čem jsem se mohla poučit v předchozích případech. (téma je dostatečně aktuální a „dospělé“, aby mohlo vzbudit zájem žáků, dostatečně jsem do výuky zapojila mezipředmětové vztahy a materiál byl vytvořen přímo „na míru“ dané třídě) S tímto tématem jsem přišla před žáky se začátkem týdne a měla jsem možnost na sebe po celý týden navazovat hodiny matematiky. Proto jsme se mohli tomuto tématu věnovat všechny vyučovací hodiny. Chtěla jsem pozorovat, jak budou žáci vnímat delší práci na jednom tématu. Nejednalo se přímo o projektovou výuku, jelikož některé z úloh stále přicházely ode mě, ale snažila jsem se zapojit co možná nejvíce tvořivost a fantazii žáků.

Jednotlivé vyučovací hodiny včetně pracovních listů (Příloha č. 5) jsem si sice zpracovala několik dní dopředu, nakonec nás ale zájem žáků zanesl trochu jinam.

Na konci této vyučovací hodiny propukla diskuse o tom, jak člověk dokáže změřit, kolik Mauna Kea měří pod hladinou moře. Existují na to nějaké nástroje? – žáky tato úvaha zaujala a byli schopni vymyslet opravdu zajímavá řešení. Jejich úkolem bylo, aby zkusili do příští hodiny zjistit, jak by se to dalo udělat, jak to asi dělali lidé dříve atp. Příští hodinu jsme na to navázali krátkým dokumentem o cestě na nejhlubší místo na planetě – do Mariánského příkopu.

Proč jsem tuto přípravu vybrala?

Tuto přípravu jsem vybrala proto, že tato hodina byla nesmírně zábavná a obohacující, troufám si říci, pro obě strany (jak pro žáky, tak pro mě). Opět jsem měla možnost zjistit, že síla tématu, které žáky zaujme, je opravdu obrovská. Do hodin to vnáší zcela jinou dynamiku. Argumentace, která v hodině probíhala na téma Nejvyšší hory světa, byla na velmi pokročilé úrovni. Když se na konci hodiny strhla debata o tom, jak hluboko se člověk může potopit, a viděla jsem bouřlivý zájem, který tato otázka vzbudila, přehodnotila jsem svůj plán na následující den a zapojila jsem tyto otázky do přípravy na příští hodinu matematiky

Co to pro mě znamená do další výuky?

Mou další výuku to utvrdilo v tom, že principy, kterých jsem se držela při tvorbě přípravy a pracovního listu, jsou opravdu funkční a třída mimořádně nadaných žáků opravdu dokáže ocenit práci, kterou si učitel dá s tím, aby pro ně připravil něco zajímavého. Ani nadále se nebudu bát investovat do příprav na výuku dostatečné množství času a elánu.

Další navazující hodiny jsme se věnovali ještě tématům – nejhlubší místo světa a sopky. Ve třídě jsem viděla velký zájem zejména o téma sopek. Práce probíhala netradičně. Každá dvojice žáků dostala informaci o sopkách a jejich úkolem bylo ji proměnit ve slovní úlohu nebo početní úkol pro svoje spolužáky tak, aby jim zároveň tuto informaci předali.

Touto hodinou jsem zakončila svou výuku matematiky zde a výsledky, které při této činnosti vznikly, svědčí o zaujetí žáků k práci. Pro někoho byl tento způsob myšlení nový a úkol náročný, nakonec ale vznikl soubor propracovaných úloh. (Příloha č. 6)

8.2.2. Přípravy na hodiny českého jazyka

Jak jsem již zmiňovala výše, oblíbeným předmětem této třídy je zejména matematika, zejména asi proto, že umožňuje velké množství řešení problémových situací. Velmi neoblíbenou činností je psaní, které je ale třeba i tak do výuky samozřejmě zapojovat. Zmiňovat zde ale budu zejména hodiny, které obsahovaly nevšední činnosti. I do hodin českého jazyka jsem se v této třídě snažila vnést zajímavé formy práce a metody, které by třídu mimořádně nadaných žáků zaujaly. I když třída běžně pracuje s pracovní učebnicí českého jazyka, stejně jako tomu bylo v matematice, snažila jsem se vytvářet autentické materiály na základě zjištěných informací v teoretické části mé práce.

Jméno vyučujícího: Kateřina Jůzová

Třída: 2

Téma hodiny: Lidová pořekadla a přísloví

Cíl: Pochopení obsahu některých českých přísloví. Rozvoj kreativity.

Přísloví je ustálený stylizovaný výrok, jenž obsahuje obecně platné zásady nebo zkušenosti mravoučné povahy. Tyto jsou vyjádřeny buď přímo, nebo obrazně. Pro snadnější zapamatování má často podobu rýmovaného dvojverší. **Přísloví** tvoří součást lidové slovesnosti.

Část hodiny	Čas/ min	Aktivita	Cíl aktivity	Pomůcky	Problémy a očekávání	Organizace
Úvod	1-5	Privítání s dětmi. Představení obsahu hodiny.	Cílem aktivity je se s dětmi přivítat a vytvořit ve třídě příjemnou atmosféru pro další činnosti.			V lavicích
Hledání dvojice	5 - 10	Na papírcích budu mít připravená lidová pořekadla a přísloví, která budou vždy rozdělena na dvě části. Každý žák dostane jednu část papírku a jejich úkolem bude, najít k sobě vhodnou dvojici. Např. Co na srdci – to na jazyku. Případně pokud nějaká z dvojic bude mít problém s pochopením významu svého přísloví, může třída pomoci dovysvětlit, co znamená.	Cílem aktivity je, aby si žáci tvořivým způsobem vytvořili dvojice a aby si ověřili svou znalost lidových pořekadel a přísloví.	Papírky s příslovími a pořekadly.	Může se stát, že některé z dětí nebude znát své přísloví. Můžeme se nad tím tedy zamyslet všichni a pomoci mu najít vhodnou dvojici.	Koberec
Práce ve dvojicích – vymysli ilustraci ke svému přísloví/pořekadlu	10 - 30	Úkolem každé dvojice bude, aby zkusila ke svému přísloví nebo pořekadlu vymyslet vhodnou ilustraci a nad ní pořekadlo v plném znění napsala. - Všechny papíry by měly být orientovány na výšku, aby to nakonec vytvořilo knihu.	Cílem aktivity je názorné zobrazení pořekadla tak, aby bylo lépe pochopitelné pro všechny žáky ve třídě.	Papíry, pastelky.	Problém může nastat, pokud se ve třídě utvoří dvojice, která nebude chtít na úkolu spolupracovat. Také se obávám toho, že některé dvojice budou mít práci hotovou rychleji. Budu mít tedy připravená další pořekadla, která budou moci ilustrovat.	V lavicích
Vytvoření společné knihy přísloví a pořekadel	30 - 35	Vytvoříme společnou titulní stranu. Potom proděláváme jednotlivé stránky a vytvoříme ze všech pořekadel společnou knihu, kterou pojmenujeme - Kniha přísloví a pořekadel. Ta pak zůstane ve třídě, aby do ní mohli žáci nahlížet.	Cílem aktivity je spojit žáky k vytvoření společného díla, které jim potom ve třídě zároveň bude sloužit jako pomůcka.	Děrovačka, provázek na svázání.	Jelikož se bude jednat jen o formát A4, může se stát, že všechny děti neuvidí na práci a ve třídě bude panovat ruch a nespokojenost. Proto se budu snažit jejich práci korigovat a zaměřnat co nejvíce děti.	Na koberci nebo na zemi
Společné prohlížení konečného výtvaru	35 - 40	Na koberci se posadíme do kroužku a podíváme se, kdo co jak namaloval a jak se nám práce povedla, případně můžeme okomentovat, jak se nám pracovalo a tudíž nám to poslouží jako reflexe. Potom si knihu uložíme do třídy.	Cílem aktivity je, aby žáci měli ze své práce radost a mohli se „pokochat“ výsledkem společné práce.			
Reflexe	40 - 45	Rychlý kvíz toho, co znamenají některá přísloví. Přečtu nějaká přísloví z naší knihy a nechám žáky vysvětlit jejich význam.	Cílem je zhodnotit, zda se nám podařilo naplnit cíl hodiny.	Kniha přísloví		V lavicích

V předchozích hodinách se v učebnici českého jazyka objevilo cvičení, kde bylo úkolem spojit rozdělená přísloví. Žáci byli většinou schopni tento úkol splnit a části vět spojit tak, aby jim to dávalo smysl. Při kontrole jsme ale přišli na to, že většina třídy příslovím nerozumí. Většinou si to žáci vykládali doslovně a nebyli schopni vysvětlit, v jaké životní situaci by se dalo přísloví vysvětlit. Proto jsem si pro ně na dvě další vyučovací hodiny připravila aktivity, které pracovaly s významy přísloví.

Úkolem žáků v této hodině bylo ilustrovat přísloví podle jeho významu ve skutečném životě. Nejprve jsme si s celou třídou tato přísloví vysvětlili na koberci a déle o nich diskutovali. Poté se dvojice přesunuli k samotné ilustraci. Nakonec jsme všechny listy „knihy“ svázali lýkem a vytvořili knihu přísloví. Rychlejší dvojice navrhli také titulní a závěrečnou stranu, která musela mít všechny formality jako běžná kniha.

Proč jsem tuto přípravu vybrala?

Tuto hodinu jsem vybrala nejen proto, že z ní vznikl opravdu pěkný hmatatelný výsledek – kniha přísloví (Příloha č. 7), ale také proto, že bylo vidět, že práce byla pro žáky v této hodině radostná a zábavná. Myslím, že to bylo zejména z toho důvodu, že celá třída byla po celou dobu zaměstnaná, jednalo se o práci tvořivou a žáci si osvojovali znalosti skrze samotnou činnost.

Nakonec se mi podařilo docílit toho, že žáci si dokázali za příslovím představit jeho skutečný význam, který byl pro ně pouze abstraktní. Když jsem podobnou činnost zkoušela v běžné třídě (také 2. ročník), bylo pro ně příliš obtížné pochopit, že za tím co je napsáno, se ukrývá něco jiného. To potvrzuje tvrzení z kapitoly „Typologie nadaných žáků“ v teoretické části práce, kde je uvedeno, že žák má schopnost abstraktního myšlení.

Co to pro mě znamená do další výuky?

Do další výuky to pro mě znamenalo, že pro mimořádně nadané žáky je zajímavé téma, které v sobě skrývá abstraktní myšlenky. Prísloví pro ně byl rébus, který musí vyřešit. Dávalo jim to prostor k bádání, proto jsem zařadila i do další hodiny činnosti související s jejich významy. Například piktogramy, které měli přiřazovat k jednotlivým příslovím (Příloha č. 8) a potom naopak namalovat piktogram podle kterého by přísloví uhadl zbytek třídy (Příloha č. 9). Do dalších hodin jsem se dále snažila zařazovat činnosti zaměřené na rozvoj tvořivosti.

Vyučující: Kateřina Jůzová

Předmět: Český jazyk

Třída: 2. MNŽ

Téma hodiny: Prezident (hodina zaměřená na rozvoj komunikačních schopností a rozvoj tvůrčího psaní)

Cíl: cílem je vypracovat pracovní listy a dokázat si svá tvrzení obhájit, cílem je rozvoj argumentačních schopností a tvůrčího psaní (dokončí věty), žáci si také odnáší nové informace na téma prezident

Část hodiny	Čas	Aktivita	Cíl aktivity	Pomůcky	Problémy a očekávání	Organizace
Úvod	0-5	Přivítání s žáky, seznámení s obsahem hodiny	Cílem je navodit příjemnou pracovní atmosféru ve třídě a připravit třídu na nadcházející činnosti.			V lavicích
Motivace	5-15	Video a následná diskuse. https://decko.ceskatelevize.cz/hvezdicku Žákům pustím životopisné video o T. G. Masarykovi. Věřím, že v rámci oslav státních svátků se s ním již v minulosti setkali a znají o něm i nějaká fakta. Toto video se mi líbí proto, že nesděljuje pouze základní informace, ale jsou přidáné také zajímavosti z jeho života.	Cílem aktivity je získání pozornosti žáků a motivace k další práci, která se bude týkat prezidenta.	Video		Před interaktivní tabulí
Kvíz	5-20	Co víme o prezidentovi? Pro žáky jsem si připravila pár otázek týkajících prezidentské funkce. Kdo může volit prezidenta? Kdo se může prezidentem stát? Na jak dlouho se volí?	Cílem aktivity je zjistit, jaké znalosti žáci mají o postu prezidenta, jelikož to budou potřebovat pro další práci na pracovním listu.	Kvíz		V lavicích
Pětilístek	20 - 25	Pětilístek na téma PREZIDENT MANŽEL/MANŽELKA podstatné jméno laskavý/á pozorná/ý 2 přídavná jména pomáhá naslouchá chápe 3 slovesa Manželství je silné pouto. věta o čtyřech slovech ZÁVAZEK podstatné jméno	Cílem je, abych upevnila znalosti žáků k tomuto tématu. Také slouží k rozvoji kritického myšlení. Pomůže nám stručně shrnout toho rozsáhlé téma.	Pětilístek na tabuli.	Vždy když pracuji s politickým tématem, tak mám obavy, co na mě žáci vymyslí. Snad nebudou do pětilístku chtít doplnit nějaké vulgárnosti apod. Pokud tato situace nastane tak podotknu, že se to má vztahovat k prezidentům obecně a o všech bychom něco takového říci přece nemohli.	V lavicích
Pracovní list	25 - 35	Pracovní list – Kdybych byl/byla prezidentem. Pracovní listy rozdám žákům do dvojic. (skupinovou práci jsem zvolila proto, že se mi to zdálo jako pěkné téma, nad kterým by mohli žáci diskutovat mezi sebou)	Cílem je rozvoj vyjadřovacích schopností. Zároveň se snažím o propojení mezipředmětových vztahů.	Pracovní listy	Problémem může být časový dotace. Žáky může úkol natolik zaujmout, že u něj budou chtít strávit více času. Ale u úkolu jako je tento, považuji sdílení a reflexi za velmi důležitou část a proto ho včas ukončím.	V lavicích
Reflexe a sdílení	35 -45	Nakonec budeme sdílet naše nápady z pracovních listů. Můžeme také diskutovat o tom, zda je to, co jsme vymysleli, reálné.	Cílem je nechat žáky prezentovat své nápady. Také si uvědomit, co je reálné uskutečnit a kdy by jejich nápad nemohl fungovat. (kritériem bylo vymyslet takové nápady, které potom dokáží obhájit)	Pracovní listy		Na koberci

Téma politika a zejména – PREZIDENT jsem se nejprve bála v této třídě použít. Věděla jsem, že pro žáky bude velmi atraktivní a zajímavé a může vést ke spoustě bohatých diskusí, ale přesto nese rizika, kdy mohou nastat choulostivé situace, otázky, narážky.

Zejména z hlediska toho, co žáci mají možnost aktuálně vnímat od dospělého okolí nebo z médií. Nakonec jsem se ale rozhodla to vyzkoušet a těmto situacím jsem předešla právě tím, že jsem jako osobnost prezidenta použila T. G. Masaryka a činnosti omezila na to, že mluvíme o prezidentovi, jakého bychom pro svou zemi opravdu chtěli.

Jako úvodní aktivitu jsem žákům pustila krátké video. Bylo vidět, že o T. G. Masarykovi mají opravdu bohaté znalosti. Potom jsme si ověřili, co si z videa pamatujeme a diskutovali o tom, jaké další prezidenty jsme měli, kdo volí prezidenta, na jak dlouho atp.

Hlavní činností byla práce na pracovním listu (Příloha č. 10), která probíhala ve dvojicích. Tuto formu práce v menších skupinách jsem volila zejména proto, aby žáci měli možnost argumentovat o tom, jak jednotlivé věty dokončí a museli se mezi sebou dohodnout. Pracovní list obsahovat následující věty k dokončení:

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by
nemuseli _____.

Kdybych byla prezidentem, v mé zemi bych
vylepšil/a _____.

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a
_____.

Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a
_____.

Vypracování otázek jsem nechala zcela na dvojicích a v kruhu jsme si potom četli odpovědi (Příloha č. 11). Nejzajímavějším momentem byla ale diskuse o tom, zda je to, co navrhujeme, splnitelné. Velmi mě zaujal výrok jednoho žáka, který reagoval na jednu ze skupin. Ta uvedla návrh, že všichni lidé by měli dostat zdarma elektřinu. Jeho odpověď byla: *„Víte paní učitelko, to máte jako s tím Black Friday, co je teď všude po obchodech, lidi neustále nakupují a přitom ty věci vůbec nepotřebují, jen jim to připadá levné. Když jim poskytneme zdarma elektřinu, budou neustále jen svítit a povede to k obrovskému plýtvání.“*

Tato myšlenka mi přišla na žáka druhé třídy na neuvěřitelně pokročilé úrovni a podobných názorů zaznělo při této prezentaci opravdu mnoho. Zajímavé bylo i téma, zda nás v nemocnicích ošetřují zdarma, nebo nás co něco stojí. Dovedlo nás to ke krátké diskusi o

zdravotním pojištění, a co všechno pokrývá. Pokud se v odpovědích objevilo například: „*Kdybych byla prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli kouřit.*“ Bavili jsme se o tom, jestli ti lidé opravdu musí kouřit a co by s tím mohl udělat právě prezident.

Proč jsem tuto přípravu vybrala?

Tuto přípravu jsem volila proto, že hodina obsahovala opravdu nezměrné množství zajímavých momentů. Žáci přistoupili k práci s nadšením a konečné výsledky byly na velmi vysoké úrovni. Výuku se stejným pracovním listem jsem realizovala v rámci praxe z Didaktiky českého jazyka ve 4.třídě a pokud bych měla porovnávat výsledky žáků, dostala jsem v této třídě od žáků pokročilejší názory a odpovědi. Rozhodně nelituji toho, že jsem zvolila toto téma, které je rozhodně aktuální, týká se světa, ve kterém žijeme, zahrnuje také průřezová témata: výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Co to pro mě znamená do další výuky?

Do další výuky to pro mě znamená nebát se použít témata, která jsou zajímavá, ale třeba v něčem riskantní. Tentokrát jsem opravdu mohla „vytěžit“ maximum jen proto, že jsem se nebála to vyzkoušet.

Dále se nebudu rozhodně bát pouštět do diskuzí nad názory žáků. V tomto případě to považuji za zlomový okamžik celé hodiny, který nás všechny nejvíce obohatil. Pokud se diskuse usměřňuje a má smysl, jsem ochotna ji vždy obětovat dostatek času.

Vyučující: Kateřina Jůzová

Předmět: Český jazyk

Třída: 2.MNŽ

Téma hodiny: čtenářská dílna, Medvěd, který nebyl

Cíl: Cílem stanoveným pro žáky je – dokončit příběh minimálně pěti větami. Cílem hodiny je – rozvíjet tvořivé psaní (domýšlení příběhu), odnést si poučení z příběhu medvěda (Lidé mu tak dlouho říkali, že není medvědem a přestože to nebyl hloupý medvěd, slyšel to tak často, až jim uvěřil. – v čem udělal medvěd chybu? Může se nám tohle stát i v našem běžném životě?)

Část hodiny	Čas	Aktivita	Cíl aktivity	Pomůcky	Očekávání a problémy	Organizace
Úvod	0 – 5	Přivítání s žáky a seznámení s obsahem hodiny.	Cílem je navodit příjemnou pracovní atmosféru a zklidnit ruch ve třídě.			V lavicích
Motivace	5 – 10	Hádanka Nosí kabát chlupatý, tančí po dvou jako ty, hlavou do stran kymácí, nepokazí legraci. Jak medvědi tráví zimu? Zajímavosti: O jakém zvířeti budeme dnes číst? Medvěd Grizzli spí 152 – 213 dní.	Cílem aktivity je probudit v žácích zájem do další práce s tématem. Také je nechám vyvodit téma hodiny.			V lavicích
Článek	10 - 15	Žákům přečtu novinový článek o medvědech a jejich zimním spánku. Přišel mi poměrně zajímavý. Obsahuje informace o tom, proč se medvěd netřese zimou, jak může tak dlouho spát apod. Zajímavost: Medvěd se ve stavu hibernace nadechuje jen 1 – 2x za minutu, aby ušetřil energii.	Cílem je sdělit třídě nějaké informace a zajímavosti ze světa medvědů. Právě o jejich zimním spánku budou později číst v úryvku z knihy.	Časopisový článek	Problém může nastat z hlediska kázně. Nevím, zda budou žáci schopni poslouchat několik minut informace z článku.	V lavicích
Samostatná četba úryvku	15 - 20	Každý žák si samostatně přečte úryvek z knihy Medvěd, který nebyl.	Cílem je seznámit se s obsahem úryvku.	Pracovní listy		Kdekoliv ve třídě
Samostatná práce – vymýšlení příběhu	20 – 45	Každý žák samostatně vymýšlí, jak by mohl příběh s medvědem pokračovat. Práce pro rychlíky: ilustrace	Cílem je rozvoj představivosti a také rozvoj porozumění čtenému textu. Žák se musí zorientovat v tom, co přečetl, aby na to mohl navázat.	Pracovní listy	Některé děti mají problém s tvořivou činností. Myslím, že když dám dostatečně najevo, že zde není žádné špatné řešení, bude to pro všechny děti v pořádku.	V lavicích

Sdílení se třídou	45 - 60	Každý žák dostane možnost přečíst svůj příběh.	Cílem je dát žákům prostor k prezentaci své práce a zároveň dostane zpětnou vazbu o tom, co se nám na jeho příběhu líbilo a co by mohl příště vylepšit.	Pracovní listy		V lavicích
Dočítání knihy	60 – 75	Žáci přečtou zbytek knihy. Potom můžeme mluvit o tom, kdo se nejvíce přiblížil skutečnému příběhu.	Cílem je dočíst žákům příběh tak, jak byl vytvořen autorem, abychom si mohli povídat o tom, co nám má sdělovat.	Knihy Medvěd, který nebyl	Kázeň ve třídě	Na koberci (děti si mohou odpočinout, lehnout si a vyslechnout si zbytek příběhu)
Debata o knize a reflexe	75 - 90	Skutečný příběh knihy můžeme porovnat s tím, jaký jsme vytvořili my. Dále bude následovat diskuse o tom, co nám má za poselství kniha sdělovat. Jaké zajímavé myšlenky se objevily? Může se nám toto stát i v našich životech? Jak se tomu bránit? Dále reflektujeme, zda se nám podařilo naplnit alespoň minimální kritérium – dokončit příběh minimálně 5 větami.	Cílem je zhodnotit práci, kterou žáci odvedli. Podařilo se nám splnit alespoň minimální kritéria a napsat pět vět? Cílem je také zjistit, zda si žáci uvědomili myšlenku knihy, se kterou jsme pracovali.	Knihy		V lavicích

Pro žáky jsem na tuto hodinu připravila literární dílnu s knihou „Medvěd, který nebyl“ od Franka Tashlina. Je to jedna z knih, která mi přijde do výuky velmi vhodná, jelikož je poměrně krátká a během dvou hodin literární výchovy je možné pracovat s celou knihou i jejími myšlenkami. Před několika měsíci jsem s třídou pracovala podobným způsobem s knihou Vačice, která se nesmála od stejného autora a práce byly povedené a kniha pro žáky zajímavá.

Hodina začala tím, že jsem žákům přečetla článek o zimním spánku medvěda. Zajímavosti ze světa přírody dokáže třída vždy velmi ocenit. Potom jsme si vyzkoušeli, jak se medvědům zimě dýchá (nadechuje se pouze 1-2x za minutu, aby ušetřil energii). Tento akční prvek opět prohloubil zájem a vnitřní motivaci žáků.

Dále jsem připravila úryvek z knihy s úkolem (Příloha č. 12): Vymysli, jak to bylo s medvědem dál. Za minimální kritérium jsem stanovila vymyslet pět vět. Tato aktivita byla směřována k rozvoji čtení s porozuměním (žák musí nejprve pochopit, co čte, aby mohl pokračovat) a na rozvoj tvořivého psaní (domýšlení příběhu).

Příběhy byly ve většině případů delší, než kolik bylo stanoveno jako minimum. Jednomu žákovi se nepodařilo naplnit stanovená kritéria, ale je to způsobeno zejména tím, že má velmi pomalé tempo i když jeho dokončená práce bývá na velmi vysoké úrovni.

Proto jsem se rozhodla respektovat jeho potřeby a řešili jsme to společně formou domluvy, že si práci dokončí samostatně.

Při prezentaci příběhů jsme diskutovali o tom, co se nám na práci toho druhého líbilo. Žáci tak dostávali okamžitou zpětnou vazbu jak ode mě, tak od svých spolužáků. Snažila jsem se v tomto případě především pochválit každého, kdo k úkolu přistoupil tvořivě.

Důkazem vnitřní motivace pro mě bylo dočítání knihy. Žáci si ji ve třídě posílali a každý přečetl jednu stranu. Nejdříve všichni zůstávali v lavicích, ale obsah knihy, který je velmi zábavný zejména kvůli opakování jedné fráze, byl pro žáky natolik zajímavý, že pro chvíli se všichni sešli v jednom velkém „chumlu“ kolem knihy a navzájem si předčítali.

Proč jsem tuto přípravu vybrala?

Tuto přípravu jsem zvolila proto, že do výuky je vhodné zařazovat také otevřené aktivity, kdy je úkolem žáků dokončit větu nebo příběh. Jedná se o aktivity, které jsou zaměřeny na rozvoj tvořivosti. Rozhodla jsem se tedy ověřit, jak si s tímto úkolem poradí tato třída. Tento úkol jsem měla možnost vyzkoušet také v kmenové třídě. Byli zde žáci, kteří se úkolu zhostili stejně dobře jako žáci mimořádně nadaní. Pak zde ale byla část třídy, které tvořivé zadání nevyhovovalo. Někteří žáci byli nešťastní, propadali zoufalství a jejich motivace k práci klesala.

Co to pro mě znamená do další výuky?

Jelikož to byla poslední hodina českého jazyka, kterou jsem v této třídě učila, jsem ráda, že jsem měla možnost své působení zde zakončit takto pozitivně. Do další výuky si odnesu to, že domýšlení příběhu je pro mimořádně nadané žáky rozhodně aktivitou, kterou uvítají a že když se ještě podpoří nějakými teoretickými znalostmi o tématu knihy (například z oblasti biologie nebo historie) bude jejich nadšení pro práci ještě růst.

8.2.1. Pohled zkušeného pedagoga

Paní učitelku, která v této třídě působí a má navíc bohaté zkušenosti se vzděláváním nadaných žáků, jsem poprosila o zpracování krátkého posudku aktivit, které jsem pro třídu připravovala. Proč právě tyto činnosti byly vhodné pro mimořádně nadané žáky?

„Materiály, které studentka Kateřina Jůzová připravila a vyzkoušela ve skupině mimořádně nadaných žáků druhých tříd, jsou vysoké kvality. Všechny jsou pojaty komplexně, vhodně podněcují zájem a naplňují potřeby nadaných žáků. Při práci s těmito materiály mohli žáci využít brainstorming, diskuzi, práci s textem, vrstevnické učení a ve skupinové práci řešit zajímavé úkoly. Informace z materiálů žáci dále využili při tvorbě vlastních úloh pro spolužáky, byli dostatečně motivováni k prohloubení svých znalostí z oborů plazů, sopek nebo mrakodrapů a s tématy následně pracovali i v dalších hodinách.“

8.3. Shrnutí druhého cyklu akčního učitelského výzkumu

Během druhé fáze výzkumu, kdy jsem se zabývala plánováním, realizací a reflexí vlastních příprav na vyučovací hodiny, jsem měla možnost blíže poznat a spolupracovat se skupinou mimořádně nadaných žáků.

Pokud bych se měla zaměřit na to, co jsem zjistila z jednotlivých zkoumaných oblastí, začala bych přístupem učitele, ten jsem shledala jako jeden z nejdůležitějších faktorů. Každý z žáků je skutečně výjimečná osobnost a potřebují také výjimečný přístup. Jako učitel jsem se naučila respektovat individuální tempo každého žáka a lépe improvizovat v situacích, kdy mělo hotovo jen několik žáků, a někteří potřebovali zaměstnat.

Nejprve pro mě bylo obtížné přijmout, že nejsem schopna odpovědět na spousty otázek, které mi tato skupina žáků pokládala. Často se to stupňovalo, právě když jsem do hodin přišla se zajímavým tématem, které je natolik motivovalo, že pokládali otázky jako: „Jakou kostru mají hadi?“ „Mají vůbec kosti?“ „Jaký je celý proces, než se zákon stane platným?“ Tato skupina mě naučila, že tyto otázky mám chápat spíše jako úspěch, že se mi podařilo třídu si získat a ne jako situaci, která by mě měla dostat do úzkých. Jejich důvodem, proč tyto „všetečné“ otázky pokládají, není, že chtějí „nachytat“ paní učitelku na tom, jak něco nebude vědět, ale proto, že opravdu chtějí znát odpověď na něco, co je zajímá. Naučila jsem se také, že tito žáci potřebují spíše partnera, než autoritu. Lépe se mi s nimi osvědčila rovná diskuse než autoritativní přístup. S žáky se mi podařilo navázat velmi přátelský vztah. Využívala jsem co nejvíce strategií, které jsem uváděla v kapitole Přístup učitele ke vzdělávání mimořádně nadaného žáka.

Několikrát jsem vyzkoušela Plán výuky „na míru“, kdy jsem se zaměřila na zájmy žáků, věnovala jsem tomu více času, který se mi potom vrátil v podobě nárůstu vnitřní motivace ve třídě. Také jsem měla možnost si ověřit, že žáci ocení smysl pro humor. Rádi se zasmějí, pochopí i složitější vtipy s nádechem ironie a vede to k uvolněnější a příjemnější atmosféře ve třídě.

Obohacování učiva jsem prováděla způsobem vertikálním. Následující práce byla zaměřena na rozvoj kreativního myšlení a vyšší hladinu kognitivních cílů Bloomovy taxonomie. Oblíbeným úkolem pro „rychlíky“ je v této třídě vymýšlení vlastních úloh nebo problémových situací. V tomto případě považuji za nutné s úlohami, které žáci vymysleli, dále pracovat, aby měli pocit, že jejich práce byla naplno využita. I to se mi během mého výzkumu mnohokrát osvědčilo.

Ověřila jsem také využití modelu E – U – R. Zejména fázi evokace jsem považovala za nutnou, protože vedla ke zvýšení motivace žáků, ale také obohacení znalostí, jelikož třída si o tématu povídala, sdělovala si různá fakta, které už o daném tématu znají atp. Pro žáky je také nutné stanovení cíle a jeho vyhodnocení v reflexi. Jako začínající učitel jsem měla několik prvních vyučovacích hodin problém ohlídat čas tak, abychom si dokázali všichni sdělit, zda se nám podařilo cíl hodiny naplnit. V tomto ohledu jsem se ale postupně zlepšovala a byla schopna směřovat reflexi vzhledem ke konkrétnímu cíli. V hodině jsem také využívala aktuální témata. Hodiny matematiky i českého jazyka jsem se snažila zaměřit na témata, která jsou pro žáky zajímavá, souvisí se světem, ve kterém žijí a jsou aktuální. Také jsem využívala průřezová témata, která jsem do hodin systematicky zařazovala.

Jak jsem již zmínila výše, žáky jsem se snažila motivovat hned několik způsoby. Nechávala jsem je pracovat s autentickými materiály, což vždy ocenili. Vytvářela jsem pro ně takové úkoly, které byly zaměřeny na vyšší příčky Bloomovy taxonomie a očekávaly tvořivý přístup. Také jsem se snažila co nejlépe odpovídat na otázky, které mi žáci pokládali. Když jsem nebyla schopná sama, pomohla jsem si dostupným zdrojem. Známkou, že se mi podařilo u žáků úspěšně budovat vnitřní motivaci, bylo, že v posledním týdnu mého působení za mnou přiběhlo několik dětí, které se nadočkavě ptaly: „Paní učitelko, co budeme počítat dnes? Budeme počítat ještě sopky? Nebo byste nám mohla vymyslet nějaké úlohy o tom, jak dlouho trvá vylézt na nejvyšší hory světa.“

Tento okamžik pro mě byl známkou toho, že i když jsem „učitel začátečník“, byly zde faktory, ve kterých se mi dařilo. Zejména potom nadchnout žáky pro určité téma.

Možná by to vedlo k tomu, že kdyby každý materiál nebyl tolik zábavný jako ten, co zabere spousty času při tvoření, viděli by to žáci, jako že je to „nudné“. Jsem toho názoru, že je třeba obměňovat více způsobů práce. Jak s novým materiálem, tak s učebnicí. Proto i tyto strategie zpracované v kapitole „Potřeby nadaných žáků“ byly ověřeny jako přínosné a funkční.

Závěr

Cílem mé teoretické části bylo provést rešerši české i zahraniční literatury a vyhledat metody, formy práce a vzdělávací strategie mimořádně nadaných žáků. Teoretická část předložila několik možností, jak je možno nadání rozvíjet. Na těchto informacích byla založena část praktická, kde jsem zjištěné informace aplikovala do vyučovacích hodin. Mnohé informace zjištěné v kapitole „Potřeby nadaných žáků“, se ukázaly jako efektivní a budu se jich držet i ve své další praxi. Pokud bych měla zhodnotit formu práce, se kterou jsem měla v tomto případě zkušenost, jednalo se hlavně o homogenní třídy, kdy byli žáci segregováni, toto uspořádání považuji za vhodné pro danou skupinu žáků, jelikož měli možnost více pracovat na činnostech, které byly vhodné právě pro mimořádně nadané žáky, a nemuseli zažívat případnou frustraci z pomalejšího tempa třídy. Jejich segregace byla navíc pouze částečná, jelikož na některé hodiny se vraceli zpět do běžné třídy. Nedochovalo zde tedy k izolaci žáků od heterogenní skupiny, viz kapitola „Formy práce s nadanými žáky“ v teoretické části práce.

Závěrem své práce bych ráda vyjádřila zejména svou vděčnost, za tuto velmi obohacující zkušenost. Mimořádně nadaný žák byl středem mého zájmu již několik let, přesto jsem ale nikdy neměla možnost poznat takové spektrum osobností, jako v této škole. Utvrdilo mě to jen v tom, že už jen proto, kolik informací jsem měla možnost získat, chci ve vzdělávání nadaných žáků dále pokračovat.

Vyučováním v této třídě jsem nevzdělávala jen žáky, ale hlavně také sama sebe. Po několika zkušenostech jsem si před každým tématem, které jsem do výuky zařadila, zjišťovala nejrůznější informace a zajímavosti, které bych případně žákům mohla říci, nebo abych byla připravena na otázky, které přijdou.

Rozhodně jsem si tedy ověřila, že mimořádně nadaní žáci potřebují učitele, který je v mnoha ohledech ochotný se dále vzdělávat.

Bohužel si také lépe uvědomuji, co může nadanému žákovi přinést nesprávný přístup ze strany pedagoga, který není informovaný o jeho osobnostních charakteristikách, potřebách a zvláštěnostech. V tomto ohledu shledávám velké ohrožení nadaných žáků, jelikož učitelé je mohou považovat za žáky s problémy, žáky podprůměrné, žáky zlobivé. Nadání v tomto případě nemusí být vůbec objeveno, ani rozvíjeno. Proto doufám, že informace o této skupině žáků se budou rozšiřovat a neinformovaných učitelů ubývat, protože cíl máme všichni stejný, a sice vzdělat každého žáka tak, jak nejlépe dokážeme.

Seznam obrázků:

Obrázek 1 Renzulliho model nadání	12
Obrázek 2 Grafické znázornění nadání	13
Obrázek 3 Model nadání podle F. J. Mönkse	14
Obrázek 4 Hvězdicový model nadání.....	15

Seznam tabulek

Tabulka 1 Rozlišení nadaného a bystrého dítěte	19
Tabulka 2 Jaké obohacení je vhodné?	30

Knižní zdroje

- BUDÍNOVÁ, Irena, Růžena BLAŽKOVÁ, Milena VAŇUROVÁ a Helena DURNOVÁ. Matematika pro bystré a nadané žáky: úlohy pro žáky 1. stupně ZŠ, jejich rodiče a učitele. 2. vydání. Brno: Edika, 2018. ISBN 978-80-266-1275-9.
- CIHELKOVÁ, Jana. Nadané dítě ve škole: náměty do výuky pro celou třídu. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1248-5.
- COLANGELO, Nicholas a Gary A DAVIS, ed. Handbook of gifted education. 3rd ed. Boston: Allyn and Bacon, c2003. ISBN 0-205-34063-6.
- ČAPEK, Robert. Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.
- FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. Nadané dítě a rozvoj jeho schopností. Vydání druhé. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0969-0.
- GROSS, Miraca U. M. *Exceptionally gifted children*. 2nd ed. New York: RoutledgeFalmer, 2004. ISBN 0415314917.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.
- HAVIGEROVÁ, Jana Marie. Pět pohledů na nadání. Vyd. 1., dotisk. Praha: Grada, 2012. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3857-4

- HŘÍBKOVÁ, L.: Nadání a nadaní. Pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi. Vyd. 1., Praha, 2005. 209s.
- JURÁŠKOVÁ, J. Základy pedagogiky nadaných. Pezinok: Formát, 2003. ISBN 80-89005-11-X
- KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- Kol. autorů, Tvoříme IVP mimořádně nadaného žáka, Výzkumný ústav pedagogický, ISBN 978-80-87000-28-1.
- LANDAU, Erika. Odvaha k nadání. Praha: Akropolis, 2007. ISBN 978-80-86903-48-4.
- LAZNIBATOVÁ, Jolana. Nadané dieťa: jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie. 2. vyd. Bratislava: Iris (nakladatelství), 2003. ISBN 80-89018-53-X
- LEAVITT Monita, Your passport to gifted education. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg, 2017. ISBN 9783319476377.
- LECHTA, Viktor, ed. *Inkluzivní pedagogika*. Přeložil Tereza HUBÁČKOVÁ. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.
- MACHŮ, Eva a Ilona KOČVAROVÁ. Kvalita školy z hlediska péče o nadané žáky. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013. ISBN 978-80-7454-316-6, str.51
- MACHŮ, Eva. *Nadaný žák*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-197
- MONTGOMERY, Diane. Teaching gifted children with special educational needs. New York: Routledge, 2015. ISBN: 978 – 1 – 315 – 71232 – 1
- NOVOTNÁ, J. Motivace nadaných žáků a studentů v matematice a přírodních vědách, Brno, 2012, Masarykova univerzita, ISBN 978 – 80 – 210 – 6144- 6.
- PETTY, Geoffrey. Moderní vyučování. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.
- SIAUD-FACCHIN, Jeanne. Příliš inteligentní na to být šťastný?: výjimečná intelligence - dar či prokletí?. Přeložil Radka LABRIC. Praha: Ekopress, 2017. ISBN 978-80-87865-34-7.
- STEHLÍKOVÁ, Monika. Nadané dítě: jak mu pomoci ke štěstí a úspěchu. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0512-0.
- WALLACE, Belle, Dorothy A. SISK a John SENIOR. The SAGE Handbook of Gifted and Talented Education. SAGE Publications, 2018. ISBN 9781526431158.

- ZHOUF, Jaroslav. Tvorba matematických problémů pro talentované žáky. Praha:Univerzita Karlova v Praze, 2010. ISBN: 978 – 80 – 7290 – 432 – 7, str. 19

Internetové zdroje

- AZZAM, Amy Six Strategies for Challenging Gifted Learners. Document Moved [online]. Copyright © 2016 by ASCD [cit. 12.04.2019]. Dostupné z: <http://www.ascd.org/publications/newsletters/education-update/apr16/vol58/num04/Six-Strategies-for-Challenging-Gifted-Learners.aspx>
- BERGER Sandra, Davidson Institute, Mentor realitionships and gifted learners, [online]. [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: <http://www.davidsongifted.org/Search-Database/entry/A10141>
- ČESKÁ ASOCIACE MENTORINGU, [online]. [cit. 04.02.2019]. Dostupné z: <http://www.asociacementoringu.cz>
- GROSS, Miraca U. M., Gifted and Talented Education: Professional Development Package for Teachers Module 1 | Department of Education and Training - Document library, Australian Government. About this site | 2004, [online]. [cit. 10.02.2019]. Dostupné z: <https://docs.education.gov.au/documents/gifted-and-talented-education-professional-development-package-teachers-module-1>
- Kolektiv autorů, KROK ZA KROKEM S NADANÝM ŽÁKEM, Tvoříme individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka, Výzkumný ústav pedagogický, dostupné [online]. [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/rovne_prilezitosti_ve_vzdelavani/nadani/literatura/tvorime_ivp_mimoradne_nadaneho_zaka.pdf
- NADANÉ DĚTI, Pro odborníky, Modely nadání, Nadané děti. Úvod, [online]. Copyright © [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <http://www.nadanedeti.cz/pro-odborniky-modely-nadani>
- Národní ústav pro vzdělávání, Inspiromat ke tvorbě doporučení u nadaných žáků, dětí a studentů, [online]. [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz>
- NATIONAL ASSOCIATION FOR GIFTED CHILDREN, Motivation and Learning | National Association for Gifted Children. [online]. Dostupné z:

- <https://www.nagc.org/resources-publications/resources-parents/motivation-and-learning>
- NATIONAL ASSOCIATION FOR GIFTED CHILDREN, Social & Emotional Issues | National Association for Gifted Children. [online]. [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: <https://www.nagc.org/resources-publications/resources-parents/social-emotional-issues>
 - NATIONAL ASSOCIATION FOR GIFTED CHILDREN: What is giftedness?, [online], [cit. 3.9.2018], dostupné z: <http://www.nagc.org>
 - POHL, Olga, Mentor nepoučuje, ale podporuje, Informační centrum o vzdělávání, [online]. [cit. 15.03.2019]. Dostupné z: www.eduin.cz/clanky/mentor-nepoucuje-ale-podporuje/
 - NEZVALOVÁ, Danuše, Akční výzkum ve škole, Pedagogika, roč. LIII, 2003, [online]. Copyright © [cit. 12.04.2019]. Dostupné z: [http://file:///C:/Users/juzov/Downloads/Pedag_2003_3_05_Akni_300_308%20\(5\).pdf](http://file:///C:/Users/juzov/Downloads/Pedag_2003_3_05_Akni_300_308%20(5).pdf)
 - PORTEŠOVÁ, Šárka, Pro učitele, Typologie dětí, Nadané děti. Úvod, Nadané děti [online]. Copyright © [cit. 12.04.2019]. Dostupné z: <http://www.nadanedeti.cz/pro-ucitele-typologie-deti>
 - RENZULLI, Joseph S., Co utváří nadání, Číslo 2, ročník I., 2012, původně vyšlo v časopisu Phi Delta Kappan, 1978, vol. 60, no. 3, p. 180-184, 261 Talentovaní.cz - talentovaní.cz [online]. Copyright ©s [cit. 10.03.2019]. Dostupné z: <http://vtp.talentovani.cz/documents/10157/f6f98024-e26c-43b3-a49d-f417d208e1d1>
 - SEJVALOVÁ, Jitka. Definice a projevy nadaných žáků. Metodický portál: Články [online]. 30. 06. 2004, [cit. 15.3.2019]. Dostupný z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/17/DEFINICE-A-PROJEVY-NADANYCH-ZAKU.html/>
 - ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody v pedagogice: Třífázový model učení [online]. 2012 [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: www.clanky.rvp.cz/clanek/o/z/16247/VYUKOVE-METODY-V-PEDAGOGICE-TRIFAZOVY-MODEL-UCENI.html/

Legislativní zdroje

- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Aktualizovaný text RVP ZV, 2017 [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, 2016 [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit. 10.7. 2018]. Dostupné z: <https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-027.htm>

Seznam příloh:

Příloha 1 Ukázka záznamů z pozorovaných hodin.....	80
Příloha 2 Pracovní list na téma "Kočka domácí"	82
Příloha 3 Plakáty vytvořené třídou na téma "Hadi"	84
Příloha 4 Pracovní list na téma Mrakodrapy	87
Příloha 5 Pracovní list na téma nejvyšší vrcholky světa89Příloha 6 Tvorba vlastních úloh na téma "Sopky"	91
Příloha 7 Fotografie "Knihy přísloví", která byla vytvořena žáky v hodině českého jazyka	100
Příloha 8 Materiál na procvičení přísloví	110
Příloha 9 Hádanky s příslovími, vytvořeno žáky	111
Příloha 10 Pracovní list "Kdybych byl/a prezidentem"	114
Příloha 11 Výsledky pracovního listu "Kdybych byl/a prezidentem"	115
Příloha 12 Pracovní list na čtenářskou dílnu "Medvěd, který nebyl"	122
Příloha 13 Osvědčení o absolvování vzdělávacích programů	124

Příloha 1 Ukázka záznamů z pozorovaných hodin

10. 9. 2018

Co se děje v hodině?

- Řekni jsem nejlepší učitel a pracovník.

- myšlenková mapa na křeslo - začíná mi 2. díla

chci
rychlejší:

mám
obavy o:

vůči
kterým
se má:

- Cyklobrasy o matematice (Hepny, Fraus - 1. díl)

- Úkoly navíc: SUDOKU, KŘÍŽOVKY

Jak je rozvíjeno nadání?

- ⊕ rozvoj komunikačních schopností

- ⊕ apétná varba pro p. učitelku

- ⊕ pomáhá ke stanovení jasněho cíle, což nadaný žák potřebuje

- ⊕ uvědomují si, v čem se musím zlepšit (seleponování, sebereflexe)

- ⊕ žák dostává prostor pracovat individuálně, s pomocí učitel sám spolupracuje

- ⊕ SUDOKU rozvíjí logické myšlení a orientaci v číslech (žáci baví)

11.9.2018 Český jazyk
Co se děje v hodině?

PL - opakování, čtení a
porozumění, psaní

- má PL - úkoly

Práce pro žáky, kteří
mají své hobby:

↓
může si číst literaturou
knihu

⊕ Prostor pro sebehodnocení:
byla pro mě práce těžká?,
šlo mi to?

Jak je rozvíjeno nadání?

⊕ úkol pro rychlejší žáky
⇒ vymysli své vlastní úkoly
(vyšší příčka Blom. box.)

⊕ mohou si vybrat
náhodné informace, které
ji zajímají

⊕ žáci se umí charakteristik
spasovlivé, jsou si vědomi
svého reálného výkonu

⊕ hodnotíme, zda
dosáhli cíle, což potřebují
mezi MNĚ.

Jméno:

Datum:

KOČKA DOMÁCÍ

Pokud je blízko vás a kmitá ocáskem, znamená to vyjádření její nezměrné lásky k vám. Když začne ocáskem doslova mrskat, její nálada se změnila a je lépe, abyste se od ní raději vzdálili.

Nejvyšší rychlost, kterou je kočka schopná dosáhnout na krátkou vzdálenost, je asi 48 km/h

Barva očí malého koťátka se vždycky změní, až vyroste.

Po narození koťátka nevidí ani neslyší. Otevírají oči poprvé až za 5 dní, zrak a sluch se vyvíjí přibližně po 2 týdnech. Chodit začnou zhruba po 20 dnech.

Kočky jsou nejspavější ze všech savců. Tráví spánkem téměř 16 hodin denně.

Kočky milují vyvýšené prostory. Když padají, vnitřní ušní kanálek (který kontroluje rovnováhu) vyšle signál a kočky se stačí otočit a srovnat celé tělo tak, aby „přistály“ na nohou.

Pokud vaše kočka váží víc než by měla a oba boky přesahují šířku jejích vousů, ztratí za chvíli schopnost vnímání prostoru a také stabilitu.

Zdroj: www.moje-kocka.cz

V místnosti je celkem 36 koček. Dohromady mají 6 pelíšků. Kolik koček bude v každém pelíšku, aby jich bylo v každém stejně?

V autobuse sedí sedm holčiček, každá má sedm batůžků, v každém ze sedmi batůžků je sedm koček a každá má sedm koťat. ⁴

1. Kolik je v autobuse celkem koček? (včetně koťat)

-
2. Kolik je v autobuse celkem nohou?
-

V kočičím domově v Praze mají 48 koček. V kočičím útulku mají o 24 koček více.

1. Kolik koček je v kočičím útulku?

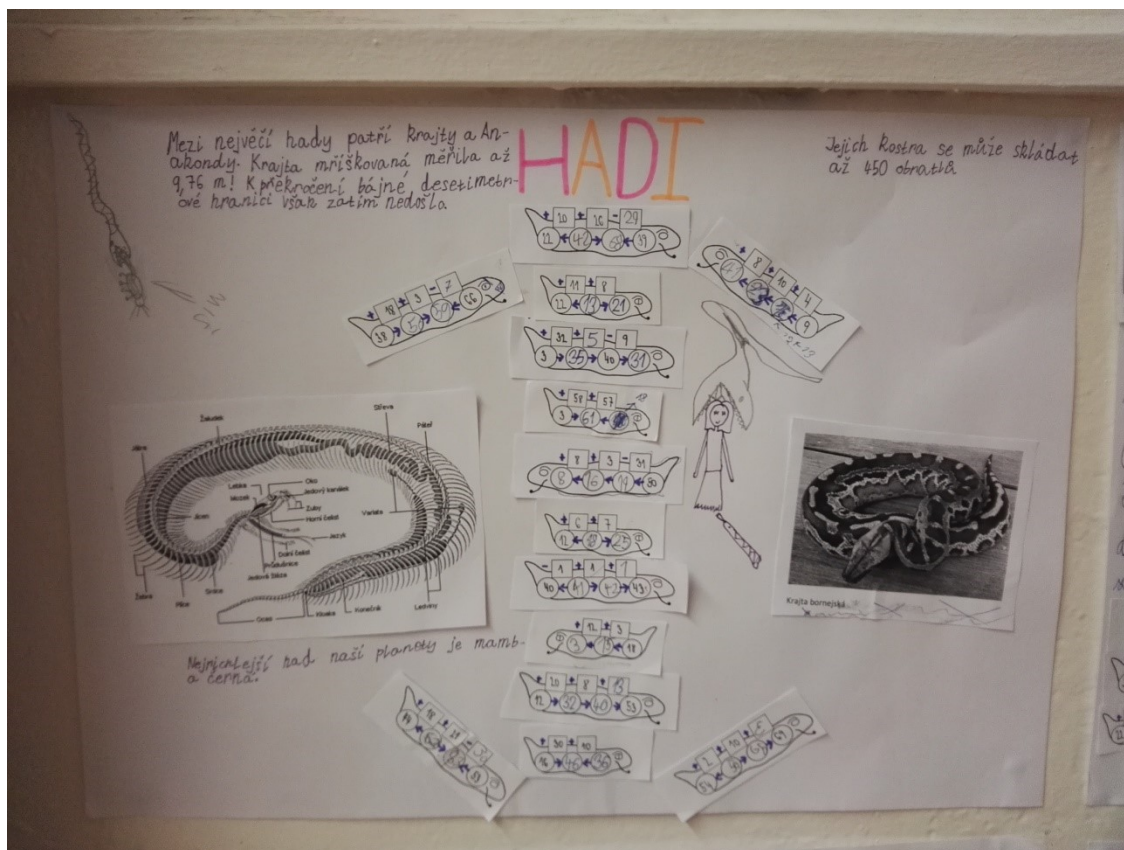
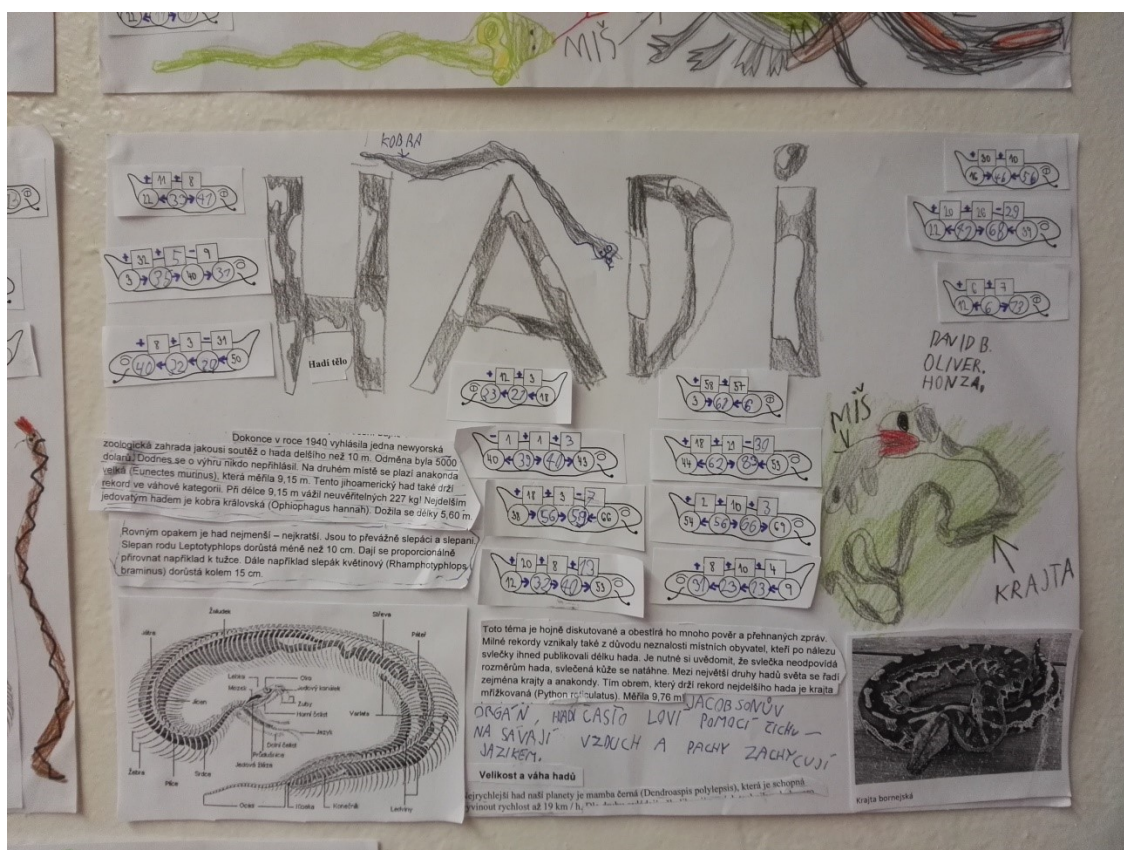
-
2. Kolik koček je v obou zařízeních dohromady?
-

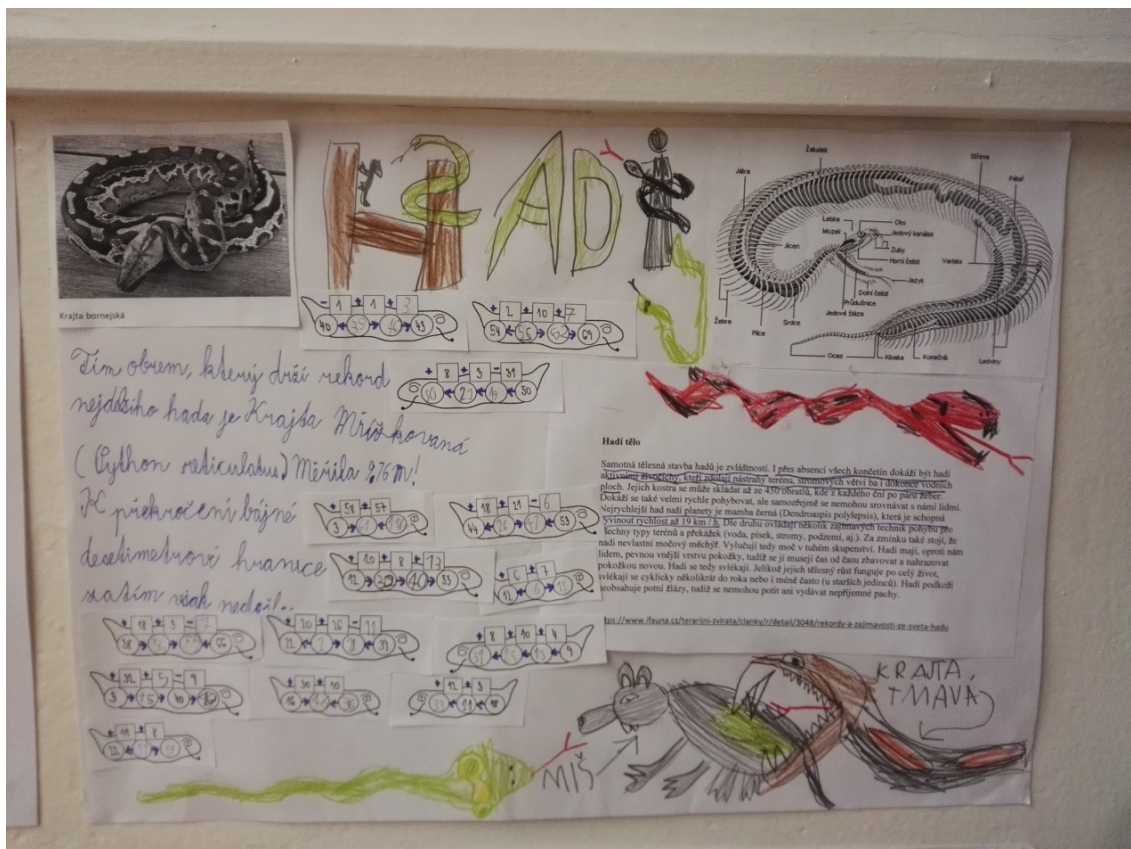
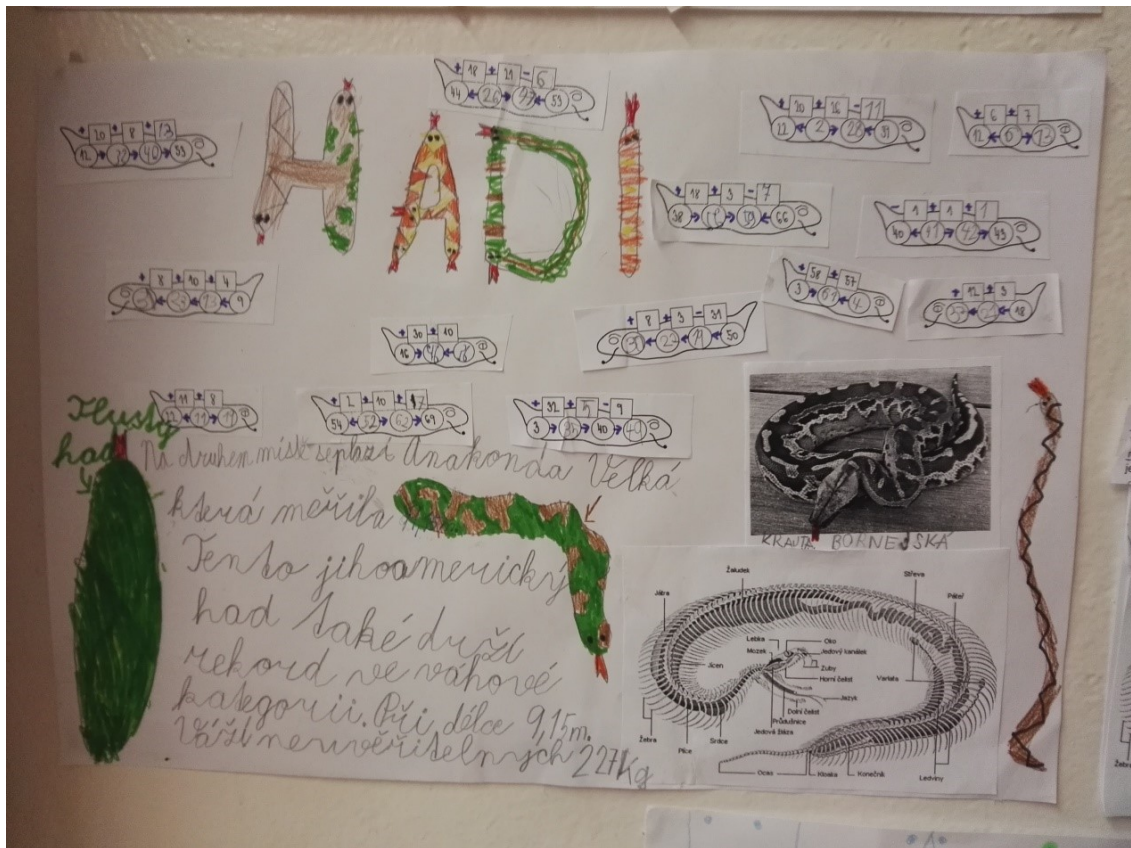
5	3			7				
6			1	9	5			
	9	8					6	
8				6				3
4			8		3			1
7				2				6
	6					2	8	
			4	1	9			5
				8			7	9

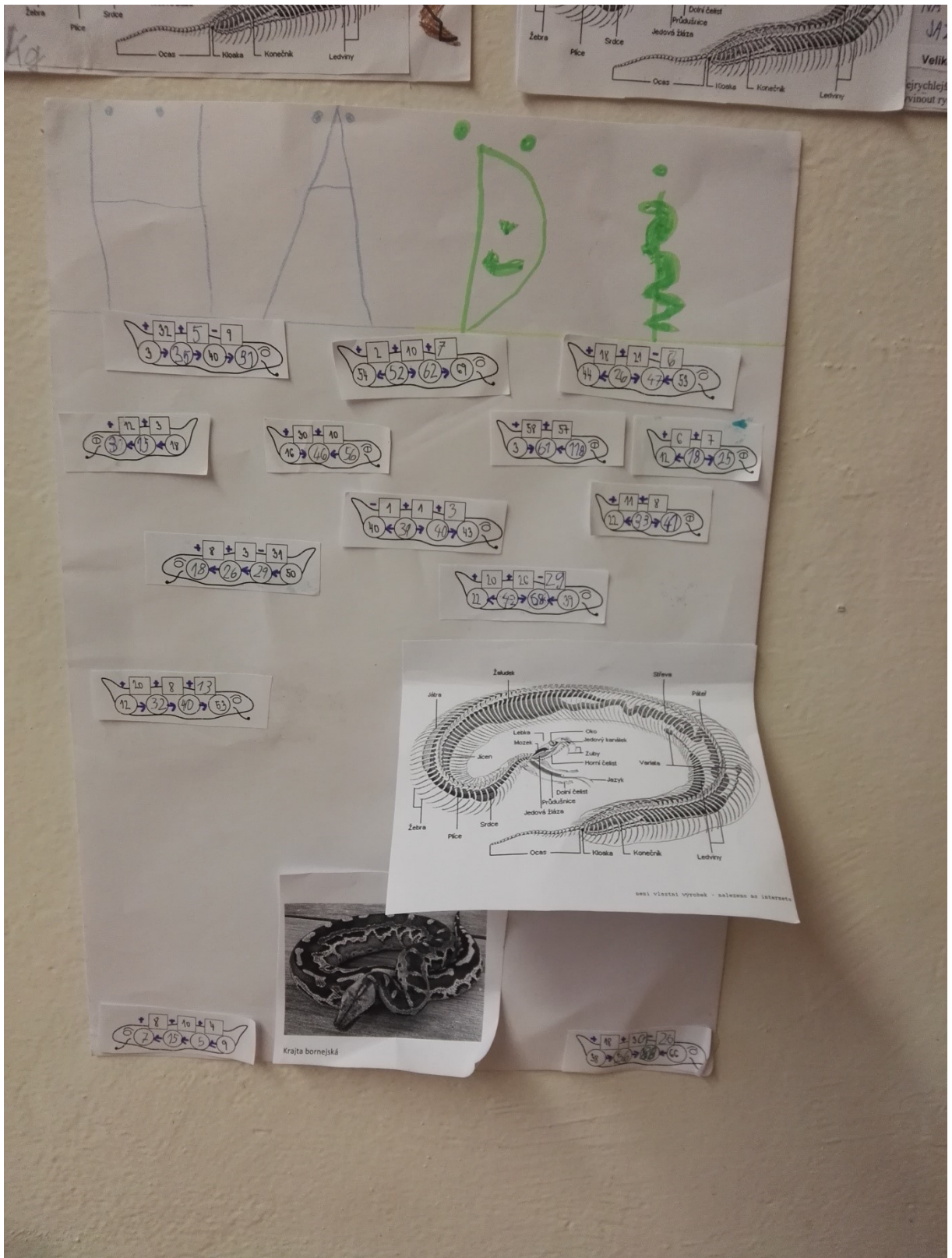
	6	4				1	2	
			4		9			
7	9			1			3	4
4		1		9		3		8
9				7				2
8		3		4		7		5
2	1			6			7	3
			8		7			
	4	7				9	8	

⁴ Kdo to ví, odpoví – roztomilá kočičí hádanka | Lukáš Faltýnek a autoři. Lukáš Faltýnek a autoři [online]. Copyright © [cit. 16.04.2019]. Dostupné z: <http://lukas.faltynek.com/2007/10/19/kdo-to-vi-odpovi-roztomila-kocici-hadanka/>

Příloha 3 Plakáty vytvořené třídou na téma "Hadi"

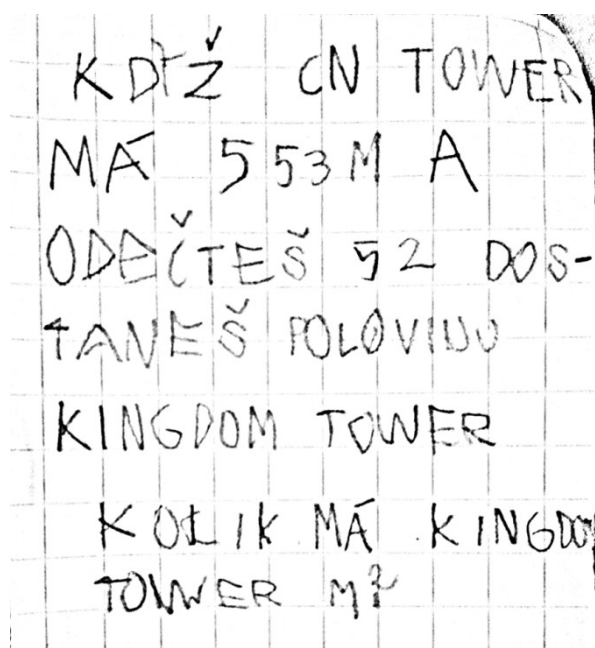
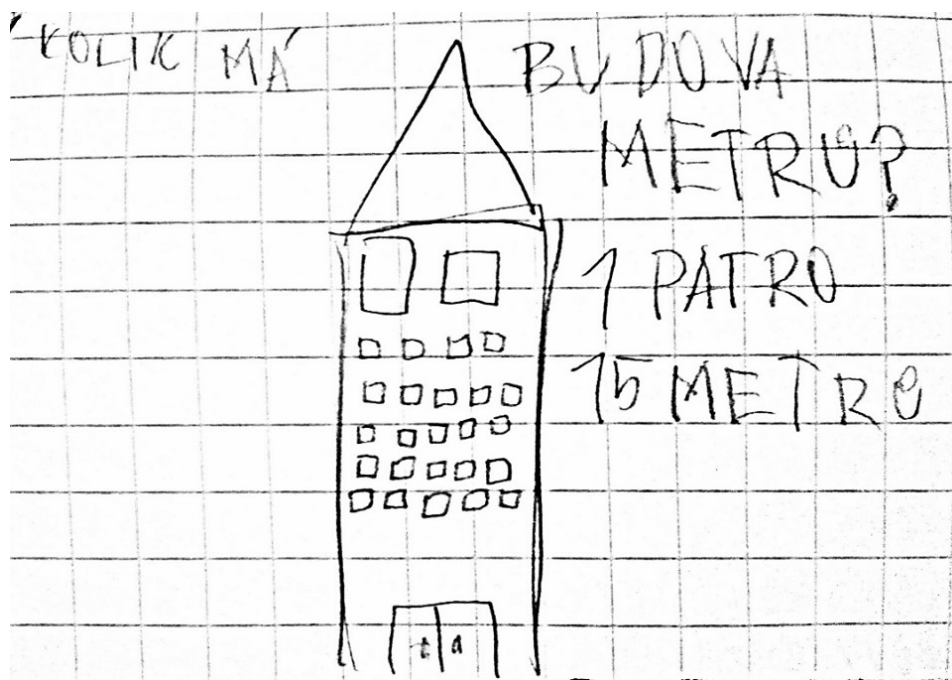

Příloha 4 Pracovní list na téma Mrakodrapy

Jméno:

Datum:

1. Úlohy s mrakodrapy:

2. Rozhodl ses jet podívat na nejvýznamnější mrakodrapy v New Yorku. Chceš navštívit: One World Trade Center, Empire State Building, Bank of America Tower, Chrysler Building a New York Times Building. Jako dopravní prostředek sis zvolil autobus. Zkus doplnit následující tabulku.

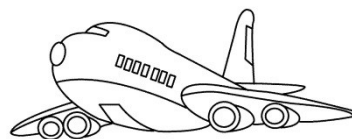
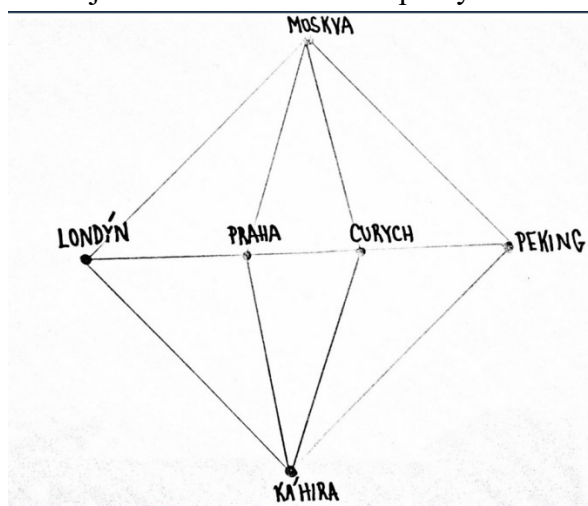
	A	B	C	D
V	0	1	4	7
N	4	5	3	0
New York				

Jména zastávek podle názvů mrakodrapů v New Yorku:

- A. One World Trade Building
- B. Empire State Building
- C. Bank of America Tower
- D. Chrysler Building
- E. New York Times Building

3. Jako další si se rozhodl navštívit některá z hlavních měst několika zemí: Londýn, Moskvu, Curych, Peking a Káhiru.

Tohle je nákres tras letecké dopravy:

Najdi všechny možnosti, jak se letecky dostat z Prahy do Pekingu tak, aby si neměl více než dva přestupy.

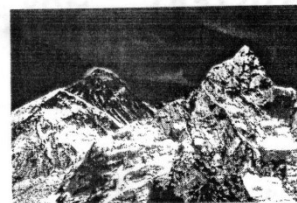
- Praha - _____ - Peking
 Praha- _____ - Peking
 Praha- _____ - Peking
 Praha- _____ - _____ - Peking
 Praha- _____ - _____ - Peking

Dále najdi alespoň jednu trasu z Prahy ke každému ze zbývajících měst.

- Praha – _____ - Moskva
 Praha – _____ - Curych
 Praha – _____ - Káhiru
 Praha – _____ - Londýn

Příloha 5 Pracovní list na téma nejvyšší vrcholky světa

SEVEN SUMMITS, nejvyšší vrcholky světa

JMÉNO:

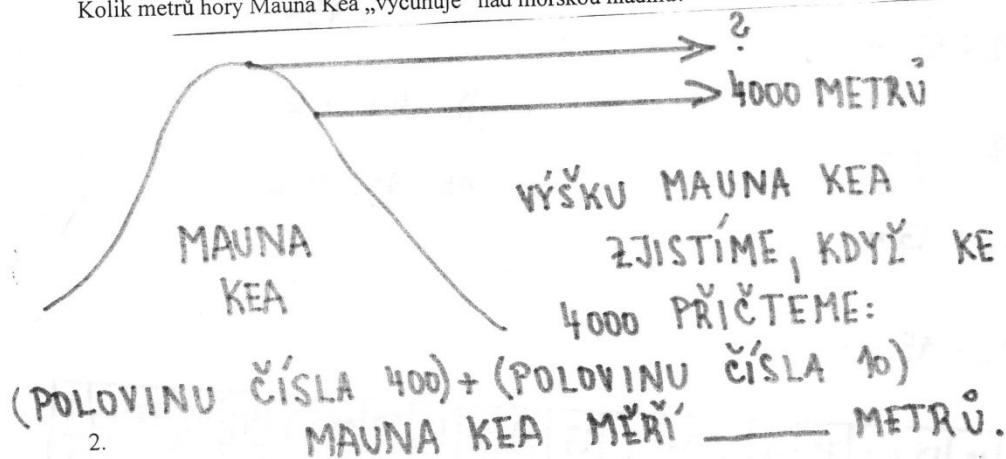
DATUM:

1.

Mauna Kea je vyšší než nejvyšší hora planety

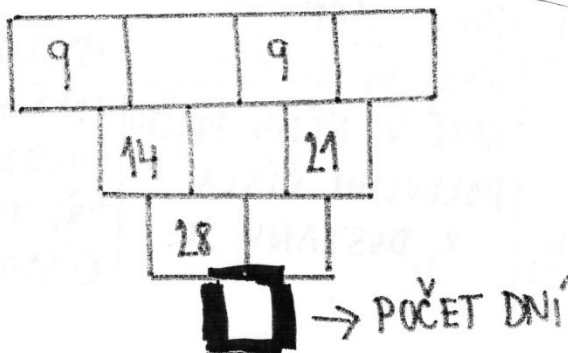
Titulek zní poněkud protimluvně, ale ne tak docela. Havajská **Mauna Kea** měří skutečně více než Mount Everest, nicméně většina z ní vězí hluboko v Tichém oceánu. Jelikož počítáme velikost hor podle nadmořské výšky, statistiky vrchol Mauna Kea mezi velehorské giganty nepočítají. Ona to ovšem nepotřebuje.

ZDROJ: LEGENDÁRNÍCH 7 VRCHOLKŮ - NOVINKY.CZ [ONLINE]
Kolik metrů hory Mauna Kea „vyčuhuje“ nad mořskou hladinu?

2.

Nejvyšší horou světa je Mount Everest (8848 metrů). Na tuto horu se vydala skupina horolezců. Dokážeš vypočítat, kolik dní trval jejich výstup na vrchol?

VEJVYŠŠÍ HORA SEVERNÍ AMERIKY JE:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

1. $36 + 23 =$

2. $18 - 12 =$

3. $33 + 10 =$

4. $42 + 12 =$

5. $18 - 9 =$

6. $62 + 13 =$

7. $12 + 15 =$

8. $9 + 11 =$

9. $52 - 12 =$

10. $40 + 19 = 59$

11. $13 + 13 =$

12. $4 + 28 =$

13. $32 - 13 =$

9	13	57	10	75	43	26	40	6	27	32	11	54	57	18	3	99	92	78	63	7
T	X	M	K	M	V	L	I	O	C	E	Y	N	N	Z	O	P	L	K	H	Z

KOLIK METRŮ TATO HORA MĚŘÍ?

MYSLÍM SI ČÍSLO.
KDYŽ K JEHO
POLOVINĚ PŘÍČTU 4,
DOSTANU 7.

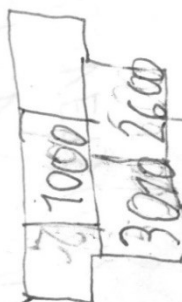
MYSLÍM SI ČÍSLO.
KDYŽ K NĚMU PŘÍČTU
POLOVINU ČÍSLA
8, DOSTANU 20.

MYSLÍM SI ČÍSLO
KDYŽ K JEHO
DVOJNÁSOBKU
PŘÍČTU 9, DOSTI
ČÍSLO 25.

M

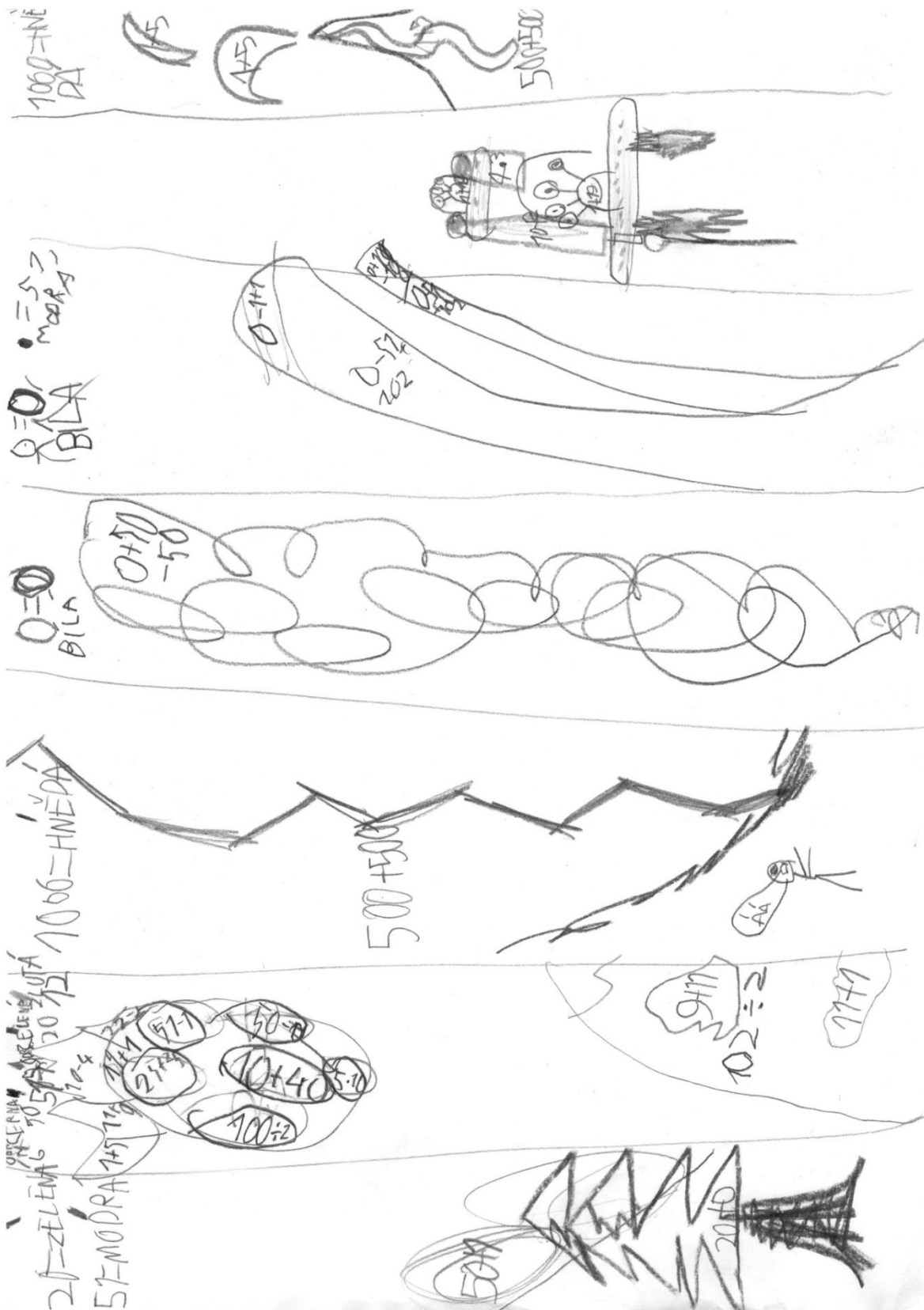
Příloha 6 Tvorba vlastních úloh na téma "Sopky"

DB+VAŠEK

SOPKA DANA VNAD MEŘI MN.M.

MÁM ČÍSLO 1481 KDIŽ KNĚMU PŘÍČTU ČÍSLO —
 DOSTANU ČÍSLO 1494 A ODEČTU ČÍSLO 3DOSTANU
 KOLIK METRŮ MÁ SOPKA HEKLAŽIT A TO SOPKA MA
 — METRŮ

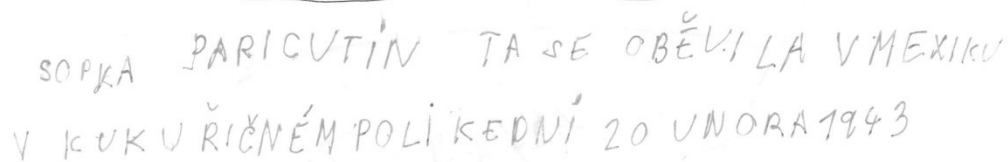
PO

KOLIK BYLO AKTIVNÍCH SOPEK KTERÉ
VIBUČHOVALY KDYŽ

SVOL ČLÁNEK. 5.100 ÷ 25 =

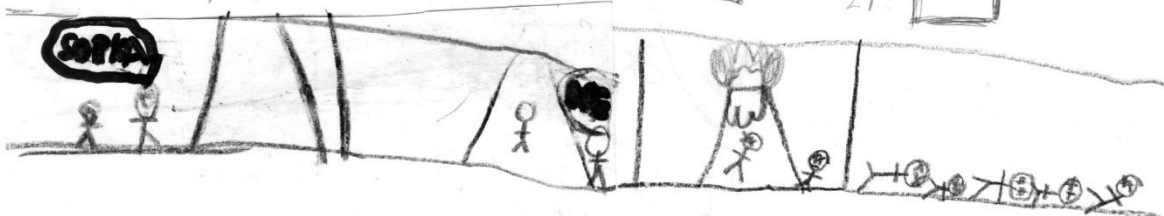

PROČ SE NASOKU POPO CA TĚŘETU
NE SMÍ LÍZT, A PROTOŽE JIM
TAKÁŽALI, AŽ BEZPEČNOSTNÍH
DŮVO ABY JEJICH PŘÍBUZNÍ NEBYLI
SMUTNÍ.

ZJISTI DO JAKÉ VÝŠKY DO SÁHLA?

$$4 \cdot 50 + 2 \cdot 50 - 50 + 1 - 1 + 86 = \underline{\quad} + 64 + 24 = \boxed{\quad}$$

JEJÍ RŮST PŘESTAL AŽ V ROKU —

O 10 SE KUND
POZPĚJI

POSLEDNÍ VÝBUCH

Kamerunská hora (Kamerun)	1982
Nyiragongo (Demokratická republika Kongo)	2002
Vesuv (Apeninský poloostrov)	1944
Stromboli (Liparské ostrovy)	2007
Santorin (Kykklady)	1956
Hekla (Island)	2000
Fuego (Guatemala)	2018
Mont Pelée (Martinique)	1929
Mount St. Helens (Washington, Spojené státy)	2005

SEŘAD OD NEJMEJŠÍHO DO
NEJVĚTŠÍHO ČÍSLA

VÍPOČÍTEJ A ZVUŠT!
KOLIK METRŮ NAŠOPKAETNA

$$3001 - 1 + 8 + 3 - 1 + 30 + 100 = 300$$

MEZINER KRAJNĚŠÍ SOPKOPATŘÍ BN LUVIE KTERA
 MĚŘÍ SPOU SE SOUŠEDNÍ SOPKOU KTERA
 MĚŘÍ

SOPKOVÍ HADÍ
 2 7 5 2 7

SOPKOBUS

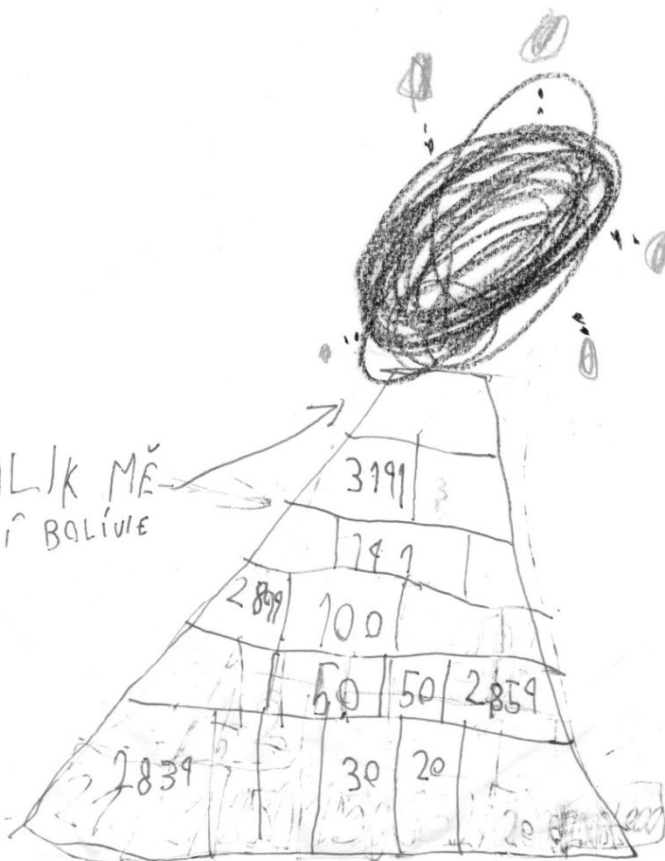

HRA PEČÍ NA NEBES-

*

TOLIK MĚŘÍ BOLÍVIE

* TOLIK MĚŘÍ POMERAPPE

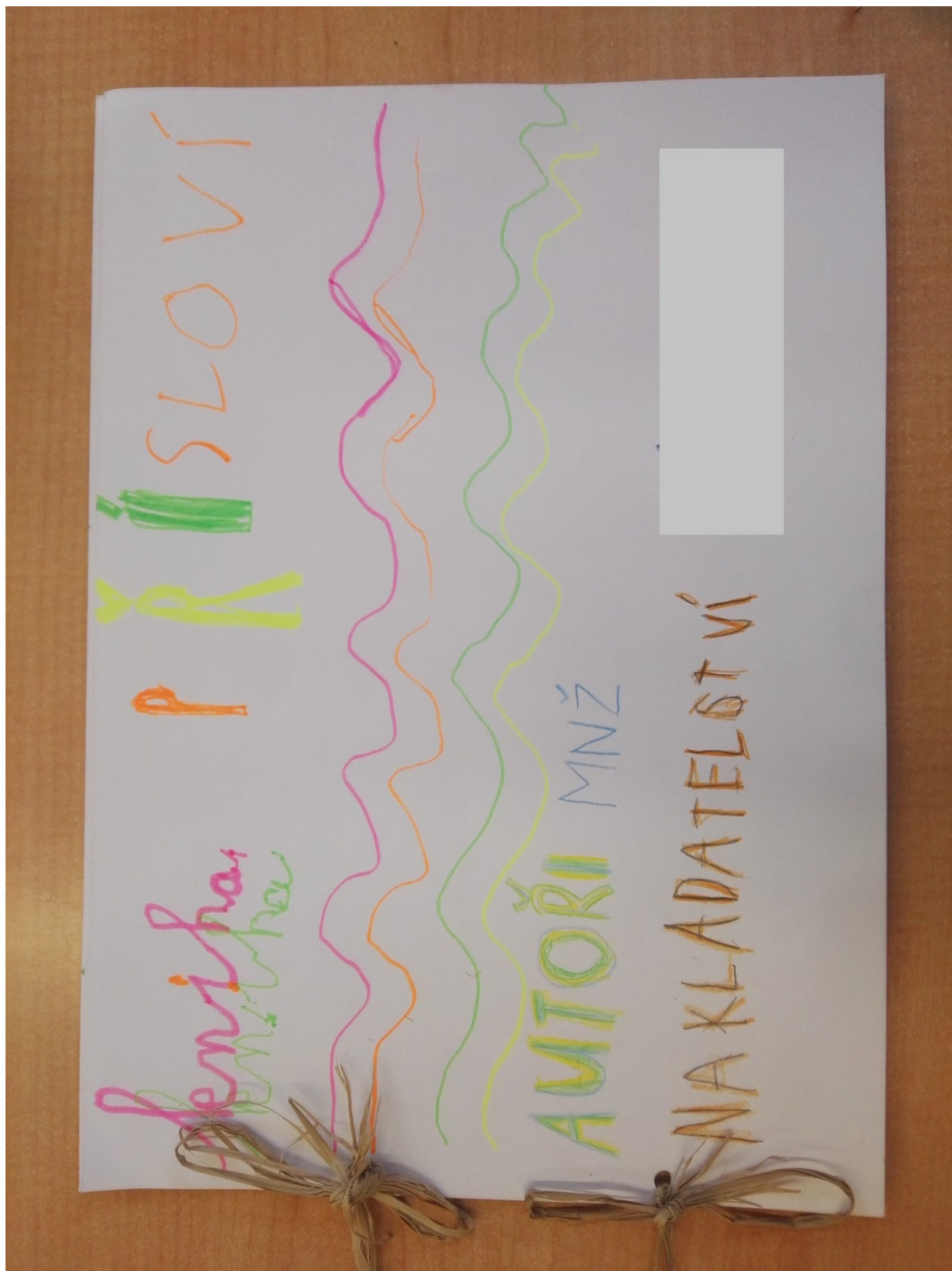

 G ✓

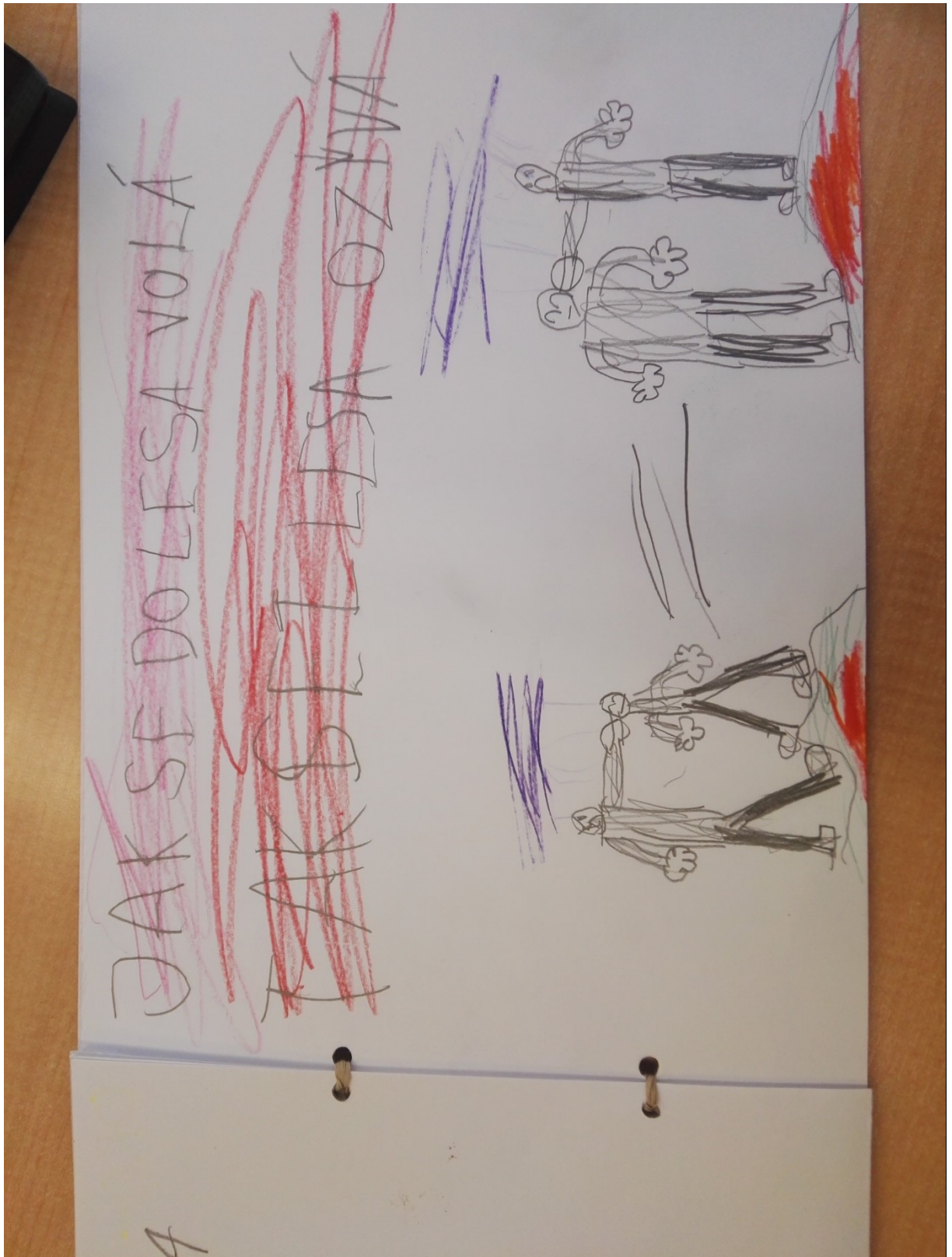

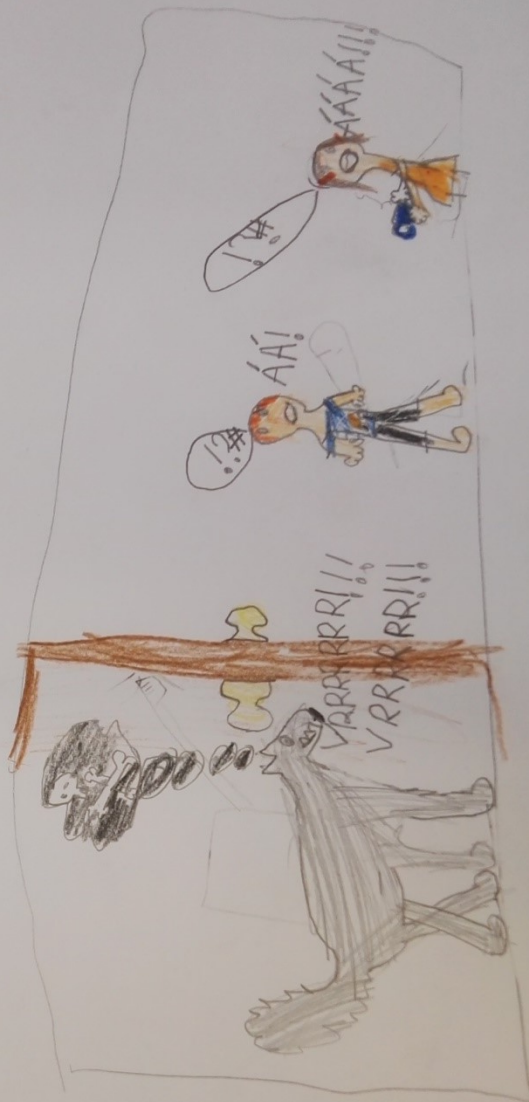
Příloha 7 Fotografie "Knihy přísloví", která byla vytvořena žáky v hodině českého jazyka

Mýovlku a vlk zadvěmi

DAROVANĚ MU KONÍ NA
ZUBY
NEHLĚT

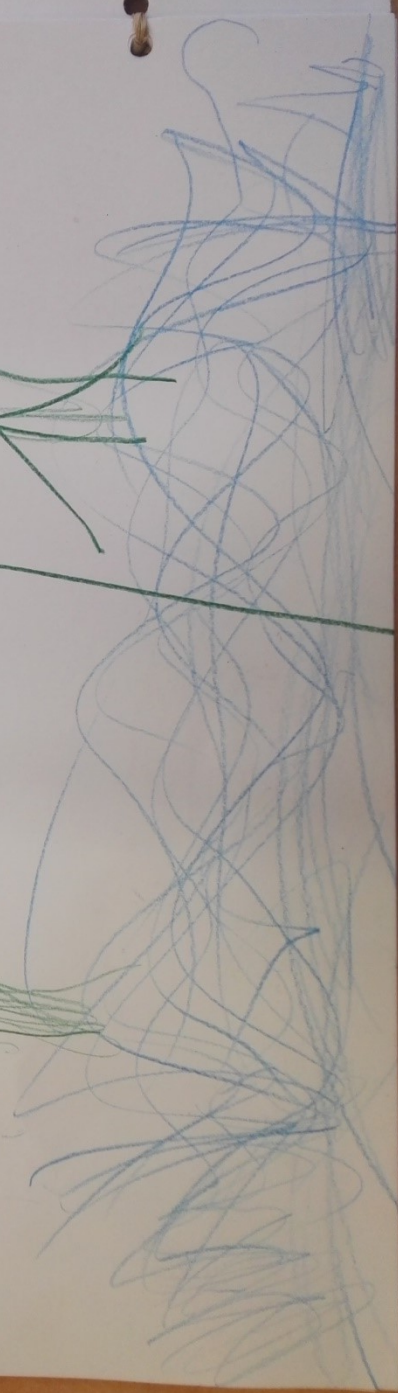
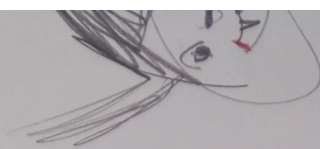

NEVSTDOPIJ

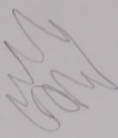
OVAKRATDOSTEJME

REK

JEIOSTUENI

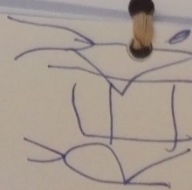
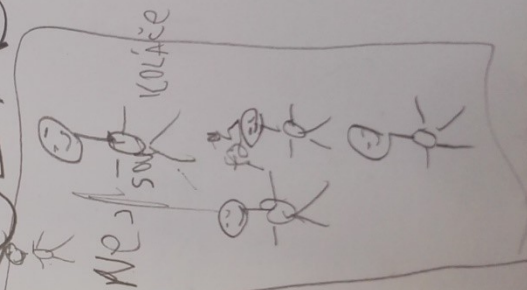
OKO- DO DUŠE KNO.

Дар Гро на Гро -- дуб за дуб.

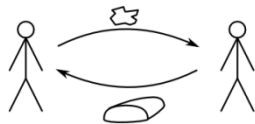
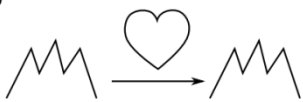
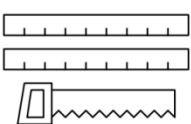
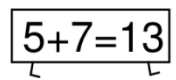
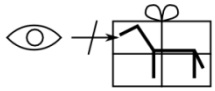
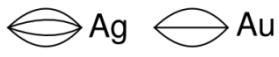
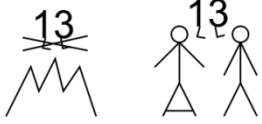
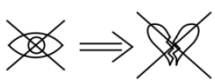

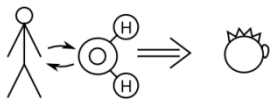
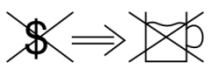

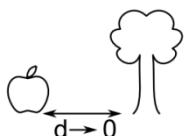
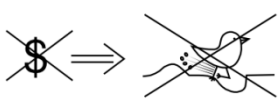
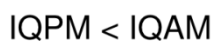
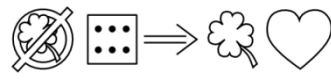
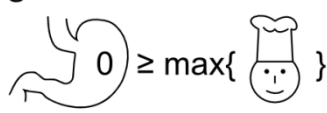
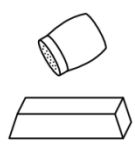

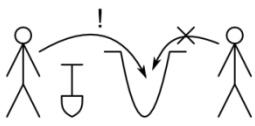
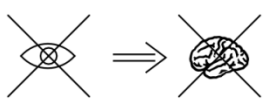
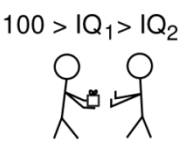

BEZ PRÁCE
NEJSOU
KOLACE!

Hlavalamikon

Přísloví
část 1

A	B	C
D	E	F
G	H	I
J	K	L
M	N	O
P	Q	R
S	T	U
V	W	X

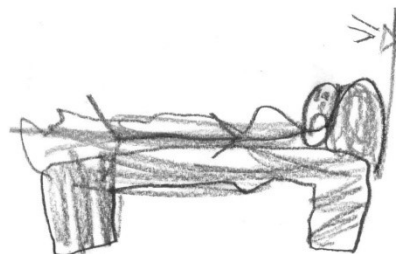
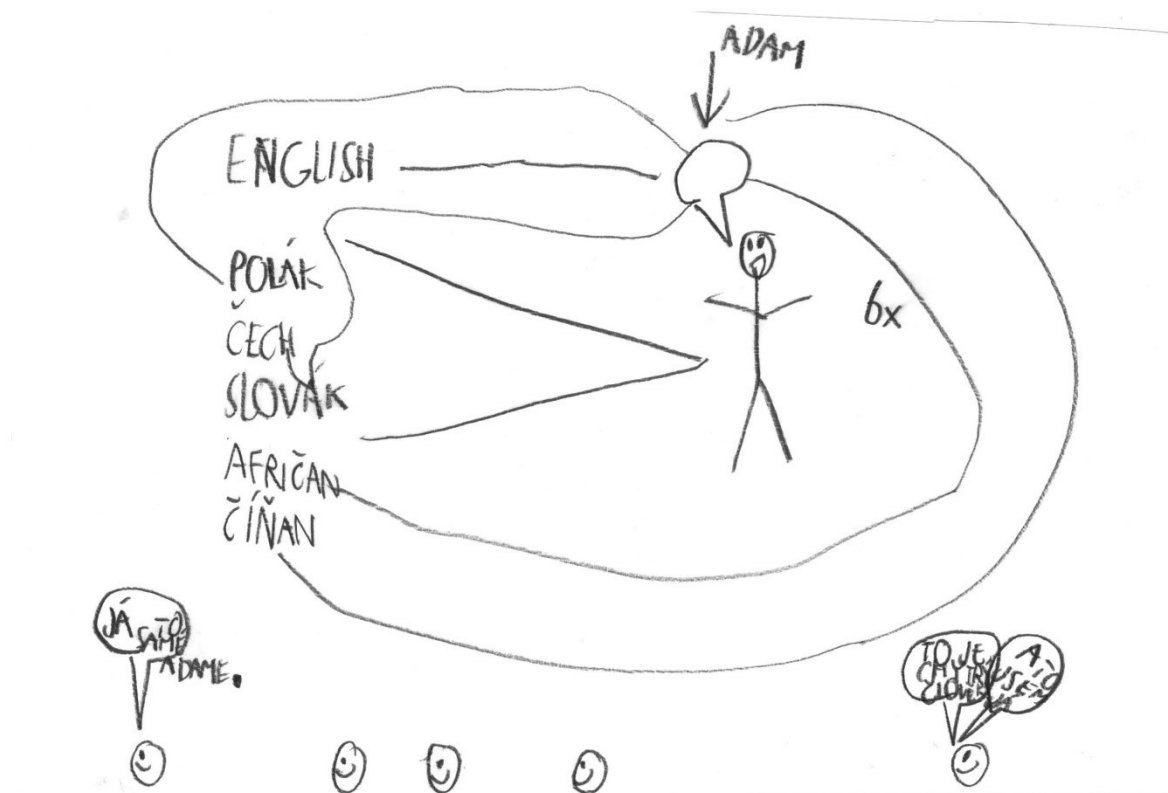
Ukázka z knihy Hlavalamikon, část zadání byla dříve použita na soutěžích Tmou a Ntrophu (autory obrázků jsou Radek Pelánek a Sven Dražan).

⁵ Radek Pelánek. Radek Pelánek [online]. Dostupné z: <http://www.radekpelanek.cz/?hlavalamikon>

Příloha 9 Hádanky s příslovími, vytvořeno žáky

Na obrázcích jsou zobrazena přísloví:

1. Kolik řečí umíš, tolikrát si člověkem
2. Ranní ptáče, dál doskáče.
3. Oko za oko, zub za zub.
4. Bez práce nejsou koláče.

KDYBYCH BYL/A PREZIDENTEM

Jméno:

Třída:

Jméno země:

Navrhni, jak by vypadala vlajka země:

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli _____

Kdybych byla prezidentem, v mé zemi bych vylepšil/a _____

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a _____

Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a _____

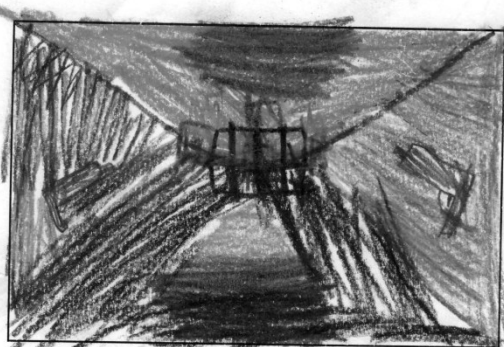
Příloha 11 Výsledky pracovního listu "Kdybych byl/a prezidentem"

KDYBYCH BYL/A PREZIDENTEM

Jméno:

Jméno země: MINECRAFTIE

Navrhni, jak by vypadala vlajka země:

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli DELAT DOMACI U KOLI.

Kdybych byl/a prezidentem, v mé zemi bych vylepšil/a POČITACE + YOUTOUBER.

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a HRANÍ NA TABLETU.

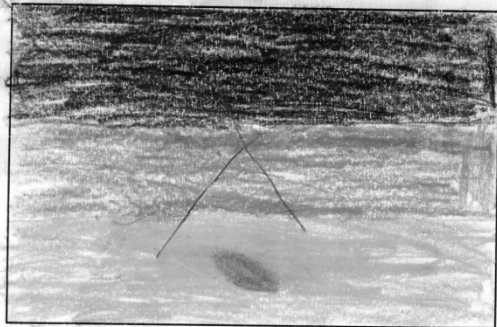
Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a JE TPACK.

KDYBYCH BYL/A PREZIDENTEM

Jméno: V.V.

Jméno země: NĚMECKO NĚEZOUTO

Navrhni, jak by vypadala vlajka země:

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli byť bez domovci.

Kdybych byl/a prezidentem, v mé zemi bych vylepšil/a větší tresty!!.

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a VYŽIKU, CHEMII V 1 TŘÍDĚ..

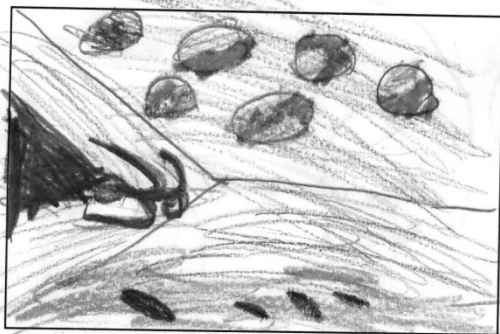
Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a STROMI.

KDYBYCH BYL/A PREZIDENTEM

Jméno:

Jméno země: GRMA

Navrhni, jak by vypadala vlajka země:

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli DRUGY A CIKARETY.

Kdybych byla prezidentem, v mé zemi bych vylepšil/a BANKY.

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a NEJNEBZBEČNĚŠTÍ VÍLET NA SVĚTĚ.

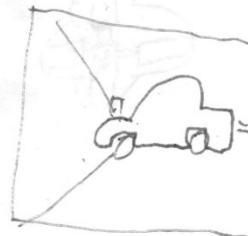
Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a ZDARMA NEBESPEČNĚ VÍLET.

KDYBYCH BYL/A PREZIDENTEM

Jméno:

Jméno země: LEGO LAND

Navrhni, jak by vypadala vlajka země:

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli VOLIT OD 18 TI LET.

Kdybych byla prezidentem, v mé zemi bych vylepšil/a ABI TO MĚLO HODNĚ VELKÍMI HOTWILZ PRODEJNA LEGO LANDU.

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a VYUČOVÁNÍ POČITAČOVÉ PROGRAMACE.

Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a NEMOCNICKOU SLUŽBU.

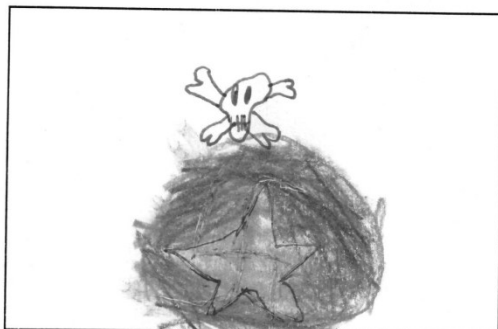
KDYBYCH BYL/A PREZIDENTEM

Jméno:

Jméno země:

PAKISTÁN

Navrhni, jak by vypadala vlajka země:

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli

ZA KAZ . . . K F C

Kdybych byla prezidentem, v mé zemi bych vylepšil/a

MODERNÍ VECI

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a

NOVÉ LÍBICE NA TABLETÁCH

Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a

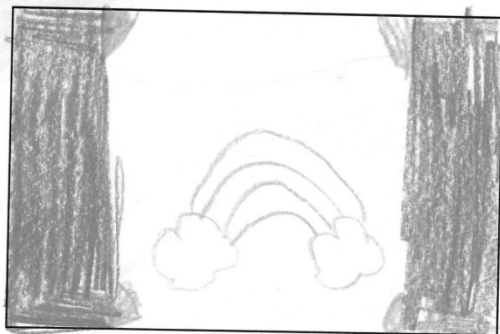
ELEKTRIKU

KDYBYCH BYL/A PREZIDENTEM

Jméno:

Jméno země: BANKOMÁNYYE

Navrhni, jak by vypadala vlajka země:

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli Nemuseli od té třídy chodit do školy

Kdybych byla prezidentem, v mé zemi bych vylepšil/a Nemocnice proti cigaretám

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a lepší učitele

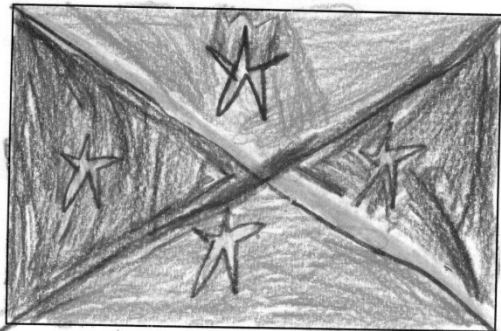
Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a první pomoc

KDYBYCH BYL/A PREZIDENTEM

Jméno:

Jméno země: PIRONIE

Navrhni, jak by vypadala vlajka země:

HLAVNÍ MĚSTA:
PIRO CITY

Kdybych byl/a prezidentem, lidé v mé zemi by nemuseli BÍT CHUDÍ.

Kdybych byla prezidentem, v mé zemi bych vylepšil/a Lesy a přírodní třeba parky.

Kdybych byl/a prezidentem, do škol bych zavedl/a LEKCI UČITELE A UČITELKY

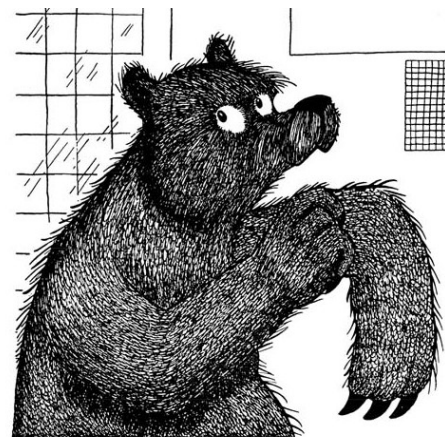
Kdybych byl/a prezidentem, všem lidem bych zdarma poskytl/a Zdraví a pomoc

MEDVĚD, KTERÝ NEBYL

Frank Tashlin

JMÉNO:

DATUM:

Byl jednou, přesně řečeno v úterý, jeden medvěd a ten stál na kraji vysokého lesa a díval se na nebe. Ve velké výšce uviděl hejno divokých hus, které táhly k jihu. Potom se podíval na stromy v lese. Listí na nich žloutlo a hnědlo a padalo z větví. Medvěd už věděl, že když husy letí k jihu a ze stromů padá listí, brzy přijde zima a les zapadá sněhem. Že je čas, aby vlezl do doupěte a přezimoval. A tak to také udělal. Hned nato, přesně to bylo ve středu, přišli lidé – plno lidí s mapami, plány a se zaměřovacími přístroji. Zmapovali, zakreslili a rozměřili celou krajinu kolem. Pak přišlo ještě víc lidí, samí chlapi s bagry a pilami, s traktory a se sekerami. Vyhloubili, pokáceli, srovnali a rozštípali celé okolí. Pracovali, pracovali a pracovali, až nakonec postavili velikánskou, obrovskou....továrnu. stála přímo nad doupětem, kde medvěd spal. V továrně se pracovalo celou studenou zimu. A pak znovu přišlo jaro. Hluboko pod jednou z továrních budov se probudil medvěd. Rozespale mžoural a zíval. Pak se ještě celý rozespalý narovnal a rozhlédl se. Byla tma. Skoro nic nebylo vidět. Najednou spatřil v dálce světlo. „Aha, to je vchod do doupěte“, řekl si a znovu zívnu. Vystoupil tedy po schodech až ke vchodu a vykročil do zářivého jarního slunce. Oči měl otevřené jen tak napůl, byl totiž ještě celý rozespalý. Ale netrvalo to dlouho. Najednou je vytřeštil přímo před sebe.⁶

Kam se poděl les?

Kam se poděla tráva?

Kam se poděly stromy?

Kam se poděly kytky?

Co se to stalo?

1. Vymysli, jak to bylo s medvědem dál:

⁶ TASHLIN, Frank. *Medvěd, který nebyl*. 2. vyd. Přeložil Tereza HORVÁTHOVÁ, přeložil Jiří DVOŘÁK. Praha: Baobab, 2012. ISBN 978-80-87060-57-5.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2. Bonusový úkol pro rychlíky – vytvoř ilustraci

Příloha 13 Osvědčení o absolvování vzdělávacích programů

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

POTVRZENÍ O ÚČASTI

Jméno a příjmení: KATEŘINA JÚLOVÁ

absolvoval(a) vzdělávací program

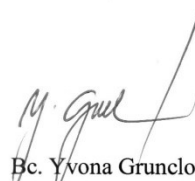
Informační seminář ke společnému vzdělávání - Mají nadaní a mimořádně nadaní nárok na podporu v novém systému podpůrných opatření?

Místo konání: NIDV Praha a střední Čechy, Senovážné nám. 25
Datum konání: 8. ledna 2019, 13.00-15.30
Rozsah: 2 vyučovacích hodin

Vydal: Národní institut pro další vzdělávání, Senovážné náměstí 872/25, Praha 1, IČ: 457 68 455

① NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ
krajské pracoviště Praha a Střední Čechy
Senovážné nám. 872/25, 110 00 Praha 1
IČ: 45768455 DIČ: CZ45768455

V Praze 08. 01. 2019

Bc. Yvona Grunclová
krajský metodik

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

POTVRZENÍ O ÚČASTI

Jméno a příjmení: **Kateřina Jůzová**

Datum narození: **18. 03. 1995**

Místo narození: **Kladno**

absolvoval(a) vzdělávací program

Informační seminář ke společnému vzdělávání - Mimořádně nadaní

Místo konání: NIDV Praha a střední Čechy, Senovážné nám. 25
Datum konání: 22. října 2018, 13.00-16.00
Rozsah: 2 vyučovacích hodin

Vydal: Národní institut pro další vzdělávání, Senovážné náměstí 872/25, Praha 1, IČ: 457 68 455

V Praze 22. 10. 2018

© NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ
krajská pracoviště Praha a Střední Čechy
Senovážné nám. 872/25, 110 00 Praha 1
IČ: 45768455 DIČ: CZ45768455

Bc. Pavla Olachová
krajský metodik

